חסידות · ברסלב · ספרי הרב מטשערין

ספר טובות זכרונות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר טובות זכרונות

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-טובות-זכרונות/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

טובות זכרונות 4
א. 4
ב. 4
ג. 6
ד. 7
ה'. 8
ו. 21
ז. 24
ח. 28
ט. 52
י. 53

טובות זכרונות

א.

ענין המתחיל בליקוטי מוהר"ן בחלק א' [ה]תורה א' אשרי נבנה על דיבור אדמו"ר שאמר מה יש לו לאדם לעשו"ת דאווינין און לערנין און דאוויבין, שבא אחד לפניו עוד במעדווועדיבקי בקובלנא על שאינו יודע אם גם תפלתו נתקבל אצל השי"ת כי הוא רואה שאין לו חן וחשיבות אצל אנשי עירו במה שמאריך בתפלתו, אמר לו אדמו"ר זלל"ה שיראה תיכף אחר תפלתו שילמוד איזו לימוד משניות או גמרא או מה שילמוד ויהיה מובטח שיתקבל תפלתו ויהיה לו חן וחשיבות אצל א' ואנשים, ואחר כך באיחור איזה זמן בא עוד הפעם בקובלנא לאדמו"ר זלל"ה שאינו יכול בשכלו לברר בירור גמור מלימודו שיאיר לו לעבודתו יתברך שמו כשמש שהתורה הקדושה נקראת שמש ענה לו רבינו זלל"ה הלואי שתאיר לך מקודם על כל פנים כמו הלבנה ואחר כך יאיר לך כמו השמש, אך באופן כשתלמוד בכח ויהיה לך חיות ונחת מהלימוד והעיקר בתמימות להכניע את היצר הרע על ידי זה שעושה את האדם כמשוגע ממש, ובאיחור איזה זמן בא עוד הפעם לרבינו זלל"ה בשמחה רבה וסיפר לו שהעצות שנתן לו מאיר לו בכל דרכיו, ואחר כך גילה אדמו"ר את התורה הזאת ואמר אז מה יש לאדם לעשו"ת בעולם הזה דאווינין אין לערנין אין דאווינין, ומי שבקי היטב בהתורה הזאת יוכל להבין קצת שכל הנאמר שם היה מעין המאורע של האיש הלז ברמיזה וקצת מבואר בסיפורי מעשיות מהרב ובן יחידו שלא הרגיש טעם בעבודתו ונתנו לו עצה שיסע להצדיק אך היצר הרע הגביר על אביו הרב שלא הלך בתמימות כי אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ד' ודו"ק ודי לחכימא ברמיזה:

ב.

התורה ב' אמור אל הכהנים כפי שמובא בחיי מוהר"ן מכתב יד של אא"ז מוהרנ"ת ז"ל, נאמרה ע"י סיבה של הד."צ הר' שמואל אייזיק ז"ל עוד קודם התקרבות של מוהרנ"ת זלל"ה בזלאטיעפאלי, שחלם להר' ש"א ז"ל חלום שהיה באיזה יער גדול עד למדי ולא ראה איזה דרך לצאת משם לחזור לביתו ופגע בו איש אחד שחגר בחרב חדה שיש לה ב' פיות הנקרא שארפין ונחרד הר' ש"א ז"ל מאד, אך האיש הלז היה מראה לו סבר פנים יפות ואמר לו אל תפחד לך אתי, והלך עם זה האיש עד שבאו לבית גדול בהיער ואמר לו שיכנס לבית הזה ושם חרבות הרבה קטנות מחרבי ויש לך רשו"ת ליקח ג"כ מהתרבות קטנים, אך תדע איך להתנהג אתם בדרך ממוצע, ונכנס לשם וישב שם זקן

אחד ואמר לו א"א לך ליקח מפה שום חרב עד שתרגיש בעצמך שאתה מנוקה מכתמים בגופך ובבריתך, ותדע איך לאחוז החרב שתטול מפה, ובתוך כך סבבו אותו עננים כפולים ומוכפלים בחשכות גדול, ודחף אותו הזקן הנ"ל לחוץ לבית, ואמר לו עוד אין אתה מוכשר לזה מחמת העננים, אך אם תוכל לבוא בהיער להלן בבנין מפואר שיש שם אומן כזה שהוא מחדד החרבות קטנים, וגם אפי' החרב הגדול של האיש שראית שהוא יודע בטוב איך לאחזה אעפי"כ מוכרח ג"כ לחדד חרבו אצל האומן הזה, אך מי יודע אם האומן יפתח לך פתחו שתכנום אצלו, וכ"ז היה בחלום, ובתוך כך הקיץ משינתו ונבהל מאוד ונקפד לבו עד למדי מזה, וזה היה בתחילת התקרבותו לאדומר'ר, והר' ש"א היה מגורתו בעיר דאשיב ואדומו"ר זלל"ה ישב אז בעיר זלאטיפאלי, ומרחק רב הוא, והר' ש"א היה עני מדוכא, וגמר בדעתו תיכף שמוכרח להיות ע"ז אצל אדומו"ר זלל"ה, ועשה מה שעשה וקיבל סכום קטן על הוצאות וביותר הלך רגלי וזה היה בחורף עד שבא לזלאטיעפאלי, ולא היה יודע היכן דירתו של אדומו"ר, עד ששאל לאחד היכן דירתו, ואמר לו מה לך אצלו הלוא מחלוקת גדול עליו בעיר, ונזכר מה שאמר לו הזקן מי יודע אם תוכל לפתוח שם שתוכל לכנוס אצלו, עד שבא לבית אדומו"ר והיה שם הפתח סגור, ודפק דפיקות הרבה עד ששמע קול דממה דקה מאחורי הדלת שאדומר'ר אומר לו, אתה ש"א, אין כעת אפשירות לפתוח לך בשום אופן, והר' ש"א עמד בערך שעה ובכה בקול ובלב נשבר כזה, ופתח לו אדומו"ר זלל"ה, ואמר לו הלא אמרו לך עוד בביתך מי יודע אם תוכל לכנוס, אך קיימתי כל השערים ננעלו ושערי דמעות שבכית כ"כ לא ננעלו, והבין הר' ש"א שאדומו"ר יודע מהחלום שלו ונתיירא לספר לו, ובתוך כך אמר לו אדומו"ר הלא עננים רבים סבבוך, ונבהל ונשתומם הר' ש"א ע"ז על רוה"ק כזה, עד שלא היה יכול לפתוח פיו לדבר אפי' דיבור אחד לפני אדומו"ר זלל"ה מחלומו, ואח"כ באו עוד מקורבים על ש"ק מעיר מעדווועדיבקי ואדומו"ר זלל"ה גילה התורה אמור, ומי שיעיין היטב בהתורה הזאת יבין את החלום, שבהתורה מובא מהחרב של משיח ועוד ועוד, והעיקר שכולם באים להאומן הזה עם החרבות לחדדם ואפי' האיש עם חרבו הגדול שיודע איך לאוחזה מוכרח לבוא להאומן הזה עם חרבו ומרומז קצת בסיפמע"ש מהבחור שהיה אוחז חרבו וקשתו בידו להציל עצמו מהחיות וכוי, ומאז והלאה נתקשר אל אדומו"ר, הר' ש"א ז"ל בעבודות התפלה עד שכמעט נתקיים אצלו מה שמובא בגמי ולוואי שיתפלל אדם כל היום כולו כידוע בין אנ"ש הזקנים מעסק תפלתו בכוחות גדולים:

ג.

ענין התורה ג' מענין נגינה נתגלגל ע"י סיבה שאדמו"ר זלל'יה היה בלאדייושין על ש"ק, שהיי שם בעיר הזאת אנשי מספר מקורבים לאדומו"ר זלל"ה, ובכלל בעיר הזה היו רובם יודעים מהמחלוקת של הזקן הידוע, אך אעפי"כ הפחידו לדבר סרה דדו על אדומו"ר זלל"ה, בפרט כשבא אדמו"ר לשם היו רובם מקבלים שלום בדרך ארץ גדול, ואנשים מועטים דעיר לא קיבלו פניו ז"ל, ואגב באותו הש"ק שהיה שם אדמו"ר זלל"ה היה אצל אחד ממקורביו בן זכר הנולד באמצע שבוע הנקרא שלום זכר, ומנהג ישראל מהשו"ע שהולכין ומתאספין אנשים אחר סעודות ש"ק בערב לבית הנולד ויושביו שם מסובין על שולחן בעד,"ב במיני סירות מעדנים ומשקאות, והחזן דעיר הזה היה ג"כ מוכרח לבוא ג"כ לסעודה הלז כי זה ההכנסה שלו, כי בהברית הוא עושה מי שבירך לכ"א ונותנין לו כ"א כפי מתנת ידו עבור מי שבירך, ומחמת שהיה מהמתנגדים זה החזן היה יושב בסוף השולחן רחוק מאדומו"ר זלל"ה, והמנהג היה שהחזן היה מחויב לנגן איזה זמר מהזמירות של ש"ק עבור המסובין, והוא לא היה מזמר כלל, והיה אדומו"ר זלל"ד. אומר להבעל הברית שיגיד לו להחזן מפני מה אינו אומר איזה זמר, ענה החזן שעכשיו אין לו קול לזמר, ענה אדומו"ד זלל"ה ואמר אני אתן לו קול, ולע"ע היו שם מנגנים אחרים וזמרו, וכשהלכו מן השולחן אמר אדומו"ר זלל"ה הלא הפסוק אומר ורועה זונות יאבד הון זה הקול, בתמיה אמר כך ולא הבינו הדיבור הזה, אך לשבת השני היה ג"כ בן וכר אצל איש אחד מהעיר והבעל הברית היה איש עני והחזן לא בא לשם, והיו שם אנשים אשר חדה להם אפם על החזן ע"ז, כי זהו שאדומו"ר היה שם היה איש אמיד מגדולי הבע"ב ובא לשם, ואצל זה מחמת שהוא עני לא רצה לילך, לזאת נסכם שם שילכו שני אנשים לביתו לקרוא לו ויכריחו לו שילך שלא לבייש את הבעל הברית העני הזה, וכשבאו לביתו ולא מצאו אותו בביתו ושאלו לזוגתו היכן הוא, ואמרה, שאמר שהוא הולך לבן הזכר הזה, ונתמהו ע"ז מה זה, ובליל ש"ק אחר סעודות ש"ק להיכן הולכים, הכלל הם היו יודעים שדרכו עפ"י רוב יש לו ידיד אחד שהולד לביתו וחשבו שאפשר הלך לשם, אך ידעו שאותו האיש נסע שבוע זו ואינו בביתו, ואעפי"כ הלכו לשם ודפקו בהדלת דשם, כי היו להבית שני -פתחים, ולא ענו להם שום ב"א, ואגב ראו שברח החזן מהדלת השני ובבית היה אפל וחשך, ומקודם איזה זמן רננו אחריו שיש לו הכירות עם אשת חבירו אך בבירור לא ידעו, וכעת ראו בעיניהם שאמת הדבר, ויצא הקול בעיר עליו וברח מעיר הזאת למרחקים, והיו כל אחד מאנשי העיר מעידים שנתקיים מה שאמד אדומו"ר שיתן לו קול, ר"ל מקול כזה, ובאותו הבית היה קן של צפרים שהיו מצפצפין תמיד, והחזן

מקודם שנתוודע קלונו היה אומר שהולך לשם מחמת שהוטב. בעיניו הצפרים מאוד בצפצופם כמעט כאיזה ניגון' ובאותו השבת שאדומו"ר היה שם מקודם, אמר אז התורה הזאת אקרוקתא סי' ג/ וראו אח"כ ממש רוה"ק ונבואה מאדומו"ר זלל"ה, כי המעשה של החזן שנתוודע מאתו היה כשנסע אדומו"ר מלאדיזשיען, והיו כמעט כל אנשי העיר נתקרבו עי"ז, וכפי שרבינו זלל"ח אמר בהתורה הזאת שתיקון שיוכלו לשמוע נגינה מכל אדם הוא שילמוד גמרא ומשניות בלילה, עשו תיקון בעיר הזאת וקבעו בכל בתי מדרשים אחר תפילות ערבית חבורות חבורות ולמדו משנה וגמרא, והיה קידוש השם גדול עד למדי בשם אדומו"ר זכותו יגן עלינו גם עתה ללמוד וללמד לשמור ולעשות:

ד.

התורה ד' אנכי, ידוע שנאמרה בזלאטיעפאלי בחג שבועות הק', וידוע שקודם התורה הזאת סיפר מעשה מהבעש''ט זלל"ה מהמקורב שלו שלא רצה להתוודות שאמר לו הבעש"ט אמור מה שהשי"ת יודע ואתה יודע ואני יודע, והאיש הזה היה איש כשר ועובד ה' אך התבייש מפני הבעש"ט להיות לו ווידוי דברים, והיה ר"ל מה שהיה שעצמותיו היו כואבים לאיש הזה כ"כ עד שנפטר מזה החולאת, וכפי שהר' שמואל אייזיק ור' יודיל והרב ר' אהה היו ג"כ על שבועות הזה והס נתקרבו לרבינו זלל''ה עוד בעיר מעדווועדיבקי וכבר נתנו מקודם פדיונות לאדומו"ר זלל"ה אעפי"כ לא ידעו עוד מווידוי דברים לפני ת''ח, כי ממילא מובן שהיו מקודם ג"כ כשדים לומדים, ומעת שנתקרבו היו כמה פעמים אצל רבינו זלל"ה והתנהג עמהם בחכמה נפלאה ולא הזכיר להם מענין ווידוי דברים כלל, אך כעת שנתקבצו על חג הק' כמה אנשים והיו ב' אנשים מהאורחים שכאבו להם העצמות ר"ל עוד בביתם, וכשבאו לדבינו זלל"ה וסיפרו לו שיש להם מכאוב הזה ואמר להם הלא בשבועות הק' אומרים תרי"ג מצוות שזה חבילות חבילות של מצוות וזה לשון צוותא התחברות של עצמות ואחת מהנה לא נשברה, וזה היה להם רפואה, ואגב הבינו גם מצוינים הנ"ל ר' יודיל ור' ש"א והרב ר' אד"ח זלל"ה מהמעשה שסיפר רבינו זלל''ה מהבעש"ט הק' ממקורב שלו שלא התוודה והיה מה שהיה ר''ל הבינו גם הם שכוונת רבינו זלל"ה שגם הם נצרכים להתוודות, אך מחמת שכבר היו כ"ם אצל אדומר'ר דימו בעצמם שמחמת זה לא אמר להם רבינו זלל"ה שיתוודו, מפני חשיבותם וכשירותם, וא"צ להם להתוודות, אך כשאמר בשבועות התודה הזה ושם מביא רבינו זלל"ה, בכל פעם שבא אצל הצדיק ומספר לפניו את כל לבו אזי נכללין בא"ס, כי הצדיק הוא בחי' אין ושם מובא אעפ"י שהיה אצל הצדיק וראה אותו ונתן לו ממון אעפי"כ אם לא היה לו ווידוי דברים לפניו עדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך כי יש דרך ישר וכר, וגם שם מובא

מענין השפלות של הצדיק שהוא בחי' משה מתלת מאה שהיא השי"ן של משה נעשה תלת מה שהצדיק מקטין א"ע משלש אלה מחכמתו ומגבורתו ומעשירותו, ור' אהרן הי' אז כמעט נגדם מכונה בשם עושר כי היו לו נח סכום רב ואביו הרב ד' משה היה ג"כ עושר, והד' ר יודיל היה ביניהם חכם גדול, וד' ש"א היה גיבור כידוע מזה שעבור זה אמד לו אדומר'ר שידבר עם איבריו וכששמעו התורה הלז נתבטלו בביטול גמור זה מחכמתו תה מעשירותו וזה מגבורתו עד שתיכף אחר יו"ט נכנסו לפני אדומו"ר והתוודו כ"א בפני עצמו בבכיות גדולות בשברון לבב, והבינו שאדומו"ר אמר ומלאו מחד גלגלא דעינא שזה עינא פקיחא של אדומו"ר עליהם, חהו היה סיבה שאחר איזה זמן נתקרבו כמה נפשו"ת לאדומו"ר זלל"ה על ידי אלו השלשה יריאים, נפשו"ת כאלו שהיו ממש מאחורי הקדושה, ומי שבקי בהתורה ד' היטיב יוכל להבין גודל השגות רבינו זלל"ה עד שמכל פרט ופרט נתגלה תורה גבוה ונעלמת עד אין סוף, השי"ת יזכנו לטעום עכ"פ חלק אחד מאלף אלפי אלפים הגנוזים בסוד התורה הזאת:

ה'.

התורה בחצוצרות בסי' ה' נאמרה בר"ה כידוע סמוך להתקרבות מוהדנ"ת זלל"ה לרבינו זלה"ה תקס"ג שעסק רבינו זלל"ה בענין המתקת הגזירות שקורץ פינקטין, בין קודם גז"ד לאחר גז"ד, אך העיקר התודות שנאמרו. בהתחלת ההתקרבות של מוהרנ"ת זלל"ה, ידוע שכיוון אדומו"ר זלל"ה גין מוהרנ"ת זלל"ד* היינו שזה היה ג"כ סמוך לכניסת רבינו זלל"ה לעיר בראסליב בתחילת חודש אלול, ומוהרנ"ת ז"ל נתקרב ובא לרבינו זלל"ה בפרשת נצבים סוף אלול שנת תקס"ב, ואז אמר רבינו ז"ל תורה אתם נצבים סי' מ"ד ששם מדבר מענין מחאת כפים בהתפלה כי כשבאו אדומו"ר ומוהרנ"ת לביהכנ"ס דשם כי היו שניהם חדשים מקרוב באו להתפלל ותיכף על הפתח ביהכנ"ם עמד רבינו ז"ל על אסקופת ביהכנ"ס ואמר למוהרנ"ת ז"ל בזה"ל עפיס הערט מען גאר ניט קיין שום פליעסקין אין קיין קולות מהתפלה דשם, ונכנסו והתפללו, ואח"כ כשהלכו לחזרה אמר רבינו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל מיד האלטין פין דעם, ניט וויא דיא וועלט, זיי זאגין מיע דארף שטיין דאווינין שטיל כמו שעומדין לפני איזה מלך וכוי, מיר זאגין אזוי וויא דעם בעש"ט וועג אז מיט קולות שרייען אין פלייעסקין באם דאווינין ובזה יכולין אדיין שפרינגין אין גן עדן אריין מיט שמחה, בחי' בואו לפניו ברננה הודו לו ברכו שמו בקולות, ועי"ז נאמרה התודה מ"ד בח"א וזה ש"ק קודם ר"ה היה ששמע מוהרנ"ת הזמירות ואשת חיל פעם ראשונה מאדומו"ר ז"ל שנתפעל מזה עד למדי על כל ימי חייו, כי נפל עליו על מוהרנ"ת אז כעת סעודת ש"ק של הלילה מורא ופחד גדול אשר לא ראה עוד מימי קדם

שהיה אצל כמה גדולים על שיק, ובפרט שבעש"ק הזה עת הצהרים נכנסו שניהם הר' נפתלי ז"ל ומו"ה רנ"ת לרבינו ז"ל ודיבר עמהם הרבה, ואז אמר להם רבינו זלל"ה בזה"ל איך וועל אייך פירין נאר שוין אויף אנייעם וועג וכו' כידוע ונדפס כבר בחיי מוהר"ן, ואח"כ בהזמירות של אזמר בשבחין היה רבינו זלל"ה מתחיל כל חרוז והמסובין של המקורבין היו גומרין החרוז, וכשהגיע רבינו ז"ל להחרוז של נזמין לה השתא בפתורא חדתא היה מושך החרוז של אלו התיבות נזמין לה וכו' כמה פעמים, ונזכר מוהרנ"ת ז"ל שהיום אמר להם שיוליכם בדרך חדש לגמרי, ונתלהבו המסובין ומוהרנ"ת ור' נפתלי ענו ובמנרתא טבתא בקול גדול דנהרא על ראשין, כי זה שייך מה שאמד להם מקודם כניסת ש"ק, וכיוון מוהרנ"ת ז"ל במנרתא טבתא זה רבינו ז"ל שיאיר להן מעתה בראשינו ובמוחינו, וגם עוד בעת שזמר רבינו ז"ל קודם הזמירות אשת חיל כפל ושילש אדומו"ר בניגון שלו כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון במתינות ובהמשכה גדולה, ונכנסו אלו התיבות באזני ובלב מוהרנ"ת ז"ל שזה מכודן רבינו ז"ל עליו מחמת השפלות והעניות שלו כידוע שרביבו דיל אמר עליו ער איז גאר אשטיקיל בלאטע, וממש נתמוגג לבו של מוהרנ"ת כי לבו היה נשבר מאד מחמת שהיה יודע שאביו ובני ביתו מקפידים עליו מאוד ע"ז שנסע לברסליב מכח חסידות כי אביו וחותנו היו מכת הפרושים, ובפרט שאלו שהיו נוסעים לרבינו ז"ל מקודם היו נקראים ווידויניקעם, והיו אצל המתנגדים לחרפון ולבזיון, ואביו ובני ביתו חשבו שיבוא עוד על ש"ק לחזרה, ולסוף הרגיש הארה כזאת שחישב בעצמו שפה נצרך לו לישב חדשים, ואח"כ שמע איך שרבינו ז"ל אמר ולחם עצלות לא תאכל וחזר כמה פעמים לא תאכל לא תאכל, מכ"ז הבין מוהרנ"ת שעליו נאמר כ"ז מאדומו"ר ז"ל. וכן בסעודת שחרית ג"כ היה למוהרנ"ת גודל רמיזות וההארות מאדומו"ר זלל"ה שמרמז לו שידע איך שיחזק א"ע בכל מה שיעבור עליו מלחמות, וזה יום א' שאחרי ש"ק היה ער"ה שחל אז ר"ה ב"ג, והב"ב חשבו שיבוא על ר"ה לחזרה כי לא היה מרחק רב מברסליב לנעמירוב רק ח"י וועלרסט שהיה בקל לבוא, וכפי שביום א' היה יומא דשוקא בבראסליב והיו עוברים ושבים וכמה ב"א מנעמירוב היו על יומא דשוקא וראו את מוהרנ"ת ושאלו אותו אם יסע על יו"ט ר"ה ד.ק' לביתו, והשיב להם שהיריד שלו לא נגמר עוד, וכשבאו הסוחרים לביתם לנעמירוב ואביו של מוהרנ"ת ראה שבנו לא בא והבין שמסתמא הוטב בעיניו שם ההתנהגות מהחסידות הזאת יותר משאר הצדלקים שהיה אצלם מקודם, והגם שאביו בכלל היה חלוק מצד החסידות אפי' מאנשי הבעש"ט ז"ל, אעפי"כ זה היה יודע היטב שבנו מוהרנ"ת ז"ל הוא בעל מוח גדול ולמדן מופלג בנגלה ובנסתר והוא אינו מטעה א"ע אפילו בהחסידות שלו ויודע ומבין להבחין

בין צדיק שהלכה כמוהו ובין שאינו כ"כ בדרך־ הנכון לפי מהותו ודעתו, היינו כי האב מכיר את בנו בפרט שידע איך שמוהרנ"ת בנו מתמיד גדול באהבת הגמפ"ת עם כל המפרשים ובפרט בפוסקים ובשו"ת מהוראה, כי חותנו ההגה"צ מו"ה ד"צ הדריך אותו באופן כזה שיהיה ממלא מקומו ברבנות שלו אך מוהרנ"ת זלל"ה בחכמתו ובצדקתו מנעוריו השכיל להבצל מרבנות ע"כ אמר לחותנו ז"ל שרוצה מקודם לקיים המשנה אל תעשם קרדום לחפוד בה ומוטב לעשו"ת עבורו איזה חנות עם סחורה כי אביו היו לו כמה מסחרים עם כמה חנויות כי היה עשיר עצום, וכוונות מוהרנ"ת היי בכדי שזוגתו תשב ותעסוק בהחנות והוא יעסוק בעבודתו יתב"ש, אך אביו וחותנו חשבו שיקבל את הרבנות אח"כ, ונחזור לענין ראשון, אפי' אביו ז"ל כשראה שהוא נתעכב בשם על ר''ה וגם על יו"כ יום הק' לא בא, אז הבין אביו שמסתמא טעם שם בנו מוהרנ"ת טעם כזה אשר לא טעם עוד מימיו ומעודו אצל שאר הצדיקים שהיה אצלם מקודם טעם כזה, אך הוא בעצמו לא הפיק רצון מן כת החסידים, ואחר יו"כ כשבא מוהרנ"ת מבראסליב בוודאי לא קיבל אותו אביו בסבר פנים יפות כ"כ, וגם ב"ב שהיא זוגתו חרה לה שנפל כל העסק של החנות עליה, כי כשמוהרנ"ת בביתו עכ"פ היה מחשב החשבונות מהסחורות ומהחובות מהקונים שלוקחים בהקפה בחנות, והוא לא היה בביתו ב' שבועות מקודם ד"ה עד אחר יו"כ, ואגב שמע מאדומו"ד ז''ל כמה שיחות נפלאות שאמר לו רבינו ז"ל מיד קענין זעך שוין פין לאנג וכו' ובפרט כמה תורות במשך השני שבועות האלו היינו מקודם ד"ה סי' נדד מחאת כפיים ובר"ה גילה רבינו ז"ל התורה בחצוצרות סי' ה', ומוהדנ"ת קיבל לפגי רבינו ז"ל שהוא בעל מחשבה בלי שיעור וזה אחד מכ"ד דברים המעכבין את התשובה, הגם שהמחשבות הם מפלפול מגפ"ת וכיוצא מפוסקים, אך ורק מבלבלים בעת התפלה, ושם בהתורה הנ"ל אמר רבינו ז"ל כמה ענינים כאלו הנצרך לו היינו משכ"ש שצריך לפנות המוחין מחמץ, וגם היה נשמע אז המחלוקת מהזקן הידוע, ובפרט מהקדוש הצדיק דודו הה"ר ברוך זלל"ה הנראה לפני ב"א קצת כמו הפלגה, כי באמת ידוע שזה היה מחמת גודל קדושת של אדומו"ר זלל"ה שלא יהיו קטרוג מהס"מ על מה שוא בראת כידוע בסיפמע"ש איך שצעק כשזו הנשמה יורדת מה לי לעשות, וידוע שאמו של אדומו"ד הצדקת בעלת רוח הקודש ה"ה פיגא אחות הרה"צ הק' הד ברוך ז"ל היתד, אצל הרב ר' ברוך בכוונה עבורו ושאלה אותו מה זה שהעולם אומדים שאתה מרחק את בני, והשיב לה שאני. מסתיר אותו מפני שאין העולם כדאי עוד לזה האור, וכששמע שאמר רבינו ז"ל אוזן שומעת וכו' בקרב חכמים תלין ע"ש היטב, וגם מענין הקולות המובא ובפרט מענין צדיקיא עבדין מצותא בין הסט"א, ואח"ב בשבת

שובה שמע התורה קרא את יהושע סי' ו' מענין דום לד', וכשבא לביתו התחיל להתפלל בקולות ובמחאות כפיים שקורין פליעסקין וגם בשמחה גדולה, כי כ"ז היו מהתורות ששמע בעת היותו אצל רבינו ז"ל, התחיל קיטרוג מהביהכנ"ם שהיה מתפלל שם עליו, והוא היה מקודם חשוב בביהכנ"ס כי אביו היה איש למדן ועשיר, ובפרט מוהרנ"ת ז"ל היה מבני הנעורים החשובים הגדולים שם, וכעת כשראו שנתלהב לבו כ"כ היה קצת קנאה עליו אפי' מרבו ומבני הנעורים החשובים שהיו שם, ואמרו לאביו שיראה למנוע אותו עכ"פ שלא יסע לבראסליב כ"כ כי יהיה ג"כ מן הווידויניקעס ובוודאי אינו לפי כבוד אביו ובפרט לפני כבוד חותנו ה"ה ר' ד"צ, ומחמת כ"ז היה מוכרח להתעכב בביתו כל ימי החג הסוכות, הגם שכפי שהיה בוער לבו מהרגשתו מגודל קדושת והשגת של אדומו"ר ז"ל היה במחשבתו שנצרך לו להיות אצל רבינו ז"ל כמה זמנים כמו שידוע מההתקרבות של המגיד ממעזריטש להבעש"ט ז"ל שבתחילתו היה אצל הבעש"ט כמה חדשים, אך אעפי"כ מחמת כיבוד אב ואם וחותנו ושלום בית היה מוכרח לחוג את החג בנעמירוב מקום מגורתו, וכפי שעוד מקורבים לרבינו ז"ל בערך יותר ממנין עשרה ישבו באותה העיר הגם שלא היו מצוינים כ"כ כמו מוהרנ"ת ז"ל כי היו נקראים ווידויניקעס אעפי"כ היה משתתף עמהם בחבורה אחת והתפללו בכל ימי החג בסוכה גדולה שהיה לאביו וגם ספר תורה של אביו לקח לשם והתפללו בקולות ובמחאת כפיים וקיימו ושמחת בחגיך ביחד והעיקר היו מזמרים הניגונים ששמעו אצל רבינו ז"ל היינו אשת חיל ואזמר בשבחין וביוצא, אך מוהרנ"ת ז"ל היו לו גודל געגועים לקיים חייב אדם לקבל פני רבו ברגל אך לא היו לו שום אפשידות לזה מחמת גודל קיטרוגים של משפחתו וב"ב ע"ז, ע"כ אמר לחביריו המקורבים ג"כ שכפי שהמנהג היו בימים הקדמונים שאפי' במוצאי החג היינו מוצאי שמחת תורה ג"כ היו חבורות חבורות כיתות כיתות חסידים ביחד שמחים כמעט כל הלילה שהוא אסרו חג לזאת יראו החברים אלו תיכף אחר תפילת מעריב ישכרו עגלה בנעמירוב לנסוע לברסליב ויש מציאות שבב' שעות יבואו לשם ויקבלו פני רבינו ז"ל ויחזרו ויטעו תיכף לחזרה לביתם ולא יוודע לשום ב";; מזה אפי' לב"ב כי יחשבו שהוא משמח א"ע עם חבריו אצל אחד מהם וכמו שהיה מלובש אז מוהרנ"ת ז"ל בגדי יו"ט בגדי משי וכובע של יו"ט כדרך הנגידים כך היה נוסע כי לא רצה לילך לביתו ליקח איזה מלבוש פשוט ג"כ לכסות על בגדי משי בכדי שלא ישאלו אותו מה זה, ונסעו כך תיכף אחר תפילת ערבית בערך תשעה ווערסט שזה חצי נסיעה התחיל הגשם לירד בשפע רב כ"כ עד שהיו מוכרחים לכנוס בהקרייטשמע שהיה שם עד שיופסק הגשם לירד, ומוהרנ"ת ז"ל היה מלובש בבגדי יו"ט תתלכלכו בגשם קודם שבאו

להקרייטשמע ושם נתעכבו עד שפסק הגשם לירד כמעט ב' שעות, ואח"כ נסעו הלאה לאט לאט מחמת קלקול הדרך ובאו לברסליב בערך שעה קודם חצות הלילה. וכשבאו לתחילת הכניסה לעיר ברסליב זמרו בשירה וצעקו צהלי ורוני יושבת ברסליב בשמחה רבה בהרחובות עד שכמה ב"א נתעוררו ?מזה, וכשבאו לבית רבינו ז"ל היו עוד קצת אנשים, אך אדומו"ר ז"ל פנה אל אלו הבאים מנעמירוב וקיבל שלום מכולם בסבר פנים יפות וכיבד אותם במעט משקה ומיני מאכל מתיקה מיו"ט שקורין לעקיך, ואמר להם כי זהו לקח טוב נתתי לכם אך תורתי אל תעזובו, ובתוך כך בא הבע"ג ואמר שנצרך ליסע לחזרה כי כך שכרו אותו וקיבל כ"א רשו"ת מרבינו ז"ל שקורץ גיזעגינט, ולמוהרנ"ת אמר רבינו ז"ל עוד לא נתתי לך עבור הוצאות וגם לא נתתי לי חשבון מיום בואך לביתך מכל ימי החג שלך. וכשמעו כ"ז מפי אדומו"ר ז"ל הבין היטב כי זהו כיוון אדומו"ר ז"ל למחשבתו כי מחמת הגעגועים והכיסופין שהיו לו כל ימי החג לזה שיוכל לספר כל לבו לפני אדומו"ר ז"ל ראה ממש רוה"ק שרבינו ז"ל יודע המחשבות שלו, הכלל אותן אנשים שבאו עם מיהרנ"ת זלל"ה נסעו והוא נשאר, והגם שהיה למוהרנ"ת מדובר עוד בחוהמ"ס עם הסוחרים שתיכף באסרו חג נצרך ליסע לבארדיטשוב עבור סחורות של חורף ושכרו עגלה עוד בחוהמ"ם על אס"ח ליסע תיכף לבא"ד אך כששמע מאדומו"ר כל הנ"ל שכח אכ"ז ונשאר אצל רבינו ז"ל, ממילא מובן שאותו הלילה האיר למוהרנ"ת כשמש בצהרים משיחותיו שהיה מדבר אדומו"ר כמעט כל הלילה והלך קודם אור הבוקר עם רבינו ז"ל למקווה וכאור בוקר התפללו בביהכנ"ס של בעש"ט ז"ל שהיה סמוך לבית אדומו"ר ז"ל, והיו לרבינו ז"ל ב' זוגות תפילין דרש"י ואז התפלל מוהרנ"ת דיל בתפילין של רבינו ז"ל עם טלית של חול של אדומו"ר ז"ל, וזה שמעתי כ"פ שמוהרנ"ת ז"ל אמר אה"כ כל ימיו שמאז והלאה הרגיש בעצמו מוח חדש ממש מזה הטלית ותפילין של רבינו ז"ל ואחר התפלה כיבד אותו רבינו ז"ל במאכלי מזונות עם צנצנת קאווי ואמר לו בוא ונלך לשוח אצל ביהכנ"ם בעש"ט ז"ל, שהיה מן היסוד שם חתיכת עץ בולט שהיו יכולים לישב שם וכפי שמוהרנ"ת ז"ל ראה מרבינו ז"ל את החביבות שמחבב אותו, התחיל לספר את כל אשר עבר עליו באלו הימים מעת בואו לביתו ואיך שהתפללו כל החג בהפוכה וכיוצא, ואז נתלהב רבינו ז"ל וגילה לו אז התורה נפלאה בליקוט"א סי' מ"ח על אשר מעלתם בי, ושם מובא מהתפלה בכח שהיא בחי' סוכה, וכשאמר רבינו ז"ל הפסוק ואשים דברי בפיך נדמה למוהרנ"ת ז"ל שממש אדומו"ר ז"ל מניח לו בפיו דבריו, עד שגילה שם שסוכה ותפילה בכוח סגולה לבנים, ומחמת שמוהרנ"ת ז"ל היו לו יסורים מזה שלא היו לו עוד זרע של קיימא כי זוגתו היתד? מפלת כמה פעמים לד' חדשים וכשרבינו

ז"ל אמר ששמיני עצרת עוצרת הנוקבא הטיפה שלא תפיל עיי"ש, נזכר מוהרנ"ת ז"ל שזה המבוקש שלו שהוא נצרך לזה, והבין שאדומו"ר בדוד,"ק שלו כיוון עבורו זה, הגם שעוד לא הזכיר בשום פעם לרבינו ז"ל מזה, אך כעת אמר לרבינו ז"ל שזוגתו הפילה כמה פעמים וכעת היא ג"כ בחודש ד' בהריון ומבקש מאדומו"ר ז"ל ע"ז שלא תפיל עוד, ואז אמר לו רבינו ז"לי עבור זה נצרך לך ליתן על פדיון, ותיכף אמר מוהרנ"ת ז"ל אפי' בל"ז חשבתי ליתן על פדיון לידכם, ענה רבינו ז"ל מעות איני צריך רק תראה להכין לביתי ששה כסאות שקורין ביינקליך בחי' שש מעלות לכסא שזה נגד ו' שבתוך א' שאמרתי בשבת שובה קרא את יהושע עיי"ש סי' ו' בליקוט"א, ואחר גמר התורה הזאת נכנסו לבית אדומו"ר לסעודת הצהרים באסרו חג, ואח"כ הבין אדומו"ר ז"ל שמוהרנ"ת נתפעל כ"כ מהתורה הנ"ל שגילה לו היום עד שאין לו חשק ליסע לביתו, אמר לו רבינו ז"ל נצרך לך לקיים כעת בקי בשוב שאמרתי בשבת שובה, וקיבל מוהרנ"ת א"ע שהוא מלובש בבגדי יו"ט ואיך יוכל לבוא לביתו בבזיון ומה ישיב להם היכן היה, ויעץ לו אדומו"ר ז"ל כך שיסע אחר מנחה שיהיה סמוד לנשף ערב יום ויבוא לנעמירוב בתחילת הלילה בחשיכה ולא יהיה ניכר כ"כ איך שהוא מלובש, ואגב סיפר לרבינו ז"ל מהנסיעה לבא"ד פן נסעו בלעדו ויהיה לו ע"נ גם מזה כי הבטיח להסוחרים שיסע עמהם, אמר לו אדומו"ר מי יודע אפשר היו להם ג"כ מניעה מהבע"ג ולא נסעו, וכשראה מוהרנ"ת ז"ל שרבינו ז"ל מפציר אותו ליסע היה מוכרח לצייתו ליסע, וכך היה שמוהרנ"ת ז"ל בא באישון לילה לנעמירוב וכשבא לביתו היתה זוגתו בבית זקינו ולא היתד, בביתה והוא התפלל מעריב בביתו באריכות בהתלהבות כי לא היה שום אדם אז בביתו, ואגב מקודם שינה והחליף את מלבושיו לבגדי חול לתפלת ערבית, וכשזוגתו נכנסה לביתה היה מוהרנ"ת עומד בשמונה עשרה באריכות כ"כ עד שחטפה לה שינה, ודרכו של מוהרנ"ת היה תמיד בחצות הלילה היה הילך מביתו למקווה ומשם לביהמ"ד שלו עד אחר התפילה וגם בלילה זו עשה כדרכו תמיד, ובתוך כך שמע בביהמ"ד שהסוחרים עוד לא נסעו לבא"ד כי הבע"ג ששכרו בחוהמ"ם נסע נסיעה אחרת והתחרט מהם, והלך אחר התפילה לביתו, וכמו שנכנס לביתו קודם שרצתה זוגתו לחקור אצלו היכן היה באו לביתו הסוחרים ולחצו אותו שיזרז א"ע כי שכרו עגלה אחרת, עד שלא היה שעת הכושר שתכנוס עמו בטוען ונטען היכן היה כי היתד- מוכרחת להכין לו צידה לנסיעה עם הסוחרים, ואז ראה היטב שנתקיים אצלו הפסוק ברצות ד' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו, וגם נתפעל עד מאד אך שאדומו"ר ז"ל התנהג עמו ברוד,"ק שלו ובנבואה ממש באספקלריא המאירה בזה הדבר שהכריחו ליסע לביתו ובעצה ישרה כזאת אפי'

בגשמיות ובנירט בדרך הקודש ברוחניות, ומכ"ז נתחזק בדעתו שיעבור עליו מה שיעבור איך שימנעו אותו בזה הן מבני עירו והן מב"ב והן ממשפחתו לא ישגיח כלל עליהם, הגם שזה תחילת התקרבותו וכאו"א רצו שירחיקו אותו מזה, אך כפי שראה וטעם בחי' טעמו וראו כי טוב וכו' והרגיש בלבו נעימות עריבות הלימודים והעצות בזה ובבא של רבינו ז"ל שזה חיות של עוה"ב בעוה"ז בחי' ביומו תתן שכרו מהתורה בחצוצרות וכן זה שמע בהתורה קרא את יהושע תשובת עוה"ז ותשובות עוה"ב שלא שמע ולא ראה כזאת מקודם הגם שהיה כבר אצל כמה גדולים צדיקים, אך הרגיש היטב מה שרבינו ז"ל בשבתים שהיה אצלו כפל ושלש הפסוקים גמלתהו טוב ולא רע כמה פעמים וכן עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון ובפרט הפסוק רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה, היה לבו בוער מזה כ"כ עד שחישב בעצמו ונתחזק שאפי' כל הרוחות שבעולם יהיו מנשבים בו לא יזיזו ולא יעקרו אותו מזה האילן הגדול והקדוש כל ימי חייו, וכשבא מהנסיעה מבא"ד עם הסחורה והיה נצרך לעשו"ת חשבונות בכדי שזוגתו תדע מכל מין סחורה השערים שקורין פרייזין כמה תפדה מן הקונים, הכלל נתעכב אצלו כמה ימים שלא היד, יכול לזוז א"ע מביתו ליסע לרבינו ז"ל, עד שמרוב געגועים שלו חישב בעצמו שעכ"פ נצרך לו על יום אחד לבוא לאדומו"ר ז"ל רק לראות פניו הק' ולספר את נגעי לבבו מן המניעות גדולות שיש לו ע"ז ליסע אליו, והכין מקודם בביתו את החשבונות מכל הסחורות שהביא מבא"ד עם הצעטלין מן השערים שקורין פרייזין ונסע לברסליב ולא הודיע לב"ב כלל מזה, ודרכה היה שבכל היום היתד. יושבת בחנות והוא ישב ולמד בביהמ"ד ובערב מסרה לו החשבון מן הקונים מי שקנה בהקפה ומי שנתן מעט במזומן ומעט בהקפה וכיוצא מאיזו סחורות מכרה בכדי שהוא יכתוב כ"ז שתדע על להבא, וכשבאת לביתה והוא לא בא וחשבה פן נתעכב בביהמ"ד והלכה לביהמ"ד ולא מצאה אותו, הבינה שבוודאי נסע לברסליב, ובוודאי הקפידה ע"ז כי מי יכתוב לה ופן תשכח מי ומה, אך מה תוכל לעשו"ת בזה, ומוהרנ"ת ז"ל כשבא לרבינו ז"ל שאל אותו אדומו"ר ז"ל על כל ענייניו וסיפר לרבינו ז"ל שנצרך לו בכל לילה לחשוב את חשבוניה מהיום מהחנות בכדי שתדע איך להתנהג בזה, וענה אותו רבינו ז"ל בזה הלשון בכל לילה ולילה תהיה נצרך לחשוב חשבונות של עסקי מו"מ בלשון תמייה איך יכול להיות שאיש הישראלי כמוך שאתה תבלה זמן של כל לילה על חנות חשבונות, די לך עכ"פ פ"א בשבוע לבלות זמן ע"ז ולא כל לילה, כי באמת נצרך לך להיות ממארי דחושבנא על התכלית הנצחי, ומחמת שבל"ז ג"כ היה לבו בוער לעבודתו יתב"ש בפרט כעת ששמע מרבינו ז"ל בלשון תמייה איך יכול להיות זאת, נכנסו הדיבורים של רבינו ז"ל שאמרם

מעומקא דליבא נכנסו בלבו שכך יעשה פ"א בשבוע במיצש"ק יעשה החשבונות של כל השבוע, והקפידה עליו מאוד מה זה לך חדשו"ת כזה, איך זה ראתה שמעת בואו מרבינו ז"ל כעת נעשה מתמיד יותר ממקודם, הגם שהיה תמיד מתמיד גדול מאוד אך כעת ראתה שלא ינום ולא יישן במעל"ע שלם אפי' ד' שעות רק עוסק בתורה ובתפלה ואינו מדבר שום דבר הרשו"ת רק מעבודת ד/ ושוב בערך ב' שבועות נסע לברסליב וסיפר לרבינו ז"ל שבמוצש"ק עושה החשבונות מהחנות של כל השבוע, וגנח אדומו"ר ז"ל שקורץ אקרעכץ גיסאן, בכל שבוע ושבוע במוצש"ק יהיה מוכרח לך לעשו"ת חשבונית של חול, מה יאמר אליהו הנביא ע"ז אפשר היה די פ"א בחודש לתקן את כל, וכשמעו זאת מרבינו ז"ל לא רצה בביתו לעשו"ת חשבונות אפי' במוצש"ק ובוודאי הקפידה עד למדי עליו אך מה לה לעשות, סיפרה לאביו כי היו סמוכים על שולחן אביו, ואביו בוודאי חרה לו ע"ז, ומוהרנ"ת ז"ל לא השגיח כלל ע"ז ונסע שוב לברסליב, וזה היה כמעט שלש שבועות קודם חנוכה והיה אצל רבינו ז"ל עד אחר חנוכה כמובא בימי מוהרנ"ת עיי"ש ושמע התורה ח' ראיתי מנורת זהב, ואיך ששאב ממש רוה"ק באותו הזמן מן בואו קודם חנוכה עד שנסע אחר חנוכה לביתו מבואר כבר בחיי מוהר"ן ובימי מוהרנ"ת הנדפסים עיי"ש, ובעת בואו לביתו לחזרה אחר חנוכה נטלה זוגתו המפתחות של החנות שלה וזרקה לפניו שא"א באופן כזה להיות עוסקת בהפרנסה מהחנות שעליה לבדה מוטלת המשא הכבידה, ואביו אמר לו שהוא אינו רוצה להחזיקם באופן כזה שפורק א"ע מכל, וכמעט שאביו דחף אותו מביתו שלא יבוא עוד לפני עיניו, והיה מוכרח לילך לבית זקנו אבי אמו שהוא הי"ה מקרב אותו קצת, וזוגתו נשארת על שולחן אביו, ובתוך כך נסעה לאביה הרה"צ ה"ג מוהר"ר דוד צבי ז"ל, ושאלה מה זאת, וסיפרה לו את כל אשר נעשה, ושאל אותה אם מעת שנתקרב לרבינו ז"ל אם לומד ועוסק בתורה ג"כ כי כת החסידים עוסקים רק בעבודה, .השיבה לו מה אומר לך אבי הוא לומד בכפלי כפלים יותר ממה שלמד במקודם כי ממש לא ינוח יומם ולילד. ולא פסק סומא מגירסא מאז שהתחיל לנסוע לברסלב לרבו, עגה אביה לה, אם באופן כזה שקיבל עליו עול תורה כ"כ מוכרחת את בכל כוחך לעמול ולטרוח בפרנסתך בכל מה שתוכל אפי' לעמוד עם שק מלח בשוק מיע דער נאז אקירין און אים מפתם זיין, כי זד. הה"צ ד"צ ז"ל היה אוהב תורה מאוד, וכשמעו מאתה שמהרנ''ת חתנו מתמיד ביותר ממקודם אז אמר רבי כזה שנותן לו התמדה ללימוד הרבה אני מחזיק לו תודה ע"ז, הכלל נסעה לחזרה לנעמירוב ונשקט מאתה מעט התגז כי אביה פקד עליה שלא תרעם כ"כ על בעלה, אך אביו היה ברוגז עליו, ומוהרנ"ת ז"ל היה בבית זקינו ונסע בכ"ם לברסליב, עד שבאותו החורף נסע

אדומו"ר ז"ל עם בתו שרה למעדווועדיבקי להשיאה שם כידוע לאנ"ש שהיה החתונה בר"ח ניסן, וכשנסע אדומו"ר ז"ל לא היה מוהרנ"ת אז בבראסליב עד כמה ימים אז שמע שרבינו ז"ל נסע עם בתו, הגם שמוהרנ"ת היה עם רבינו דל בליניץ אך מוהרנ"ת חזר אז לביתו, אז התחיל תיכף לחשוב מסתמא יתעכב רבינו ז"ל בהנסיעה זו כמה שבועות כי הכנות קודם החתונה ואח"כ החתונה בעצמה, וזה היה סוף חודש שבט של שנת תקס"ג שנסע רבינו זלל"ה עם בתו למעדווועדיבקי, והיה חושש פן יתעכב שם אדומו"ר זלל"ה כמה שבועות כי שם היה מקודם מגורתו ושם משפחת ב"ב סמוכים למעדווועדיווקיע דרים שם, וזה סמוך הזמן לפורים, ולבו היה בוער מאוד איך לא אראה פניו הק' זמן כזה, כי זה היה שנה ראשונה שנתקרב אליו והרגיש בכ"ם נעימות ועריבות ומתיקות דרכיו הק' וכן דיבוריו הק' המביאין אותו לחיים נצחיים באמת ואפי' בגשמיות עצותיו הק' נותנים לו חיות שיוכל לעבור ימי חייו בטוב בזד, העולם ג"כ, ונסכם בדעתו שנצרך לו ג"כ ליסע לשם, אך איך יוכל לעשו"ת דבר כזה לנסיעה רחוקה כזה על זמן רב כזה כי יש יותר מארבעים פרסאות שקורין מאל שזה יותר מארבע מאות ווערסט מנעמידוב למעדווועדיבקי ואז עוד לא היו מסילת הברזל לנטוע רק היו מוכרחין לשכור בעל עגלה עם סוסים מעיר לעיר, ונתחכם בדעתו איך שיש לו בעיר בארדיטשוב אחות אמו שהיא דודתו עשירה במסחרים גדולים כמה חנותים מסחורות שונים, ומוהרנ"ת ז"ל היה חשוב גדול אצלה, שהיתה עקרה בלי בנים והיה חשוב אצלה כבן, ותמיד חפצה היה שהוא יהיה אצלה באיזו מסחר רק לעיין על המשרתים ולחשוב באיזה פעם חשבונות מהמסחריים, ועבור זה יהיה לו פרנסת כל צרכו וגם יוכל לעבוד עבודת ד' וללמוד כחפצו, אך מוהרנ"ת ז"ל פנה עורף מזה מחמת כשרותו שרצה לברוח מחיזו דהאי עלמא לגמרי תמיד ובפרט מעת שנתקרב לרבינו זלל"ה, לזאת אמר בביתו שמצה ליסע לבארדיטשוב על איזו שבועות על בחינה ונסיון במסחרים של דודתו פן יראה אם נכון לפניו שם, וכששמעו מאתו דבר זה הוטב בעיניהם הן לאביו והן לב"ב עד מאוד, וכפי שזה היה סוף חודש שבט אמר שיהיה בשם איזה שבועות עד קודם פסח, כי הבין שנסיעתו לרבינו ז"ל להחתונה אפשר שיתעכב עד אחר פודים, לזאת אמר בביתו שיהיה בבא"ד עד קודם פסח והוטב בעיניהם שיסע לשם בכדי שיעסוק גם קצת במו"מ לפי סברתם, ואגב שכפי שגם לבא"ד מנעמיתב מרחק רב בערך חמשה עשר מאל, והזמן זה חורף קשה וקרירות ושלגים בשבט ואדר, והנסיעה עם עגלה וסוסים נצרך להתעכב כ' מעל"ע בדרך, ועבור זה הכינו לו להנסיעה מביתו בגדים חמים להגן מן הקור וכן בגדי ש"ק וכיוצא וכן אפי' מיני מאכלים צידה לדרך, ונסע מביתו בדרך כבוד, והוא

נסע לברסליב ומשם נסע לדבינו זלל"ה למעדווועדיבקי, ומה שעבר עליו עד שבא לשם מניעות ויגיעות וטרחות א"א לבאר ע"ס הכתב' מהעגלות ומהשלגים ומהקרירות, אך בתענית אסתר לעת ערב זמן סמוך לקריאת המגילה הגיע לכפר הסמוך למעדווועדיבקי בערב י"ב ווערסט לשם, ורצונו היה מאוד שיהיה לקריאת המגילה אצל רבינו זלל"ה, אך ממש ראה שמן השמים עכבהו מזה, והיה לו יסורים גדולים שלא זכה לזה עוד לחוות פניו הקדושים בעת קריאת המגילה, ובהכפר שבא לשם שמחו מאד על ביאתו לשם כי נתקבצו לשם תשעה אנשים ולא היו מנין שלם ומוהרנ"ת ז"ל השלים המנין בשם, ואחר קריאת המגילה היה י'שקו ליסע תיכף שילין בשם אצל רבינו זלל"ה, אך הבע"ג לא רצה ליסע בלילה, ואגב אחד תענית מוכרחין לסעוד ולאכול קצת ובפרט פורים מצוה משום שמחת פורים לטעום ולא להיות בתענית עוד, ואח"כ כשסעד שם ביקש מאנשי כפר הנ"ל שישכרו לו איזו עגלה תיכף למעדווועדיבקי הגם שיבוא לשם בחצי הלילה אעפי"כ עכ"פ יהיה במקום של רבינו זלל"ה, כיי כך מובא בליקמוהר"ן ח"א סי' ע' שמה שנסמך ונתקרב למקום הצדיק שיש לו כח המושך בחי' עפר חושקין ביותר עיי"ש, הכלל שכרו לו בשם איזו עגלה ונסע בלילה והגיע לשם בשעה י"ב שזה זמן חצות אז, ולא ידע מה לעשו"ת להיכן יכנס כי בלילה ישינים בבל בית וסגורים האכסניות ג"כ, והוא עומד עם החפיצים שלו בחוץ, והקור והכפור ג"כ אז בחודש אדר עוד לא נפסק, ונתיישב בדעתו שילך לחפש איזה ביהכנ"ס, וגם זה לא ידע היכן הוא, כי הוא לא היה בשום פעם במעדווועדיבקי, יגם לא ידע דירת אדומו"ר היכן הוא, הכלל הלבנה האירה אז ליל פורים י"ד בחודש, ולקח החפיצים שהיו כבידים בידיו והלך אנה ואנה והכיר שזה מסתמא ביהכנ"ס והלך לשם וראה שסגור מבפנים ולא מבחוץ, והבין שמסתמא לן שם איזה איש ואפשר השמש בביהכנ"ס שם, ודפק בהדלת שיפתחו לו שיכנס לשם ולא רצו לפתוח לו מחמת חשש כי מי יודע מי הוא זה באמצע הלילה, עד שאמר מוהרנ"ת ז"ל להאיש דשם, שזה בא מדרך רחוק מאוד לנכד הבעש"יט זלל"ה אשר הוא כעת במחניכם להשיא את בתו תחי' בפה, והאיש הזה היה, שמש בבית הכנסת הזה וזקן ומקורב לאדומו"ר זלל"ה עוד גס מכבר כשהיה דר שם רבינו זלל"ה במעדווועדיבקי, ופתח לו הדלת, והאיש הלז שאל לו מהיכן אתם, וענה לו מעיר נעמירוב, ונזדעזע השמש הזה מאוד, ואמר למוהרנ"ת זלל"ה מהיכן זכיתם לידע מאיש קדוש אלקי כזד" כי השמש לא ידע רק מעיר בראסליב ולא ידע שעיר נעמירוב סמוך לבראסליב כ"כ ואגב בתוך כדי דיבור אומר השמש למוהרנ"ת זלל"ה מה שמכם, והשיב לו למה תשאלו לשמי, וענה לו השמש כי אחר קריאת המגילה בערב הייתי שם בביתו בעת שישב אדומו"ר

זלל"ה עוד סמוך לשולחנו אחר הסעודה והיו שם כמה אנשים אצלו שמחים ומרקדים, ושמעתי שאמר להט תלמידי יהושע ששמו נתן ריצה וכוסף לשמוח ג"כ פה אתכם, אך הוא יגמור שמחת פורים בשושן פורים אי"ד* ולא הבינו האנשים דיבוריו ולא הרהיבו לשאול אותו מה זה, אפשר זה שמכם יהושע נתן, ענה לו מוהרנ"ת ז"ל שמי נתן, ויהושע אפשר שאדומו"ר מתפלל עבורי כך שהשי"ת יושיע לי שאנצל מכת החולקים, ואז הבין השמש שאדומו"ר צפה ברוה"ק כזה שתלמידו הק' יבוא על חג הפורים אליו, ומחמת זה קיבלו בסבר פנים יפות, ונטל את החבילה שקורין קלימיק של מוהרנ"ת ז"ל, ואמר לו בואו ונלכה לביתי הסמוך לביהכדד ונניח בשם הקלימיק שלכם, וגם אתם תשכבו מעט איזה שעה לנוח מטרדת הדרך, והלך מוהרנ"ת עמו לביתו, אך לישון לא רצה, רק ביקש מהשמש להראות לו מקום המקווה היכן הוא והראה לו, ותיכף הלך למקווה, וכפי ששם בביהמ"ד הזה מתפללים ותיקין וגם מוהרנ"ת מורגל להתפלל ותיקין, ואצל אדומר"ר ז"ל ג"כ מתפללים כמה וכמה אנשים וקורין שם המגילה ג"כ, והוא מממת גודל טרדתו מנסיעתו הכבידה, התיישב בדעתו שיתפלל בביהמ"ד של השמש וישמע את קריאת המגילה מקודם, ואח"כ ילך לאדומו"ר בישוב הדעת לקבלת פני רבו הק', והלך מקודם לבית השמש לטעום ולאכול קצת קודם שיבוא לבית רבינו ז"ל. הכלל כשבא לאדומו"ר ז"ל היה באמצע סעודת שחרית של פורים והיו שם אנשי העיר שהיו מקורבים לרבינו ז"ל, ענה לו אדומו"ר ז"ל אתה היית בכפר בערב לקריאת המגילה ונשמתך היה אצלי בקריאתי המגילה בפה, וכיבד אותו במשקה המשכר ואמר לו הגם שאתה בא מן הדרך ומסתמא בלילה לא היה לך מנוחה כ"כ אעפי"כ חייב איניש לבסומי בפשיטות לקיים מצוות מחיות עמלק בזה, ומוהרנ"ת ז"ל עמד לפני רבינו ז"ל באימה וביראה גדולה, אמד לו רביבו ז"ל הלא קיימת והיו עיניך רואות את מוריך יש לך לשמוח גם בזה עם שמחת פורים ביחד, וכפי שהרגיש בעצמו שבעת שיושבים מסיבת אנשים לא יוכל לספר עם אדומר"ר כ"כ מה שעבר עליו מנסיעתו הכבידה, ואדומו"ר הבין היטיב מחשבתו אף שלא אמר לאדומו"ר אכ"ז. ענה רבינו ז"ל ואמר לו אפשר עוד אתה מבולבל מעט מנסיעתך ונצרך לך עוד מעט לנופש, תקיים צא אך תקיים הלחם בעמלק, וכששמע תיבת צא והלחם בעמלק הבין שלא לחנם אמר לו הלחם רק זה ענין פורים למחיית עמלק במלחמה היינו הספיקות שבמוח כי ספק בגיס' עמלק, ומאז והלאה נתחזק להתרחק מספיקות אפילו בקדושה, ודיי לחכי' שזה מלחמה גדולה, והלך לאכסניא שלו, ומחמת שהיה עוד עיף מהנסיעה שלו, ואדומו"ד ז"ל נתן לו כיבוד משקה המשכר ואמר לו לך לפוש מעט, וקיים והניח א"ע לישן קצת, ואח"כ לעת ערב הלך לבית אדומו"ר, וחיו

שם כמה אנשי העיר שמחים ומרקדים כנהוג בסורים, ותיכף כשראה אותו רבינו זלל"ה שנכנס אמד לו שישב אצלו סמוך לו, ואמר למוהרנ"ת ז"ל עמך יש לי לדבר הרבה אך לא עתה, והעיקר התזכור מה שדברנו בהתורה קרא את יהושע מרבי ותלמיד, ולע"ע תדע שאתה התלמיד, הגם שב"ה יש לנו זקנים ממך ג"כ תלימידיט מהוגנים, אך מ&מת שיהושע בן נון נער מחמת זה לא ימיש מתוך האהל, הכלל מוהדנ"ת זלל"ה ג"כ רקד עם האנשים שהיו שם, אך לבו היה לב נשבר מחמת הדיבורים של דבינו ז"ל שאמר לו לא ימיש מתוך האהל והוא יודע המניעות שיהיו לו מן ב"ב בפרט מהנסיעה הזאת בעצמה כי סוף כל סוף ידעו שהיה כל הזמן מעת נסעו מביתו אצל אדוגו"ר ז"ל כי מלתא דעבידא לגלויי ודבינו ז"ל אמר לו לא ימיש מתוך האהל הגם שמצד אחד היה לו עונג גדול מזה כי הבין בעצמו שזה כל תיקון נפשו ונשמתו אך ידע היטב איך שיעבור עליו מב"ב ומאביו וגם מבני עירו ובפרט מחותנו הגאון הצדיק הר' ד"צ ז"ל לזאת היה לו שבירת לב, ובתוך כך ענה לו רבינו ז"ל בקול רם בזה"ל זארג ניט נאד דיא זאלסט זיין פרייליך תמיד אפי' אז דיא וועסט אי"ה קומען לביתך והבין מוהרנ"ת ז"ל שרבינו ז"ל יודע מחשבות לבו היטיב ונתבייש מאוד בפני רבינו ז"ל מזה בעצמו, ואמר לו אדומו"ר ז"ל גם זה מהתורה קרא את יהושע שהבושה היא עיקר התשובה, אך צריך להיות בקי בשוב, ובקי ברצוא קיימת ב"ה שבאת לפה וכעת נצרך להיות בקי בשוב ביותר, ונתלהב מוהרנ"ת מזה שרבינו ז"ל לומד עמו ענין קרא את יהושע על נסיעתו לפה ועל נטיעתו לחזרה ג"כ, ואח"כ הלכו העולם מאת רבינו ז"ל לביתם והלך גם מוהרנ"ת לאכסנייא שלד ולן שמד" יבבקר אחר תפלתו תיכף הלך לרבינו ז"ל וזה היה שושן סורים, וכשבא לבית אדומו"ר ז"ל וגם רבינו ז"ל גמר את תפלתו וכיבד את מוהרנ"ת ז"ל במעט משקה ומזונות ואמר מוהרנ"ת בקובלנא אתוודה לפניכם כפי שאמרתם כברי עוד בבראסליב שע"י ריקודין והמחאות כף ממתיקין הדינין עוד לא יצאתי כ"כ בפורים לקיים כ"ז כנכון, ענה רבינו ז"ל לו בקפידא ובתמיה נא שושן פורים אין אצלך פורים גם שושן פורים שמו פורים, ובתוך כדי דיבור אמר לו אדומו"ר דברנו אתמול בפורים מן קרא את יהושע יש לי עוד לדבר דבר חדש מן שלשה מצוות שנצטוו ישראל וכוי ששייך לזאת התורה אך לא כעת הזמן לזה, ואגב נתאספו עוד כמה אנשים לרבינו ז"ל וכמעט כל היום הזה עד אחר מנחה היו שמחים כ"כ עד שאדומר"ר אמר למוהרנ"ת ז"ל מעתה תדע איך ששושן פורים הוא ג"כ פורים היינו להיות הארת מרדכי ואסתר מאירים לך שתחדש בהתודה שקבלו מחדש בפורים חדושים חדשים, והבין מוהרנ"ת ז"ל מזה שיש לרבינו ז"ל איזו כוונה בזה שאמר לו כך, אך עוד לא השיג כוונתו, וכשהלכו כל האנשים לביתם ומוהרנ"ת ג"כ רצה

לילך לאכסנייא שלו, אמד לו אדומו"ר מסתמא עוד תבוא לאחר כך קודם שתנוח לישן, וענה מוהרנ"ת אי"ה אבוא לאחר שעה או ב' בערב קודם שינתי, וכך היה שבא לרבינו ז"ל בעת שישב על משכבו בהטליח קטון שלו בלי לבוש העליון, ואז גילה לו הגמרא שלש מצוות שנצטוו ישראל וכר ששייך להתורה קרא את יהושוע כנדפס בליקומוהר"ן בסימן ו' ואמר לו שגם ג' מצוות אלו הם בחי' תשובה המובא בהתורה הנ"ל, ושאל מוהרנ"ת ז"ל את רבינו ז"ל איד מרומז בהם תשובה, וענה לו אדומו"ר ז"ל זה אמור אתה, והלך מוהרנ"ת לאכסניא שלו ובדרך הליכתו עזר לו השי"ת שהבין מדעתו הק' כמובא בחיי מוהר"ן מזה באריכות שאמר לו אדומו"ר תוכל ללמוד אם תרצה. ומאז חינך רבינו ז"ל אותו לחדש בתורתו כידוע לאנ"ש מזה, ומזה הבין הדיבורים שאמר לו מקודם שתחדש בהתורה שקבלו בפורים מחדש הנ"ל, היינו בהחידושי תורה של אדומו"ר ז"ל שדיבר עמו מענין קרא את יהושע מעת בואו למעדווועדיבקי עד הנה. ואחר פורים היו אצל רבינו ז"ל עוסקים בהכנת החתונה של בתו שרה ז"ל, אעפי"כ לא עבר ביום שעה שלא יהי' בבית אדומו"ר ז"ל הגם שהיה לו אכסניא, ומהחתונה בעצמה בפרט מקודם החופה ומאחר החופה ומהשבח קודש ששמח ורקד רבינו ז"ל הרבה בהשלש סעודות ומהתורה סי' מ"ט בליקו"א כבר ידוע ונדפס בחיי מוהר"ן, ומ־הרנ"ת ז"ל היה סברתו שיסע על חג הפסח לביתו לנעמירוב, אך כששמע שאדומו"ר ז"ל יתעכב במעדווועדיבקי עד אחר פסח נסכם בדעתו ג"כ שלא יזוז עצמו ליסע משם עד שרבינו ז"ל יאמר לו למה לא תסע לביתך, ואדומו"ר ז"ל לא אמר לו קודם פסח כלל שיסע, ונסכם בדעתו הגם שידע היטב החרון אף שיהיה לו כשיבוא אחד פסח לביתו מכל הצדדים, אעפי"כ לא השגיח ע"ז כלל, כי נתיישב בדעתו זהו הוא שאדומו"ר ז"ל עסק עמו מהתורה קרא את יהושע מעת בואו למעדווועדיבקי כדי שיידע איך לשתוק על בזיונו, ובפסח אכל על שולחן אדומו"ר ז"ל אך לישון הלך לאכסנייא שלו, יזה היה למוהרנ"ת ז"ל פסח אחד שהיו עם רבינו ז"ל בלילה הראשון של הסדר, וזה היה אצלו חיות לכל ימי חייו כי בשאר שני חייו לא היו לו אפשירות לזה ליסע מביתו מפסח מחמת קיטרוגים מכל הצדדים, ואחר יו"ט פסח נסע עם אדומו"ר ז"ל לחזרה לברסליב, וגודל הארה שהיה למוהרנ"ת ז"ל בכל הדרך בנסיעתו' עם אדומו"ר ז"ל משיחותיו הקדושים והטהורים של רבינו ז"ל יקצרו המון יריעות מלכתוב ומלספר, ומוהרנ"ת ז"ל ממש שכח שנצרך ליסע לביתו מחמת שטעם טעם גן עדן כזה מצוף נועם מתיקות עריבות אמרותיו של רבינו ז"ל מכל הזמן הזה, ואך אדומו"ר ז"ל אמר לו כעת נצרך לך ליסע לביתך ג"כ, ואז אמר לו רבינו ז"ל מה שכבר נדפס אמנטש גייט אויף אשמאל בריקעל נאר דעי עיקר זעו ניט שרעקין, כי רבינו ז"ל

הבין שמוהרנ"ת ז"ל יש לו פחד מאד מזה שיעבור עליו בבואו לנעמירוב מהנסיעה הזאת, כי החפצים שנתנו לו בעת שנסע מביתו, שסברו שיסע לדודתו, נתלכלכו ונקרעו, והכר שהוליד עמו נתקרע, והמוכין שבתוכו שקורין פיידירין הוכרח בדרך לתת אותן בשק פשוט ונתבייש מאוד מפני ב"ב, הכלל מאז נתגרש מבית אביו לגמרי והוכרח להיות סמוך על שולחנו בעצמו כמובא בימי מוהרנ"ת עיי"ש, וכ"ז שכתבתי עד הנה הוא מעט דמעט ממה שראיתי בהכתב של ימי מוהרנ"ת ז"ל כתב ידו ובפרט מה ששמעתי מבתו היחידה מרת חנה ציריל נ"ע ובפרט מכל המשפחה שלנו כי זקיני ז"ל מו"ה שכנא שהיה בנו הראשון היה בקי ביותר בזה, ואבי ז"ל שמע מאתו היטב, ומשנת ס"ג בקיץ איך שאדומו"ר ביזה אותו כמה פעמים ואודה קירב אותו ביותר והרגיל אותו לכתוב תורותיו הלא כבר נדפס בימי מוהרנ"ת חלק א/ אשרי לו אלף פעמים שזכה ע"י מניעות כאלה לנעימות כזה עד שאמר רבינו ז"ל שאנחנו צריכין להחזיק טובה לו שאלמלא הוא לא היו נשאר לנו דף א' מרבינו ז"ל:

1.

בע"ה. פה מובא סיפור מהתורה ט"ו אור הגנוז ששמעתי מאאז"ק ז"ל. זה התורה היה סיבה מאתו יתב"ש שגילה אותה רבינו זלל"ה עוד בזלאט&אלי, ומעשה שהיה כך היה, כפי שידוע שהמגיד מטורהאוויצי הצדיק הק' הרה"ג הר"ר יקותיאל ז"ל היה מקורב ומקושר בהתקשרות חזק לרבינו ז"ל כידוע לאנ"ש מכבר, וחתנו של המגיד ה"ה הר"ר יצחק אייזיק ז"ל היה למדן מופלג מאוד אך לא היה מכת החסידים רק מכת הלומדים הכשרים והישרים, ולפי שהיה חתן המגיד ז"ל וראה איר שחותנו מפליג ומפליא מאוד מאוד את רבינו ז"ל בהשגותיו הק' בנגלה ובנסתר עוד כשאדומו"ר ז"ל ישב בעיר מעדווועדיבקי ואח"כ בזלאטיפאלי, ואעפי"כ מחתנו לא ראה שום התפעלות, וזה היה מחמת שהאברך חתנו הנ"ל היה מיוחם גדול ולמדן גדול ויפי תואר וכיוצא, אך פעם אחת דיבר המגיד ז"ל עם חתנו כ"כ עד שאמר לו שכפי שחתנו היה לו אחי אביו שדר סמוך לזלאטיפאלי, תסע לדודו, שהיה דודו מבע"ב החשובים, ואגב תסע גם לזלאטיעפאלי על המבחן שתכנס לבית אדומו"ר לתהות על קנקנו ובל תאמר מי ומי אתה מהיכן אתה שחתני אתה, הכלל נתרצה לדברי חותנו המגיד ז"ל ונסע לדודו ואגב יסע ג"כ לזלאסיפאלי והיה מלובש במלבושים נאים כדרך תלמיד חכם ומקל נאה בידו, ובא לעיר זלאטיפאלי מקודם שנסע לדודו בכדי שיוכל אח"כ ליסע לדודי ולספר לו איך שהמגיד ז"ל ייעצו לכך, וכשבא לזלאטיפאלי לא היה יודע באיזה בית דר אדומו"ר ז"ל ושאל לאיזה איש דשם והראו לו, ורבינו ז"ל ישב בדירתו בעלייה על דירה התחתונה

בחצר שהיו שם עוד בתים רבים, והראו לו מקום רבינו ז"ל, ומבית רבינו היו חלונות להחצר ובעת שהאברך הלז שאל לדירתו עמד רבינו ז"ל נגד החלון וראה איך ששאל על דירתו, סגר רבינו ז"ל הדלת מבפנים בכוונה, ועלה למעלה ובא להדלת והנה סגור ודפק פעם ופעם ופתח לו רבינו הדלת ואמר לו אם רוצים לתהות על קנקני צריכין לדפוק כ"כ, ונבהל האברך מאוד מהיכן יודע הוא שבאתי בשביל זה, ואגב נתן לו שלום, ונטל אדומו"ר את המקל מידו וסגר את הדלת, ואמר לו בוודאי מקל יפה הוא זה אך יש לו שני ראשים שיי קצוות ויכולין להטות אותו לימין וח"ו גם להיפך ואדומו"ר גנח ואמר גם כעת יבוא אחד להבחין אותי, הלא ומטה א' בידי ב"ה בלי שום נטיה דדו, ורבינו ז"ל היה הילך בביתו אנה ואנה עם המקל הזה והטה את המקל לצד זה ולצד זד"! ואומר הלא יש לי ב"ה תלמידים זקינים כמו המגיד מטורהווצי ועוד ועוד, וחתן המגיד נבהל מזה ונתבייש בעצמו מזה שהזכיר אדומו"ר שם חותנו המגיד, ואגב אומר לו כך, ;<פשר מגורך סמוך לעיר המגיד ויהיה לי פ"ש מאתו משלומו ומעבודתו הטיבה, והבין היטב שאדומו"ר ז"ל עס"י רוה"ק שלו יודע את כל אשר במחשבתו, וירא לומד דבר שאינו, ואמר שהוא חתן המגיד מטורהווצי, וכפי שאדומו"ר ז"ל שמע כמה פעמים מהמגיד ז"ל שחתנו הוא למדן גדול, אמד רבינו ז"ל להר' י"א הלז נשב אצל השלחן ונדבר מעת ילדותך מנעורך חנוכך בהלימודך ומלימודו, ואמר לו כפי שב"ה אתה בר דעת ועי"ז זכית לתורה, אך יש נגלה ויש נסתר בהתורה אך זעירין אינון דצריכין להנסתר, ואפי' לתורה שבנגלה נצרך להיות בר דעת, אד תדע שדעת הוא שורש היראה כמש"ב אז תבין יראת ד' ודעת א' תמצא, נמצא מי שהוא בר דעת הוא יכול ביותר להיות ירא שמים שזהו עיקר כי ראשית חכמה יראת ד', ומי שהוא ירא שמים ביותר מסתמא הוא בעיניו שפל ועניו ואינו מתגאה ב.לימודו שהוא נקרא למדן גדול אדרבה וממדבר מתנה כמאחז"ל, הגם שהוא בחי' סיני שבקי בכל חדרי ש"ס ופוסקים אעפי"כ הוא נמוך מכל ההרים, והאברך הר' י"א מאלו הדיבורים של רבינו ז''ל זלגו עיניו דמעות כי הרגיש בעצמו כאב לב שאינו אוחז עוד בלימוד כזה בשפלות כזה וביראת שמים כזה, ואמר לרבינו ז"ל בפחד גדול ובבכיה החינוך שלי לא היה רק כמציות אנשים מלומדה שאלמוד הרבה ענה לו רבינו ז"ל הלא המשנה אומרת הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה היינו לדבר הרבה לפני השי''ת ולשפוט א''ע על כל דבר ודבר ואז מלך מאן מלכי רבנן הלומדים במשפט יעמיד ארץ היינו שיהיה בעיני עצמו ממש ארץ עניו ושפל כאלו הוא אין ממש וארץ הוא יראה ארץ יראה, ורק ע"י שיקיים יכלכל דבריו במשפט שישפוט עצמו על כל כל שזה תיבת יכלכל, ומזה תוכל להתפלל היטב במס"ג, כי הוא תפלה, היינו היראה הוא

תפלה כמש"כ יראת ד' היא תתהלל בחי' תפלה, וע"י תפלה יכולין לבוא לדביקות כזה להשי"ת עד שיבוא להשיג גם נסתר.שבתורה בחי' הוא ישרתיני המובא בהתורה בסוף, וכשסיים הוא בחי' עוה"ב נתעלף הר' י"א ז"ל היינו שקורין חלשו"ת כי נתבהל ונשתומם כ"כ עד שנפל על פניו בחלשו"ת וקרא אדומו"ר ז"ל את משרתו שהיה בחדר השני ועוררו אותו שקורין דער מינטיר, והר' י"א ז"ל אפי' כשעורה־ אותו היה מלא פחד ושאל אותו רבינו ז"ל בתמיה מפני מה נזדעזית ונפחדת כ"כ מפני העולם הבא הלא חפצתי להטעים לך טעם מאור הגנוז שהוא עוה"ב, ענה הר' י"א לרבינו ז"ל מי שאוחז כבר בכל התיקונים שאמרתם לי בוודאי אינו מתפחד מפני אור הגנוז שהוא עוח"ב אך איש גרוע כמוני, והתחיל לבכות בדמעות לפני אדומו"ר ז"ל בבכיה גדולה והתוודה כל אשר עבר עליו מעודו, כי כן היה מתנהג רבינו ז"ל עמו שהיה בחכמה נפלאה כזה, עד שאעפ"י שלא אמר לו שיתוודה, נתלהב כ"כ עד שנשבר לבו מעצמו והיה לו ווידוי דברים לפני רבינו ד'ל, ואמר מעתה מבין אני מה שחמי הוא המגיד ז"ל מתפעל ומתפאר לפני תמיד שהוא מקורב להאוצר הטוב ולא הבנתי כוונתו וכעת רואה אני בעצמי, וענה לו רבינו בזה"ל איר בין האוצר פין יראת שמים, וענה הר' י"א הלא הגמרא אומר אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים, ואחכ"ז אמר לו רבינו ז"ל אשי' אחר קבלת התורה נאמר שובו לכם לאהליכם, והבין הר' י"א שאדומו"ר ז"ל פקד לו שישוב לביתו לחזרה, והתחיל ליטול רשו"ת שקורין גיזייגינין זעך עם רבינו ז"ל והושיט יד ימינו לאדומו"ר ז"ל כדרך העולם, ונטל רבינו ז"ל ידו ואחזו ואמר לד' י"א באחיזת ידו אך תקיים ותאחז במשפט ידו שתשפוט את עצמך, ויד ימין זה תפילה אברהם שהוא ימין, הגם שזה קשה עליך כהר אך הר זה קנתה ימינו, ודחק רבינו ז"ל את ימינו בידו בתוקף הר זה ביהכדק שזה קודש סתרי תודה וכל זר לא יאכל קודש כי אם מקודשיו ומקוראיו לזאת כשתבוא אי"ה לביתך תאמר לחותנך בגיני שהוא ממקוראיו אצלי, והבין הד' י"א שרבינו ז"ל מרמז לו בזה שחותנו יבוא לאדומו"ר ז"ל בקרוב, והניח רבינו ז"ל את ידו ואמר לו עיני בנאמני ארץ עד שגמר הולך בדרך תמים וכו' והתחיל הר' י"א לילד לחח ורעדו כל איבריו וכמעט שלא היה יהול לילך מחמת הפחד והיראה שרבינו ז"ל דיבר עמו כסדר, הכלל ביקש הר' י"א מרבינו ז"ל שיטול מאתו הפחד, וכך היה, וכשבא לביתו נתבייש מאוד מפני חותנו בחרטה גמורה ויראה גדולה על מקודם, ואח"ב באיחור איזה שבועות בא המגיד לזלאטיפאלי לרבינו ז"ל על ש"ק, ואמר אז רבינו ז"ל התורה אור הגנוז סי' ט"ו, ואז הבין המגיד מכל מה שסיפר לו חתנו איך שאדומו"ד ז"ל עטק עמו בשיחותיו הק', מזה נתגלה התורה הק' הזאת, ומי שבקי היטב בהתורד. הזה יוכל לראות מעט

מהשגותיו הק' ומרוה"ק הגדול שממש ידע מחשבות של הבאים לחסות בצלו הק', כי מאז נתקרב ונתקשר הר' י"א הנ"ל לרבינו ז"ל בהתקשרות כ"כ עד שאמר לחותנו המגיד ז"ל איני יודע מי יוכל ללמוד ולהתפלל בדעת הק' קודם שיראה פניו הקדוש והטהור ודיבוריו הק', וכל ימי אעשה תשובה ע"ז שלא הקשבתי לדבריכם מקודם תיכף כשבאתי לביתכם, הגס ששמעתי מכם כ"פ מגדולת קדושתו אך מחמת התמדתי בלימוד בגמפ"ת לא יכולתי להתבטל, וכעת אני רואה שבלי לימודיו הק' ושיחותיו הק' אינם מרגישים הן בתורה והן בתפלה שום טעם שיכולים לטעום, וכפי שמובא בסיפמע"ש מהרב ובן יחידו שלא הרגיש בלימודו ובעבודתו טעם וחסר לו תמיד ויעצו לו שיסע להצדיק ויהיה לו שלימות, אך הם"מ מניח א"ע תמיד במניעות עצומות ע"ז לזאת צריכין לבקש מאוד מהשי"ת שנזכה להיות מקושר תמיד להצדיק הזה בכל עבודותינו:

ז.

סיפור נפלא ששמעתי מזקני אא"ז זיל איך שנתקרב אא"ז שלו הרב המאוה"ג הצדיק הר' אהרן ז"ל לרבינו הק' עוד כשישב ודר במעדווועדיבקי, היינו כפי שהרב הר"א ז"ל היו לו במעדווועדיבקי אחות אמו שהיא דודתו ובעלה שהוא דודו היו מתושבי הבע"ב דעיר, אך כפי שדודו היה מקודם שקבע רבינו ז"ל דירתו בשם במעדווועדיבקי הי' דודו הנ"ל מקורב להצדיק הר' אהריליע טיטיעווער שהיה גדול ומפורסם בעולם, וגם הרב הר' משה קארסיביר אביו של הרב ד' אהרן היה ג"כ מחסידי וממקורביו של הק' הצי הר' אהריליע טיטיעודר ז"ל, והיו נוסעים תמיד להד' אהריליע בזמנים קבועים, והרב הד' אהרן זי"ל היה ג"כ נוסע תמיד בצוותא חדא עם אביו ועם דודו להצדיק הר' אהריליע הנ"ל, ואביו ודודו היו זקינים והרב הר' אהרן ז"ל היה אברך אז, והיה ממלא בכסא הוראה של אביו ז"ל עוד בחיי אביו בקארסין, כי זה הר' אהרן ז"ל אמרו עליו התושבים דעירו בשם בקארסין יפה כח הבן מכ"ח האב, הגם שגם אביו הר' משה ז"ל היה מפורסם בעירו דשם ללמדן מופלג מאוד וחסיד בקדושה ופרישו"ת ובעבודה הק' עד למאוד, ואעפי"כ זה הרב הר' אהרן בנו היה עולה במדריגה יותר עליונה הן כלימוד נגלה בפלפול וחריפות גדול ובפרט בעובדות קדושו"ת בעבודת השי"ת היו רואיו מאתו מסירת נפש ממש, הכלל פעם אחת ביקש דודו של הר' אהרן ז"ל את הרב הר' אהרן ע"י מכתב שיבוא למעדווועדיבקי על איזה ימים על עסק איזה דין תורה בין שני סוחרים בע"ב דעיר מעדווועדיבקי מחמת שהיה דודו הנ"ל יודע שהר' אהרן חכם גדול שיוכל לפשר בין הבע"ד את הד"ת שיהיו מפיקים רצון מהפשד שלו, ונסע הר' אהרן ז"ל לשם, וזה היה בחורף סוף חודש טבת, ואדומו"ר ז"ל ישב בדירה הסמוכה לדוד הרב הר"א בהדחק

שלשה בתים, ודודתו היתד. מתפארת בפני שכינותיה שיבוא ב"א רב גדול אצלה, הגם שהוא עוד רך בשנים, אך שמו נודע בסביבותיו כמו רב זקן בשנים וחכם גדול, ורבינו ז"ל לא ידע עת בואו בלל מקודם לזה, וער"ח שבט לעת מנחה קודם שקיעת החמה בא הרב הר"א לבית דודו מנסיעתו מהקור והכפור והקרח מהשלג מעוטף בגדי חוו ף, תיכף שלח דבינו משרתו שהיה לו לבית דודו שישלחו לו תיכף האברך הרב ר"א לאדומו"ר ז"ל, והגם ששמע מאדומו"ר ז"ל בעיר קארסין, אך מחמת ?שהיה מקורב להצה"ג הר' אהריליץ ז"ל לא הטה דעתו לידע מעבודת רבינו ז"ל, אך כעת ששלח אחריו רבינו ז"ל ירא לסרב ולאחר, כי דודו שמח מאוד מבואו ורצו שיתחמם מעט מן הקור ושישתה חמין, אך הרב ד"א לא השגיח ע"ז כלל והלך תיכף ומיד לבית אדומו"ד ז"ל, ושם בבית דודו חשבו שיתעכב בבית רבינו שעה מועטת ויבוא לחזרה לבית דודו ומסתמא הכינו בשם עבורו סעודה כפי חשיבתו אצלם ולסוף תיכף כשבא לבית אדומו"ר ז"ל וקיבל שלום מרבינו ז"ל, ורבינו ז"ל תפס את ידו, ולא הניח לו את ידו כמה רגעים ואומר לו ידך קר מאוד, הגם אמת שאתה בא מן הנסיעה שהיה קר, אך אעפי"כ כפי ששמעתי שאתה חכם ורב גדול היה לך להתחכם לחמם הידים, כי עיקר החכמה היא מן הידים, בסרט שמסתמא אתה נסמך מאביך נ"י ששמו משה ויקוים בך כי סמך משה את ידיו עליו, הכלל אצלי תחמם את הידים היינו האמונה כי הכתוב על משה מעיד ויהי ידיו אמונה ואצלי העיקר הוא אמונה, והר' אדיח ז"ל הבין שיש לרבינו ז"ל איזה כוונה בזה אך לא נודע לו עוד הכוונה, ואגב אמר לו אדומר'ר ז"ל שצריבין להתפלל מעריב, ונכנס אדומו"ר ז"ל לחדרו מיוחד שהיה לו, להתפלל תפלת ערבית, ולהרג ר"א אמר שיתפלל ג"ב מעריב בחדרו הגדול מבית אדומו"ר, ואח"ב ירא הר"א לצאת מבית אדומו"ר עד אחר שיגמור רבינו ז"ל תפילתו ויכנס לחדר הגדול, וכשגמר רבינו ז"ל תפילתו ונכנס למקום שהד' ר"א ישב, אמר לו רבינו ז"ל תאכל אתי סעודות ערב, ואגב שלחו אחריו מבית דודו שממתינין ומצפים שיבוא לארוחות ערב, והרר"א ירא לדבינו ז"ל לסרב ואמר להשליח שא"א לו לילד כעת מבית אדומו"ר ז"ל, ואמר לו רבינו ז"ל כבד נתחמם ידיך וכעת תוכל שוב לקיים נטילת ידים לסעודה, אך תקיים הפסוק וישא אהרן את ידיו ויברכם, וכך עשה הרב ר"א שנטל ידיו כדין ואמר שאו ידיכם קודש ובירך המוציא, ואח"כ אמר לו אדומו"ר ז"ל כעת אתה נקי כפים וכסי שאתה באיצטלא דרבנות בכסא משפט נצרך לך ג"כ בר לבב לנקי כפים, וגנח הרב ר"א גניחה גדולה מקירות לבו ע"ז מאוד איך זוכין לבר לבב אמר לו רבינו ז"ל הלא אצל אהרן נאמד ונשא את משפט בני ישראל על לבו ובוודאי זה הלב בחי' לוחות בחי' כתבם על לוח לבך, אך צריכין מאוד לשמור א"ע שלא יהיה

ח"ו חרפה שברה לבי, וזלגו עיניו של הרב ד"א דצ!ועות מחמת שהבין שאדומו"ר ז"ל מתכוין בכל דיבוריו הק' להכניסו לידע איד שיאחז במשפט ידו לישב על בטא הרבנות בבר לבב, עד שאמר לו אדומו"ר ז"ל יש תיקון לשבירת הלב לקשר את לבו להנקודה השייך ללבו בעת הזאת וגילה לו אז מה שמובא בסי' ל'ד בח"א בליקמוהר"ן שהצדיק הוא שורש נשמות ישראל והם היינו ישראל ענפים שלו וצדיק מושל, ועיקר הממשלה להאיר ולעודד לב בני ישראל לעבודת השי''ת, וכשאמר לו רבינו ז"ל שהצדיק הוא בחי' מלאפום שפיו שלו מלא מא' המובא בהתורה הזאת נתחרד ונתייירא בפחד גדול כי ממש ראה שאש אוכלה יצא מפיו הקדוש, עד שהרב ר"א קם מהספסל שישב עליו ואמר לרבינו ז"ל בזה"ל אני רואה ומבין אז איר וועט אמאל זיין אגרויסער גוטער יוד בייט איך אייך אז איך זאל זוכה זיין בעוה"ב צי נ*ארשטיין אייעריע שיחות חולין, ומעיו זה כבר נדפס בחיי מוהר"ן אך לא נזכר שם מי שאמר זה, וכך אמר לי זקיני הרב נכדו של הרב ר"א ששמע מפיו כמה פעמים שאמר שאם לא היה בא לעוה''ז רק בשביל לילה זאת היה דיי לו, כי כל הלילה הזה עד סמוך לעלות השחר, ממש לא היה יודע אם הוא בזה העולם הגשמי, ואגב רמז לו רבינו ז"ל אז ומקבלין דין מן דין, ואז היה לו לאדומו"ר ז"ל תלמידיו הק' הר' ר' יודל ז"ל והר' ר' שמואל אייזיק ז"ל ועוד כו"כ תלמידים צדיקים, והיה• כותב להם מכתבים והם השיבו לו, ולזמנים קבועים היו מתוועדים למקום רבינו ד'ל בעצמו והיו ג' הנקודות ביחד, וכפי שבלילה הזאת גילה הרב ר"א ז"ל את כל אשר תחת לבו לפני אדומו"ר ז"ל כמו ווידוי דברים מה שעבר עליו מיום עמדו על דעתו עד בואו לרבינו ז"ל ידע רבינו ז"ל ואמר אח"כ לתלמידיו הק' שהוא יודע שהרב ר"א הלך לד,חופה שלו ביום חתונתו בכסות נקי מיט אדיין העמד ודיי לחכימא, ואח"כ כשנסע הרב ר"א לביתו ואביו ז"ל היה זקן והיה מקורב להרב הצדיק ר' אהרליע טיטיעוועד והגיע זמן שהיה הרב ר' משה אביו של הרב ר"א ז"ל לנסוע לרבו והיה דרכו של הרב ר"א ליסע עם אביו, ולא היה לו להרב ר"א חשק ליסע עם אביו, ואביו הבין היטב בבנו ר"א שנשתנה בכל הפרטים בגר"ר מעת בואו מרבינו ז"ל, אך אעסי"ב הפציר לבנו הרב ר"א שיסע ג"כ עמו כי אביו היה בוש לבוא בלעדו, והוכרח לקיים כיבוד אב ונסע ג"כ, וכשבאו לשם ואביו של הרב ר"א נכנם מקודם להצדיק וקיבל שלום מאתו כנהוג ואח"כ נכנס הרב ר"א ג"כ לקבל שלום, ובעת קבלת שלום אמר הרב הצדיק שהיה זקן מופלא בזה"ל וואס בין איך בא דיר אזוי וואלוויל גיוואירין, ענה לו הרב ר"א ז"ל דדו ח"ו, אמר לו הצדיק ר' אהרליע בפניך ניכר שטעמת איזה טעם חדש וחזק בעבודתו יתב"ש ספר לי מהיכן טעמת אכ"ז, מסתמא היית אצל איזה מפורסם, הכלל אמר לו שבמעדעוודיווקי

היה אצל דודו ושם יושב נכד הבעש"ט והיה רואה רוה"ק של רך בשנים כזה על כל פרט וסרט, ויודע מחשבות של הבאים אליו, והרים הצדיק הזה א"ע מכסאו ואמר בקול רם זה השיג מעת בואו מארץ ישראל, כי גם מקודם א"י היה בעל השגה גדול אך מעת בואו מאה"ק משיג בכל פעם השגות גדולים ביותר וטוב לחסות בצילו חקי, והצדיק בירך אוחו נברכה זו שיתחזק א"ע בכלים טובים שיוכל לקבל תמיד את האוד מאוד חדש וקדוש כזה, המחדש בטובו סודות נוראות, כי הצדיק הר' אהריליע ראה פעם אחד את רבינו ז"ל עוד קודם נסיעתו לאה"ק, ולימים מועטים נסתלק הצדיק הזה והרב ר"א כל ימיו היה נותן שבח והודאה להשי"ת שנתגלגל בסיבות נפלאות כאלו וזכה לתיקון נפשו שיתקרב לרבינו ז"ל, ממילא נוכל להבין איך אנחנו צריכין להודות לשמו יתב'

ע"ז באלף פעמים אשרינו: ואח"ב היה הרב ר"א נוסע לרבינו ז"ל גס כשישב בזלאטיפאלי, ואגב הכיר אדומו"ר ז"ל בהרב ר"א שיש לו קול נגינה ע"י לימודו שלמד הרב ר"א בבית רבינו ז"ל גמרא בניגון השייך לגמרא, אמר לו רבינו ז"ל זה קנה חכמה. הקנה מוציא את הקול, וכשקבע רבינו ז"ל ישיבתו בברסליב אחר זלאטיפאלי הבין דבינו ז"ל כפי שמרחק רב מעיד קארסין לברסליב והמחלוקת של הזקן החולק הידוע גבר אז עד מאוד ועיר שפאליע קרוב לעיר קארסין שגר שם הרב ר"א ז"ל ואמר דבינו ז"ל למקורביו כפי שהס"מ מתגבר בהסט"א שלו במחלוקתו יוכל להטיל ספק ברצון. של הרב ר"א ח"ו, כי זה כמו בין שיני האריות, שמו ארי ליבוש ויבוש ויכלם לנצח, לזאת מוכרחין להתפלל עבות שינצל מהארי הדורס וטורף נפשו"ת שראל בסרט נפש יקר כזה, עד שידוע שזה אחד מג' דברים שאמד רבינו ז"ל שהיה משתמש בתפילתו להזכיר זכות אבותיו הק' ע"ז, עד שעשה אדומו"ר התעוררות בין הבע"ב דעיר בדסליב, כי אדומו"ר ז"ל אמר שרוצה הרב כשר איך וויל אכשרין רב, ועזר השי"ת והביאו אותו ואת בני ביתו לברסליב לישב על כסא הרבנות ומקודם שבא הרב ר"א לברסליב נתקרב אא"ז מוהרנ"ת ז"ל, ואמר דבינו ז"ל תדע תלמידי מעתה תקיים אתה עשה לך רב, לך אני רבך, וכשיבוא הרב ד"א יהיה הוא לחבר לך, ויקוים אז וקנה כי הוא יש לו קול נגינה מקנה שלו לך חבר, ויקוים אז וקנה לך לך דייקא יהיה חבר טוב, וכך היה אח"כ כשקבע הרב ר"א דירתו בברסליב וראה איך שרבינו ז"ל עוסק עם מוהרנ"ת ז"ל עם כל שיחותיו והתגלות תורותיו הק' רק כמעט לפני מוהרנ"ת ביחוד כמו רבי עם תלמיד, אז אמר הרב ר"א למוהרנ"ת ז"ל אבקש מכבודכם כפי שרבינו קורא אתכם תלמיד בחי' יהושוע, ור' יהושוע במשנה אומר שהדרך ישר הוא חבר טוב לזאת מבוקשי מכם שתקבלו אותי לחבר ואהיה בטוח לקיים דברי ר' יהושוע בכם לחבר טוב, וכך היה תמיד כל ימי חייהם חבירים אהובים והרב

ר"א היה קורא למוהרנ"ת חבר מיינער, ואפי' בעת שהספיד הרב ר''א למוהרנ"ת ז"ל היה בוכה בקול גדול וצעק חבר מיינער טייריר דער גאנציר קאסטין פין לעכט פון דעם רבינו עובדיה מברטנוראין איז בא דיר גיבליבין, הכלל באיחור הזמן כשהיה הרב ר"א תושב בברסליב ובביהכנ"ם דברצליב היו נצרכים על ימי נוראים בעל תפילה והיו באים הבע"ב והגבאים דביהכנ"ס לבקש מאדומו"ר ז"ל שיתן להם מאנשיו המקורבים אליו איזה בעל תפילה כשר וקול נעים, קרא רבינו ז"ל להרב ר''א ואמר לו כפי שאתה מרא דאתרא נצרך לך להתפלל על כל העיר, והעיקר בימי נוראים הקדושים כי בהבעל תפילה התפילה נתקבלה ביותר, וירא לסרב על דברי רבינו ז"ל, ונעשה בשם בביהכנ"ס בעל מוסף, ושחרית היה מתפלל אצל רבינו ז"ל עם אנ"ש, ואדומו"ר ז"ל היה קורא אותו בדרך צחות מיין כשיריר בעל תפילה, וידוע שבאיחוד הזמן נתגלגל המעשה שסיפר אדומו''ר ז"ל מבעל תפילה בסיפמע"ש היה ע"י הרב ר"א ז"ל כמובא במ"א באריכות מזה, וכשאמר רבינו ז''ל בסי' כ"ז בח"א כפי הזדככות חכמתו כן הזדככות קול דנתו נאמר עליו, וכן התורה בסי' ל"ד בח"א כמעט נאמרה על ידו, ומי שיעיין היטב בהתורה ל"ד וכ"ז רציצא ויעיין היטב בהסיפור מהתקרבותו יבין היטב איך שכל תורה ותורה מאדומו"ר נמשכת ע"י נשמות המתקרבים אליו שהם נמשכים משרשו., וגם אפי' לדורות הבאים לאחר הסתלקותו הכין חידושי תורתו כזה השייכים לחדש נשמותינו כפי האדם והמקום והזמן כמובא בליקוהל"כ, בחי' את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, השי"ת יאיר עינינו בתורתו וישמח לבינו אנס"ו:

ח.

פה מבואר איך שמוהרנ"ת ז"ל החזיק למוחלט דברי רבינו ז"ל, כל מה שדיבר אדומו"ר ז"ל בער"ה האחרון באומין על להבא, מעניו גודל ר"ה שלו לא דיבר והזהיר רק על אחר הסתלקותו, כי ידוע שרבינו ז"ל היה אז חולה מסוכן ל"ע, והבין בעצמו היטב שקרוב לסופו, וממילא כל מה שיצא מפיו הקדוש והטהור. היו כמו צוואה, וכך שמעתי מזקני הרב מטשערין ז"ל שבער"ה האחרון היו מסובין על שולחן אדומו"ר ז"ל כמה וכמה אנשים מכמה עיירות ומקומות רחוקים, אך מוהרנ"ת ז"ל והרב ר' יודל ז"ל ועוד אנשים חשובים מגדולי מקורביו ישבו סמוכים קרובים אצל רבינו ז"ל יותר משאר המון העם, ואז אמר רבינו ז"ל מה שכבר נדפס בחיי מוהר"ן אצלי העיקר הוא ר"ה וכר, ואה"כ הרים אדומו''ר ז"ל א"ע מכסאו שישב עליה, וענה בקול רם ואמר בזה"ל אירוואלט גיוואלט אז ייעדיר פין מיינע מענטשין פין אוואסיר שטאט ער איז, אז ער וועט קומען אהיים זאל ער מאחין אכרוז, אז ווער סיע גלייבט אין השי"ת זאל פארין אויף ר"ה צוא הצדיק הק'

מוהר"ן, וסיים לבסוף איו איר אלין האב בדיעה זער אויף הייבין אין אוועק למרחקים, כך שמע זקיני אבי אמי מפי מוהרנ"ת ז"ל, וכך היו עוד כו"כ דיבורים מאדומו"ר ז"ל בער"ה האחרון באומין אשר יקצרו המון יריעות מלהכתב מה שדיבר מגדולות הר"ה שלו וקצת נדפס בחיי מוהר"ן מעט דמעט ממה ששמעתי מסי זקא"א ז"ל מענין זה, וכולם הבינו אחר הסתלקות רבינו ז"ל שאדומו"ר ז"ל כיוון בדיבוריו הק' בער"ה העבר שנצרך שיסעו אפי' כעת על ר"ה לאומין על ציונו הק' כמו בחייו הק', ואפי' זקיני הרב ר' אהרן ז"ל ג"כ דעתו היה כך, אך כסי שהרב ר"א לא היה בערב ר"ה הזה, כי היה כמו שגגה היוצא מפי השליט בכדי שיהי' כח הבחירה כידוע שהרב ר"א ז"ל נסע ובא לרבינו לאומין על ר''ה האחרון על ר"ה, אך כ"זהתאונן א"ע וסיפר לפני רבינו ז"ל איך שהבע"ב דביהכנ"ס מצירים אותו שיבוא לחזרה על דיה, ורבינו ז"ל לא נטל הבחירה משום אחד מאנשיו המקורבים אליו, רק כל אחד כפי שביטל א"ע וסילק את דעתו נגד דעת אדומו"ר ז"ל ביותר, ענ*י בנסיון הבחירה ביותר, ולא עבר אפי' מדבר קטן משיחותיו הק' של אדומו"ר *"ל, וזה היו מוהרנ"ת ז"ל חזק בזה עד מאוד, והר' נפתלי ג"כ מעין זה, כי כך אמר רבינו ז''ל פין מיר וויסין איז מוהת"ת ז"ל אין נפתלי אביסעל, וכפי שכח השכחה גדול מאוד בזה העולם, כי ברוב הימים הכל נשכח, וע"ז אמר משה ליהושוע תלמידו כתוב זאת זכרון בספר במלחמות עמלק, וזה ידוע בליקוהל"כ שעיקר מלחמות עמלק להעלים שם הצדיק שהוא בחי' משה, עיין בהלכות שבת הלכה ה', לזאת מוהרנ"ת ז"ל שהוא בחי' יהושוע כתב כל אשר שמע מרבינו ז"ל שהוא בחי' משה רבו וחפר ומצא באר מים חיים אפי' משיחות חולין של אדומו"ר ד'ל, כי כך אמר אדומו"ר ז"ל שיכולין לעבור ולמצוא בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ וכיוצא עוד אפי' בנסתר בכתבי האר"י ז"ל כל דבריו הק', ומחמת זה כתב מוהרנ"ת ז"ל כל מה ששמע מפה אדומו"ר ז"ל, אך בחייו הקדושים של אדומר'ר ז"ל עשה עצמו מוהרנ"ת ז"ל לקיים עשה אזניך כאפרכסת לקבל ולשמוע את כל דיבור ודיבור של רבינו ז"ל, וכתב לעצמו לזכרון חוץ מה שכתב אצל רבינו ז"ל תורותיו הק' כמובא, וידוע שאמר לו אדומו"ר ז"ל דוא האסט א חלק אגרויסין אין מיין 0פר' וגם אמר אדומו"ר ז"ל איר דארפט אים דאנקין וועו ניט ערי וואלט קיץ בלעטיל שמות ניט גיבליבין פין מיר, וכל מה שכתב משיחותיו הק' היו אצלו טמיר וסתום בחיי אדומו"ר ז"ל, אך אחר הסתלקותו של רבינו ז"ל התבונן בעצמו מה יהיה מהאוצר הטוב הזה שיש תחת ידי, הלא נצרך להוציא לאור התעלומות, ובפרט שעוד לא נדפס ליקוטי תנינא שזה עיקר השארותיו הק/ נסכם בדעתו בראשון שהוא צריך לעסוק לדבר עם אלו אנשים שהיו מקורבים בחיי רבינו ז"ל לאדומו"ר ז"ל משיחותיו ד,קי, וכפי

שהיה גדול המניעה אצלו ע"ז ג"כ, כי מגורתו היה בנעמירוב ושם היו מועטין אנ"ש, כי העיקר היו מקורביו של רבעו ז"ל בברסלב ששם ישב דבינו ז"ל שמונה שנים, וגם בעיר טשערין היו כמה מאנ"ש ובטירהוויצי ועוד בכמה מקומות שהם רחוקים מנעמירוב, ונסכם אצלו עכ"פ נצרך לי ליסע לברסליב לאנ"ש לדבר עמם מהטוב הנשאר לנו ירושה בחי' תורה צוה לנו משד. מורשה, וגם ע"ז הניח הבע"ד עצמו שבני ביתו מנעו אותו מאוד מזה ג"כ הגם שקרוב נעמירוב לברסליב, כי אמרו לו הלא כבר נסתלק אדומו"ר ז"ל ולמה לן כעת ג"כ ליסע לברסליב, אך כפי שעשו בני אדומו"ר ז"ל למוהרנ"ת אפוטרופס על עזבון שנשאר מרבינו ז"ל, כי בתו חיה היתה בת י"ב שנים כשנסתלק אדומו"ר ז"ל ונשאר עבורה ש' אדומים שרבינו ז"ל הפריז עבורה בחייו הק' בכדי להשיאה כי דיברו שידוכים עבורה עוד בחיי אדומר'ר כידוע ונכתב בימי מוהרנ"ת, וגם עבור כ"א מבנותיו הקדושים היה צואה כמה שיתנו, וגם תכשיטין שנשאר חפיצים עבור בנותיו הקדושים עוד מאמם בת. הרה"ג והצי הר' אפרים ז"ל, והמעות של העזבון הלז היה מונח בברסלב אצל בעלי בתים חשובים ובטוחים, ומוהרנ"ת ז"ל היה לו כח הרשאה על כל הנשאר אצל הבטוחים הנ"ל, הכלל היה לו למוהרנ"ת ז"ל תירוץ עבור ב"ב שהוא מוכרח ליסע לברסלב לעשו"ת חשבונות עם הבעלי חובות, אך כוונתו היה לעורר את אנ"ש מחדש עם המעיין הנובע של אדומו"ר ז"ל, כי דבריו הקדושים והנוראים חיים וקיימים ונאמנים לעד ולנצח נצחים, וכפי שידוע שבית אדומו"ר ז"ל שישב בברסלב נשרף עוד קודם שנסע אדומו"ר זיל לקבוע דירתו באומין לא היה לאנ"ש דברסלב מקום קבוע להתפלל ביחד בביהמ"ד מיוחד על שמם, כי מקודם כשישב אדומו"ר ז"ל היה בבית אדומו"ר מקום קבוע שהתפללו שם אנ"ש וממש היה ביהמ"ד בבית אדומו"ר ז"ל, אך מעת שנשרף ביתו של רבינו ז"ל וקבע דירתו באומין לא היה לאנ"ש ביהמ"ד רק רובא דרובא התפללו בביהמ"ד השייך כמעט למתנגדים, הגם שב"ה שכמעט כל התושבים של העיר ברסליב לא פנו עורף ח"ו לחלוק על אדומו"ר ז"ל, והיו נוהגים כבוד גדול לו ואפי' לאנ"ש, אעפי"כ בהצנע היו איזה אנשים שהופיע עליהם אחר ההסתלקות אדומו"ר ז"ל מהזקן החולק הידוע שנתרחקו מאנ"ש מחמת המחלוקת שלו ואעפי"כ היו מתפללים אנ"ש בביהמ"ד שלהם בחורף הזה אחר הסתלקות של רבינו ז"ל, אך כשבא מוהרנ"ת לברסלב היו מוכרח גם לו להתפלל שם בביהמ"ד הזה, אך גם זה היה קשה לו כפי שהורגל להתפלל בהתלהבות ובביהמ"ד הזה לא נשמע אישן כזה, וכפי שבואו לברסלב היה העיקר לדבר ולעורר אנ"ש מתורותיו ומשיחותיו של רבינו ז"ל שהיו עוד סתומים בין אנ"ש בעצמם נצרך לזה ג"כ מקום מסוגל להתאסף יחד כל אנ"ש לשמוע,

כי כ"ז שאדומו"ר ז"ל היה דר בברסלב היה בביתו כמו ביהמ"ד כי היו מתפללים אנשיו שהיו מקורבים ומקושרים לרבינו ז"ל בקשר אמיץ וחזק ורבינו ז''ל שמע לחדרו הפנימי קדושה וברכו וכיוצא מה שצריכין לשמוע, אך אח"כ כשנשרף ביתו של אדומו"ר ג"כ כשהיה השריפה בעיר כידוע ונדפס בחיי מוהר"ן, מזה הוכרחו גם אלו האנשים להתפלל שם בביהמ"ד כנ"ל, ונתן להם מוהרנ"ת עצה לאנ"ש, שתיכף אחר תפילות מעריב כשיצאו כל אנשי ביהמ"ד לביתם אז יתאספו יחד כל אנ"ש לשם עם מוהרנ"ת וידברו ויעסקו במה שצריכין מעניניו של אדומר'ר ז"ל, וכך היה פעם אחד ושנים, אך מ1תמא אחר דיבוריו הקדושים והנוראים גתלהבו כמה מאלו אנ"ש ובבקר התפללו בהתלהבות חדש ובהתעוררות בקולות ובמחאת כפיים באיזה פעם, הכלל התחילו אנשי הבע"ב התושבים דביהמ"ד לחקור ולדרוש מה זה החדשות, שמעת שבא מוהרנ"ת ז"ל נשתנו כמה אנשים בתפילתם בקולות ובמחאות כפיים שקורץ פלייסקין ביים דאווינין אשר מקודם לא ראו ולא שמעו כזאת וסיפרו להם שבלילה מאספם מוהרנ"ת ז"ל לפה ומדבר עמם דיבורים כאלו עד שמלהיב לבם כ"כ, והגם שלא כל הבע"ב דשם היו מתנגדים ע"ז, אך בהצנע היו מאנשי מחולק שלא יכלו לסבול אכ"ז, עד שהוכרחו להגבאי דביהמ"ד שיסגרו אחר שיצאו מערבית את הביהמ"ד שלא יוכלו להתקבץ לשם, והיו מניעות רבות גס ע"ז, כי כשמתאספים בביהמי'ד הוא בניקל לכל מי שרוצה לשמוע דיבורים קדושים לילך ולבוא אך לבית יחיד לא כל בית מסוגל לזה להתאסף לשם על כמה שעות בלילה, כי מוהרנ"ת דיל היה לבו בוער מאוד וחם לבו בקרבו כ"כ עד שהיו לו דיבורים חמים כגחלי אש מאדומו"ר ז"ל, עד שהיה הזמן כאין אצלו והיה יכול לדבר כמה שעות בלילה, ובבית יחיד יש מניעות ע"ז, לזאת כפי שהיו יכולים לתקן בית רבינו ז"ל הנשרף שיאספו לשם, אך צריכים מעות ע"ז על תקונו, וביקש מכל אחד מאנ"ש שיראו לקבץ ע"ז נדבות כ"א מה שידבנו לבו על תיקון בנין הזה, וכן עשו, ואגב יהיה להם מקום גם להתפלל בשם ביחד בלי מונע להמחאת כפיים ולהתפלל בקולות משום ב"א, כי לא יתערב זר עמהם, ומוהרנ"ת דיל בעצמו ג"כ התנדב ע"ז נדבה ההוגנת ונתעכב עי"ז בבדסליב עד שהתחילו בתיקון הבנין הזה, ואז נסע לביתו לנעמירוב, הכלל דיבוריו עשו רושם כזה עד שבאיזה שבועות תיקנו בית רבינו ז"ל עד שהיו יכולין להתפלל שם אנ"ש, וזה היה נקרא ברסליבער ביהמ"ד, ומוהרנ"ת ז"ל היה לו לנחת גדול זה בעצמו שהיו להם לאנ"ש מקום מובדל ובפרט שיהי' נקרא ע"ש רבינו, כי כך הי' נקרא דעם רבינו עובדיה מברטנוראינס ביהמ"ד אפי' בימי ילדותי, ומוהרנ''ת ז"ל חידש ע"ז הלכה בהלכות ביהכנ"ס. וממילא מובן שהיה לו שוב מקום לדבר עם אנ"ש כרצונו עצהיו"ט, וכשבא

מנעמירוב לא רצה להתאכסן רק בביהמ"ד הזה, הגם שהרב ר"א רצה מאוד שיתאכסן אצלו, אך הבין שמוהרנ"ת ז"ל יש לו כוונה בזה, בראשון מחמת חיבת המקום שרבינו ז"ל עבד שם עבודתו הקדושה כמה שנים, ובפרט שכתב לרבינו ז"ל כמה וכמה תורות הקדושים ונתקדש שם האוויר, כמובא בסי' ס"א בליקו"א, בקדושת ארץ ישראל, ועוד טעמים כמוסים, ועבור זה לא הפציר הרב ר"א אותו, ואמר לו רצונו של אדם זה כבודו, ואח"כ התחיל לעסוק ולדבר עם אנ"ש שצריכין להדפיס הליקוטי מוהר"ן ה"ב תניינא, כי בר"ה העבר נאמרה התורה תקעו תוכחה, וכל התניינא היה בכתב, כי החלק א' נדפס עוד בחיי אדומו"ר, אך ח"ב צדיכין להוציא להדפיס, וגם ספד המדות עוד לא נדפס, ואיך שהיו לו מס"נ ע"ז כל החורף הזה מעט מבואר בימי מוהרנ"ת, אך ע"י הכיסופין וההשתוקקות שלו עכ"ז עזרו השי"ת שהוציא מכח אל הפועל את ההדפסה הנ'יל:

ואגב כשהגיע סמוך לר"ח שבט בחורף הזה, והיה חשקו מאוד שיסעו עכ"פ עשרה בגי אדם על ער"ח שבט עציוה"ק של אדומו"ר ז"ל, כי זה חודש הזה הוא אחד מארבעה ראשי שנים, יכפי שאדומו"ר ז"ל אמר אצלי העיקר הוא ר"ה, חפץ להתחיל ההתחלה מזה החלק ר"ד" בכדי שיוכל לחזק את אנ"ש שידעו היטב להכין א"ע בכל השנה על ר"ה האמיתי שהוא בחודש תשרי שע"ז הזהיר רבינו ז"ל בער"ה האחרון באזהרה עצומה כמו שידוע, לזאת היה מעורר בבראסליב כמה מאנ"ש ע"ז שיסעו עמו, ואז עוד לא היה מסילת הברזל, ושכר עגלה עם סוסינו והתנה עם הבעהע"ג שיהיה שכיר יום אצלו, ועל איזה הדרך שיצווה לו אפי' שלא בדרך שרוב נוסעים ע"ז הדרך לאומין, רק פן יהיה נצרך לו לסבב לאיזה מקום שירצה מוהרנ"ת ז"ל יהיה מוכרח הבעהע"ג לציית לו, הגם שיתעכב מחמת זה 4הדרך עוד יום או יותר לא יכול הבעהע"ג לעכב מזה. כי הוא היה שכיר יום, וכמה שיתעכב יהיה לו שכרו בעד כל יום, והתחלת הנסיעה מברסליב היה בערד פרסה שהורין מאל, אמר מוהרנ"ת ז"ל להבע"ג שיסע על דרך אחר לאיזה כפר סידקיוויץ, לא על דרך הייסין, ולא ידעו כוונות מוהרנ"ת ז"ל בזה שוס אחד מהניסעים ובפרט הבעהע"ג, אך היה מוכרח לצייתו, כי כך התנה עמו מקודם, ובאו לכפר הנ"ל לסידקיוויץ סמוך למנחה, ובכפר הזה היה גר אחד מקרובי ה"ה החסיד ר' שמואל אייזיק ז"ל שהיה בחיי רבינו ז"ל בר"ה האחרון באומץ אצל אדומו"ר ז"ל על ר"ה, ואמר מוהרנ"ת ז"ל ששם יתפללו מנחה, וכשבאו לאיש הזה וראה כ'יז שמוהרנ"ת ז"ל עם אנ"ש באו לביתו נתפעל מזה ושמח מאוד ע"ז, ושטח תיכף מפה על השלחן הגדול שהיה ודלק נרות כמו בש"ק לכבוד האורחים ובפרט לכבוד מוהרנ"ת ז"ל, והעמיד על השולחן בקבוק יי"ש ויין עם מיני מזונות ומיני מתיקה בשמחה, ואחר מנחה היה עגד אפשרות

ליסע ללינת לילה באי<ה כפר אחר, ואמר מוהלנ"ת ז"ל בזה"ל מיר האבין דא אשותף אין אונזער מסחר סין דער ירושה וואט אונז איז גיבליבין נא דארפין מיד מיט אים זעך דעריך ריידין דעד פין, אז ער זאל וויסין וואס פאר אראך קייט דער מסחר איז, והבעה"ב הזה ביקש שישבו כולם סביב השולחן בכדי שיטעמו מזה שיש על השלחן שהכין לכבודם, וביני לביני הגיע זמן תפלת ערבית, ואמר מוהרנ"ת ז"ל אסור לקבוע קודם מעריב, והתפללו שם יחד במנין מעריב, והבעה"ב הנ"ל נתעורר מאוד מאנ"ש ובפרט ממוהלנ"ת ז"ל מהמעריב שהתפללו בהתלהבות ובמחאות כפים שלהם, ועוד לא ידע מה זה שבאו אליו בפתע פתאום, וחשב בעצמו שאם לא יהיה רק זה שיראה וישמע איך שאנ"ש מתפללים מעריב כזה בעת שנוסעים בטלטול הדרך, אשר אפי' בביהמ"ד קבוע במנוחה בביתם אין שומעים תפלה כזה, דיי לפני האורחים ההגונים כאלו, ואחר מעריב הסיבו כולם, ודי'בעה"ב מבקש ממוהרנ"ת ז"ל שיטעמו ממה שהעמיד עוד מקודם על השלחן מאכלים ומשקאות טובים כדרך העולם לכבד אורחים חשובים כאלו ובראשם למוהרנ"ת ז"ל ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל לא אוכל עד אם דברתי דברי, והרים א"ע מכסאו שישב עליה, וענה בקול ואמר להבעה"ב הזה, כפי שהיית על הד"ה העבר בחיי רבינו ז"ל עם הקיבוץ הק/ ושמענו כמה מתלמידיו הק' מפי רבינו ז"ל בער"ה הזה שרוצה שכל אחד ממקורביו מאיזה מקום שדר שם בקביעות, יכריז שכל מי שרוצה שיהיה איש כשר באמת שקורין א ערליכער יוד, יבוא על ר"ה אצלו לאומין, אין איך אליין האב בדיעה אויף צי הייבין זעך אין אווענק, וכיוצא דיבורים כאלו, ואמר אז אצלי העיקר הוא ר"ה, וואט זאל איך אייך זאגין קיין גרעסירש דער פין איז ניטא, וגם בהתורה תקעו סי' ח' בתניינא שנאמרה בר"ה האחרון סמוך להסתלקותו כתוב שם בזה"ל וצריך לבקש מאוד מהשי"ת שיזכה להתקרב למנהיג אמיתי כדי שיזכה לאמונה אמיתיית בשלימות, וכיוצא בהתודה סי' ע"ח בתניינא מעניו פראסטיק כתוב שם ג"כ בזה"ל ע"כ צריכין לבקש מאוד מהשי"ת לזכות להתקרב להצדיק האמת, וזה היה בשבת נחמו שהיה אז ג"כ חולה מסוכן וידע רבינו ז"ל שיסתלק בקרוב, ואעפי"כ הזהיר כ"כ על ר"ה, מובן מזה שכל אלו הדיבורים והאזהרות של אדומו"ר ז"ל היו על אחר הסתלקותו עד ביאת הגואל, כי כך אמר רבינו ז"ל שהערים הבע"ד א"ע והקים מפורסמים של שקר עד שאין אחד יודע היכן משה שרוי היכן אהרן שרוי שהם אמיתיים, לזאת תדע ידידי חבירי שעבוד זה באנו לפה שנתקשר יחד בקשר אמיץ וחזק כל ימי חייגו ע"ז הירושה טובה שנשאר לנו, ואמר לאנ"ש הבאים עמו לפה שינגנו אשרינו מה טוב חלקינו ומה יפה ירושתינו כי כל התורה היא ירושה אצלינו כמש"ב מורשה מורשה קהלת יעקב כי זה הבעה"ב שמו היה יעקב, ורקדו הרבה

בזה הניגון ואח"כ ישבו יחד סביבות השלחן, והבעה"ב מזג איזה כוס קטן כמו גביע קטן למוהרנ"ת ותקע מוהרנ"ת ז"ל כפו לשתות לחיים להבעה"ב ואמר לו זה יהיה תקיעת כף שלך שתסע כל ימיך על ציוה"ק של רבינו ז"ל על ד"ה, שתמנה אתנו בחבורה קדישא בהקיבוץ הק' באומין, והבעה"ב הזה ענה אמן כן יהי רצון, ובימי חורפי נסע נכדו של האיש הזה על ר"ה וסיפר שזקינו השאיר לאביו בצוואה שיסע על ר"ה עם בניו תמיד, ולנו שם מוהרנ"ת ז"ל עם אנשיו, הכלל בבוקר השכם נסעו משם, וציווה מוהרנ"ת ז"ל לבעהע"ג שיסע על דרך דאשיוו שדר שם ה"ד, החסיד הר' שמואל אייזיק ז"ל בכדי שידע הר' ש"א שנוסעים על ער"ח שבט, וגם הוא יסע עמם לאומן על ער"ח הזה, ובאו לדאשיוו בערך אחר חצות היום כמו שעה, ועמדו ממילא לנופש מעט באיזו אכסניא, ובאו לבית ה"ה הר' ש"א ולא יצלו לדבר אתו מחמת שהיה מעוטף בטלית ותפילין ובדביקות עצום, ובני ביתו היו לגמרי בחדר רחוק מחדרו, כמו בית אחר, כי הוא היה מובדל ומרוחק מהם והם אמרו שלא יבלבלו אותו כעת, כי כך דרכו שמקודם נץ החמה הוא מעטף א"ע בטו"ת שם בחדרו המיוחד ויושב ועוסק במה שהוא עוסק הן בתפלה והן בתורה וכיוצא מעוטף בטו"ת שלו עד סמוך לתפילת מנחה, ואז מביאין לו מים חמין קצת עם איזה חתיכה מזונות וחולץ אז את התפילין והטלית וטועם אז, לזאת ימתינו שם עד זה הזמן ואז יהיה שעת הכושר לדבר אתו ומקודם א"א לדבר אתו כלל מחמת הדביקות שלו בהעניינים שהוא עוסק בעבודת השי"ת בתפילה ובתהלים ובהתבודדות, ואמר מוהרנ"ת ז"ל שצריכין שאחד מן הנוסעים ישאר כאן ללינת לילה אצל הר' ש"א ויודיע לו לעת ערב שהיו כאן כל החבורה הנוסעים על ער"ח עם מוהרנ"ת ז"ל ולא רצו לבטלו ולבלבלו, והם נסעו לדרכם בקודש, ולמחר השכם בבקר יזרז א"ע הר' ש"א עם האיש שישאר אצלו, וזקיני הרב ה"ה הר' צבי ארי' ז"ל בן הרב הר' אהרן ז"ל מברסליב היה ג"כ מהנוסעים, והוא היה מבני הנעורים עוד ומהחשובים בן הרב הר' אהרן ז"ל, כי ה"ה הר' ש"א ז"ל היה חבר של הרב ר"א עוד מקודם שנתקרב מוהרנ"ת ז"ל לרבינו הקדוש, הכלל אמר מוהרנ"ת ז"ל לזקיני הרב הר' צ"א שלכבוד הר' ש"א ז"ל טוב שהוא ישאר פה בדאשיב על לינת לילה אצל הר' ש"א, והוא יראה לשכור איזה עגלה על בוקר השכם שיסעו שניהם ישר לאומין, וכך היה שנשאר זקיני הנ"ל בדאשיב ומוהרנ"ת ז"ל נתן לו מעות שיוכל לשכור עגלה עבור שניהם כי ידע היטב שהר' ש"א ז"ל עני מדוכא ויהיה לו מניעה מזה, והרב רצ"א ז"ל נשאר בדאשיב וכשהגיע השעה שהי' נכנס להר' ש"א ואמר לו שמוהרנ"ת ז"ל היה בכאן, היה מתאונן מאוד ע"ז שלא ראה אותו, והקפיד על בני ביתו שלא הודיעו לו שמוהרנ"ת בא למחנהו, ואמר לזקיני הרב הר' צ"א הלא בפני מוהרנ"ת

ז"ל מאיר פני אדומו"ר ז"ל. והנה ה"ה הרש"א ז"ל לא היו לו רק ב' חדרים חלוקים זמ"ז בפרוזדור באמצע, והיה חדר אחד עבור ב"ב ובית תבשיל היה שם שקורין קעך, ואח"כ חדר מיוחד עבור הה"ר ש"א שהיה עובד עבודתו יתב"ש שם, ולא היה לו להרב רצ"א מקום ללינת לילה רק בחדר של הר' ש"א, וכשהגיע לתפילת ערבית שלחו להרב רצ"א שילך לביהמ"ד להתפלל שם ולא בחדרו, ואחר מעריב נתעכב הררצ"א שם בביהמ"ד כי הבין שמסתמא הר"ד ש"א מתפלל־ עוד מעריב ולא רצה לבלבלו, ואח"כ כשסגרו הביהמ"ד ושיער בעצמו שמסתמא גמר הר"ר ש"א תפילתו, וכשבא סמוך להחדר של הר"ר ש''א שמע שאומר השכיבנו כקול איום ונורא כזה אשר נפל עליו פחד ליכנוס לחדרו וגם ירא פן יבלבל אותו והמתין בחוץ כי בחדר של ב"ב לא היה יכול ליכנס ששם עזרת נשים, והקור והכפור והשלג היה חזק עד למדי כדרך בחו"ל סוף חודש סבת, והוא עומד בחוץ יותר מחצי שעה עד שהבין שהר''ר ש"א עומד שמו"ע ואז הרהיב עוז בנפשו ונכנס בחשאי גנחת שלא ישמע הר"ר ש"א שלא־בלבלו מתפילתו, והיה שם תנור בית החורף כזה אשר מצד אחוריו היה ארגז כזה אשר בדוחק יכולין לשכב עליו ומצד השני היה הר"ר ש"א שם מקומו תמיד, ומחמת טורח הדרך שהיה להרב רצ"א וגם מה שעמד מבחוץ על הקור יותר מחצי שעה הטה א"ע על הארגז מעט לנוח ועל השלחן של הר"ר ש"א היה דולק קנקן קטן עם חתיכת עץ דק לפתילה עם נפט ממש, לא מה שקורין עכשיו גאז, רק פסולת של זפת, שגם בזכרוני עוד כשהייתי בן חמש שנים היו מדליקין בבית אבי קנקן קטון כזה מחמת עניות. כי מי שהיה משיג ידו לקנות נר של חלב היה דולק נר חלב, אך הר"ר ש"א היה עני וטבל עניות וגם נצרך שידלק כל הלילה לעבודתו, ומחמת כ"ז היה דולק שם קנקן קטון כזה שהאור משלהבת היה דק וקטון מאוד, הכלל הרב רצ"א שומע גניחות שקורין קרעכצין כאלו אשר ממש כלות הנפש אשר משברים את לבו של הרב רצ"א והציץ והסתכל מעט לצד השני וראה איד שה"ה ר' ש"א פורש כפיו וגונח גניחות כאלו בהטיות ובכפיפות כאלה אשר היה מוכרח לצאת לחוץ בחשאי שלא ידפק הדלת שלא יבלבלו, הגם שהד"ר ש"א היה אז בהתפשטות הגשמיות, אעפי"כ חשש הרב רצ''א שלא יבלבלו, וגם בחוץ שמע את הגניחות שלו, ועמד שם בחוץ אצל חדרו והקור חזק מבחוץ וחשב שיעמוד עד שיגמור את השמ"ע, אך מחמת הקור לא יכול לעמוד בחוץ כ"כ והוכרח ליכנס לפנים והטה א"ע עוד הפעם על הארגז הנ''ל. והבין אז הרב רצ"א שזה שאדומו"ר ז"ל אמר בהתורה נ"ה באיזה אופן צריך להיות התפילה הר"ר ש''א מקיים דברי רבינו ז"ל כנכון, ובאותו הלילה לא טעם הרב הר' צ"א טעם שינה, ואיד שעבר עליו מהחצות ומשאר עבודות של הלילה הזה יקצרו המון יריעות מלבאר,

אך זקיני הרב מטשערין אמר לי שאביו הר''ר צ''א אמר לו שמאז והלאה איז אים ניט בקומין קיין מאל זיין דאווינין, כי נזכר תמיד מהלילה שלן אצל הר''ר ש''א ז''ל, ומי שבקי ויודע עבודתו של הר''ר צ''א במסי''נ עקה''ש ממש בגילגול שלג ובסיגופים וכיוצא, מאז שלן אצל הר''ר ש''א היו רואין שתפס הרבה הדרך של הר''ר ש''א. אך אנ''ש החסידים שהיו בימיו אמרו שאנו צריכים לילך בדרך הממוצע, כי לא כל אפין שווין, ולחיות א''ע עם אזמרה לא' בעודי, ואחר הלילה הזה עד שבאו על עד''ח לאומין מה שראה הרב ר' צ''א ז''ל עבודתו והנהגתו בנסיעתם מאת הר''ר ש''א ז''ל יקצרו מלספר, וכשבאו לאומץ היה אחר מנחה של הער''ח ועשה שאלת חכמים מאת אנ''ש שהיו שם אם ילד קודם מעריב על ציה''ק, הכלל שמע ברכו מהש''צ שהתפללו אנ''ש והר''ר שמו''א ז''ל הלך עם זקיני הרב הר' צ''א עציה''ק, ואז היה סמוך לציוה''ק בית עבור שומר הביה''ק, ואמר הר''ר ש''א להרב רצ''א שהוא יכנס לבית השומר והר''ר שמואל אייזיק נכנם לציה''ק הוא לבדו ונשתהה ונתעכב בשם בערך ב' שעות והקור היה אז חזק עד אין שיעור, והרב רצ''א היה יוצא בכל פעם לבקר מה הוא עוסק בשם, ובפעם אחת שמע מאתו שאומר רבי איר האט מיר גיהייסין ריידין מיט מיניע איברים אין דער יצה''ר קריכט נאהך צי די איברים רבי ווען וועל איך אים ארויס טרייבין אין גאנצין ואמר זאת בבכיה כזה עד שהרב רצ''א לא היה יכול לעמוד מחמת מרירותו של הר''ר ש''א בבכיתו ע''ז, והלך הוא לד,קלויז לאנ''ש והר''ר ש''א ז''ל נשאר עציה''ק עד אחר חצות לילה, ואעפי''כ ביום ר''ח למחר כששמע שסיפרו לו איך שמוהרנ''ת ז''ל עסק עם אנ''ש בדיבורים קדושים מרבינו ז''ל והשמחה שהיה בעת הסעודה שחיו מסובין שם אמר הר''ר ש''א אני הייתי עציה''ק ומוהרנ''ת ז''ל המשיך את אדומו''ר אז על שמחתם להיות אצלם, והתחרט מאוד ע''ז שלא היה בצוותא חדא עם אנ''ש בהשיחות של מוהרנ''ת ז''ל, ואחר ר''ח נסעו כ''א לדרכו. ומוהרנ''ת ז''ל התחיל לעסוק בעניו הדפסת לקות''נ והספר חמדות ומזה נכתב ונדפס מעט בימי מוהרנ''ת מי שיעיין שם, ושם בימי מוהדנ''ת מובא גודל טרחתו בהדפסת הספרים הנ''ל בסיבות נפלאות עד שעזרו השי''ת שנדפסו ועד שעזרו השי''ת שקבע דירתו בעיר בראסליב ושם היה מקום מנוחתו עם אנ''ש לדבר ולעסוק בענין הדפסת ספומע''ש ולהדפיס ליקוטי תפילות עד שעשוי דפוס בתוך ביתו אודות התפילות, וידוע כמה קיטרוגים וכמה מסירות להממשלה עברו עליו על הדפסת התפלות עד שנאבדו עי''ז כו''כ מהתפילות שהיו בכתב יותר ממה שנשארו ונדפסו כעת, וכן עסק כל ימיו בעבודת השי''ת באופן כזה שישאר בזה העולם החליפות של רבינו ז''ל בחי' בן ותלמיד, וכן החליפות שלו ג''כ להאיר לנו ולהכניס בלבינו ובמוחינו מזיו ונועם מתיקות ועריבות

אור הגנוז בספרי אדומו"ר ובשיחותיו הקדושים ז"ל מאדומו"ר, לזאת מוטל עלינו על כאר"א מאנ"ש היקרים כל אחד ואחד לפי מצבו החומרי שלו ולפי מקומו ושעתו וגם לפי דעתו והשגת שכלו לראות לקיים זכרו תורת משה היינו הספרים הקדושים יהיו נגד עינינו תמיד לעיין בהשיחות מוהר"ן ובחיי מוהר"ן ובהלקוטי עצות של רבינו ז"ל, ומי שיש לו יותר זמן מרווח נצרך לו לעשו"ת שיעור ג"כ בליקומוהר"ן ובליקהל"כ ובסרט לומר תפילות, ולקיים קבעת עתים לתורה כמו שפי' דבינו לגזול ולחטוף העת, כי הצדיקים האמיתיים טרחו ויגעו עבורינו להשאיר לנו הנאנחים והנדכאים כמונו בחשכות כזה אורות ועצות לכל אחד שיוכל לחיות ולחזק א"ע אפי' בזמנים כאלה, ונקיים וחי בהם חיים ארוכים חיים שיש בהם יראת שמים:

וכפי שבארנו מעט מזעיר גודל הרגשותיו ממוהרנ"ת ז"ל בקדושת והשגותיו של רבינו זלל"ה בחיי אדומו"ר ובפרט כפי הנראה מובן שלאחר הסתלקות של רבינו זלל"ה חפר ומצא באר מים חיים בכ"פ ביותר ויותר גודל קדושת השגותיו של אדומו"ר זלל"ה כי היא קיים בפשיטות מה שאמר רבינו ז"ל בר"ה האחרון בהתורה תקעו תוכחה סי' ח' ח"ב שזה התורה הוא כמו צוואה של רבינו ז"ל קודם הסתלקותו בחי' אלה הדברים של משה רבינו קודם הסתלקותו ופי' רש"י דברי תוכחה ובן יעקב אבינו ג"כ כידוע ושט בהתורה הזאת כתוב בזה"ל אבל באמת צריכין להפש ולבקש מאוד מאוד אחר מנהיג אמיתי כזה וצריך לבקש מאוד מהשי"ת שיזכה להתקרב למנהיג אמתי כזה כדי שיזכה לאמונה אמתיית בשלימות וכר, ואני מדייק תמיד אלו התיבות אבל באמת צריכין שכתוב שם, בשני אופנים, אופן אחד שאמת מחייב לבקש ולחפש צדיק כזה. ואופן ב' הוא כך שצריכין לבקשו באמת לאמיתו שלא יטעה אדם את עצמו, כי שם לקמן מובא מבירור המדמה, ועוד שידוע שהאמת נעשה עדרים עדרים וכ"א חושב בעצמו שהוא כיוון להאמת שמזה נמשך שדדו נתקרב למפורסם של שקר בחי' נביאי שקר המובא בהתורה הנ"ל עיי"ש, אך אפי' באלו שמקורבין להצדיק האמת שהוא בחי' משה אמת ותורתו אמת, צריכין ג"כ באמת לאמיתו לבקש מהשי"ת שיזכהו ליילך בדרך עבודתו יתב"ש כמו שכוונות רבינו ז"ל היה לעבוד את דשי"ת, שיהיה בקי בהלכה, בראשון בקי ברצוא היינו שלא אדמה שהתפללתי היום בהתלהבות ובדביקות כזה עד שיוכל לטעות בנפשו שבתפילתו השיג והגיע לראות את אדומו"ר ז"ל וכיוצא בזה ואח"כ מתפאר א"ע בזה לפני ב"א אני בחצות שלי רואה את רבינו ז"ל זהו טעות גמור שמטעה א"ע כי אדומו"ר זלל"ה בעצמו אמר לתלמידיו הק' והיריאים צדיקים ממש מי יוכל להתפאר בעצמו שיוכל לעבוד את ד' אפי' מלאכים שרפים, רק קלאמפירשט דאוונט

מען קלאמפירשט לערנט מען, וידוע מה שאמר רבינו ז"ל להרב החסיד הצדיק הר' יודל ז"ל הפסוק לדעת בארץ דרכך, מכש"כ וכש"כ מגושמים כמונו בדורות האלו שכ"א יודע ומרגיש היטב נגעי לבבו, כי ידע איניש בנפשיה, ואעפי"כ אומר אדומו"ר ז"ל בסי' קמ"א אם יזכה שירגיש באמת כאב חטאיו, מובן שצריכין לזכות שירגיש, ולא להטעות א"ע כלל שהרגשתי עד שהמשכתי את אדומו"ר אלי, כי הלוואי שנהיה זוכין בעלמא דקשוט להיות קרוב אחר הסתלקותנו חיש ומהר במחיצתו של רבינו ז"ל כי ידוע מעשה מאחד מאנ"ש שהיה מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל המובהקים. והיה איש כשר באמת כמובן שאלו שהיו מכירים ומקורבים למוהרנ"ת ז"ל היו חסידי ברסליב באמת לא רק במכונה ע"ש המושאל, ולסוף לא עלינו כשנפטר היה נתראה בחלום לנכד אדומו"ר ז"ל כמו"ה הר' אברהם דוב ז"ל בן בתו של רבינו ז"ל בתו אדילע, ובא כמה פעמים בחלומו ויש בזה אריכות לבאר מפני מה בא אליו דייקא, והעיקר שהנפטר היה חייב איזה סכום מעות להר' א"ד ז"ל, והיה נצרך הנפטר הלז למחילה מאת הר' אברהם דוב ז"ל, והר' אברהם דוב ז"ל לא היה יודע מזה שנפטר האיש הזה, כי הר' א"ד ז"ל היה דר בטשערין, וזה שנפטר היה יושב מרחק רב מטשעהרין, ובפעם ראשון ראה אותו שהוא נושא על כתיפיו חבילה גדולה של עצים משא כבידה עד למדי ובפעם השני ראה אותו נושא משא של אבנים גדולים שאין כוח אנושי לסבול עד שאמר לרא"ד שהוא נפטר ואין מרגוע לנפשו שם עד שיהיה לו מחילה על החוב הזה, ורא"ד עשה שאלת חכם מזקיני הרב מטשעהרין ע"ז והשיב לו כהלכה איך יהיה המחילה, ובערך איזה שבועות אחר המחילה נתראה שוב אל הר' אבדד.ם דוג ז"ל בלא משא ואמר להר' א"ד שכעת צריכין להטבילו בנהר דינור ואח"כ יוכל להתקרב למוהרנ"ת ז"ל, ממילא מובן שע"י מוהרנ"ת ז"ל היה לו תיקון גם מרבינו ז"ל, וצריכין אנו ללמוד קו"ח בן קו"ח מזה שלא בקל יוכל לבוא למדריגה כזה שראה לאדומו"ר ז"ל, אמת שמובא בזוה"ק ומוהרנ"ת ז"ל מביא בהליקת"ס בסי' כ"ב בח"א שנזכה שהצדיקים יתפללו אתנו בר"ה, זהו בתפילת רבים אצל צדיקים אמתיים כמו שאמרו לי הר' אברהם דוב ז"ל וזקיני הרב מטשעהרין ז"ל בזה"ל דיא מיינסט דוא דאווינטט דער דבי דאווינט דיא ביסט א שופר, וכן פעם אחד היה הר' פסח ז"ל שהיה ג"כ מאנשים שהיו מכירים ומקורבים את מוהדנ"ת ז"ל והוא היה הגבאי דהקלויז שלנו הרים קולו בזד,"ל הלא דער דבי איז זעך דא בא אונזעד דאווינין דארפין מיר זעך זייעיר שיימין פאר אים ונעשה אימה ופחד גדול אז, וכמעט שרוב העולם זלגו עיניהם דמעות מזה, אבל היחיד בעצמו בפרט מי שעוסק במו"מ כל ימיו בחיזו דהאי עלמא לא אפשר לו להתפאר שהוא מדבר עם רבינו ז"ל בלילה, אדרבא מי שאומר בחצות ממש תיקון

חצות צריך לקונן ע"ז של הסתלקות והעלמה של הצדיק מאתנו כמו שמובא בליקוהל"כ בברכת השחר פי' על הפסוק עיני עיני יורדה מים כי רחק ממנו מנחם זהו הצדיק שעליו נאמר זה ינחמינו, משיב נפשי, שע"ז אנו צריכין להתאונן על שנתרחק מאתנו מנחם נגמ"ח, כי עכ"פ אנחנו צריכין לחפשו ולבקשו בעצותיו הקדושים, וזה יהיה נקרא אצלינו בחי' רואה, וזה ג"כ ידוע שמוהרנ"ת ז"ל אחר הסתלקות של רבינו ז"ל עבר זמן שהיה מתגעגע מאוד לראותו בחלום עכ"פ והיו לי יסורים גדולים מזה עד שעזרו השי"ת שראה אותו, ואמר אז מהרנ"ת באליהו נאמר אשרי מי שראה פניו בחלום, שהוא מוהרנ"ת זלל"ה היה בחי' יהושוע והתלמיד מקבל בעצמו פני רבו כמובא בדבריו ז"ל, אבל אנן יתמי דיתמי הלוואי שהיינו זוכים לטעום איזה טעם מספריו הק', ואפי' מתלמידי רבינו לא היה להם הבקיאות שאמר רבינו ז"ל ברצוא וכן בפרט הבחי' ושוב רק מוהרנ"ת ז"ל כי היה באמת מקיים כל ימיו לאחר הסתלקות של אדומו"ר ז"ל כל דברי אדומו"ר ז"ל בפשיטות גמור וטרח ויגע א"ע בחיבוריו הק' רק להכניס לדורי דורות עצות של רבינו ז"ל בדרך הממוצע שלא יהרסו יותר מהמדה כמבואר בסי' ע"ב בח"א שגם בהתקרבות להשי"ת יש יצה"ר גדול, ומי שבקי היטב בספריו של מוהרנ"ת ז"ל רואה ומבין היטב איך שמזהיר אותנו ולומד לנו שלא נהרוס יותר מדאי, ובפרט על בקיאות של בחי' ושוב כמעט כל ספריו הק' המה מיוסדים רק ע"ז לידע היטב איך לעבור בזה העולם עם בחי' ושוב, כי אנשים מדורות האחרוניים כמונו המה כמעט תמיד בבחי' ושוב, והוא מלמד איך שנדע להתחזק א"ע בכל אופנים של בחי' ושוב, לכ"א לפי בחי' שיוכל לחזק א"ע לבל יפול ח"ו ע"י ושוב שלו, וכל זה היה בונה על יסוד של אדומו"ר ז"ל שרימז לו שהוא בחי' ושוב כי הוא נקודה אחרונה של האלוף כמבואר בסי' ו' בח"א, ועי"ז חיזק א"ע בכל המחלוקת שהיו עליו, כי היה יודע שצריכין לסבול בזיונות ושפיכות דמים בכל פעם, בכדי שיוכל לקבל ולינק מנקודה העליונה תמיד, ולהאיר גם לנו נפשו"ת נמוכים כאלה שאעפי"כ נדע שגם תלמידי תלמידיו מכונים ג"כ בשם יהושוע היינו שאנחנו אפי' בדורות האחרונים שבאמת יכולים לומד עלינו תלמידי תלמידי מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל, ואעפי"כ מובא בליקוה"ל שגם אנחנו מכונים בשם תלמידי חכמים, כי כל מי שמאמין בספרי אדומו"ר ז"ל באמת ולומד אותם לשמור ולעשו"ת ומתגעגע וכוסף תמיד לקיים, נקרא תלמיד שמקורב לחכם האמת כי כל המחובר לטהור טהור, ממילא נוכל להבין היטב שמוהרנ"ת ז"ל שהיה באמת תלמיד אמתי של כל תלמידי אדומו"ר ז"ל, כי אדומו"ד ז"ל סמכו בעצמו בבחי' כי סמך משה, שזה הצדיק האמת שנקרא משה, את ידיו עליו היינו שמוהרנ"ת ז"ל כתב כל תורותיו של רבינו ז"ל על פי פקודתו, וידי הכתיבה

והסמיכה אחת הוא כמובא בסי' ס"א בח"א, ומחמת זה היו עליו כל ימיו מחלוקת, כי בשני התורות הקדושים הן בסי' ו' קרא את יהושוע והן בסי' ס"א חדי ר"ש מובן שצריכין לעשו"ת תשובה על תשובה תמיד, אך בסי' ו' מבואר בפירוש ובסי' ס"א מביא שם שהמחלוקת על האדם הוא בשביל תשובה עיי"ש, וידוע שאדומו"ר ז"ל אמר אז על מוהרנ"ת ז"ל שמחמת שמתרשל לחדש שאין מאמין בחידושיו בעצמו מחמת זה יש עליו מחלוקת, אך מוהרנ"ת ז"ל עשה בוודאי תמיד תשובה על תשובה כל ימיו והשיב ותירץ כל הקשיות והמחלוקת כמו שראו ממש עין בעין, שסוף כל סוף הוכרחו לשקוט אפי' בעלי המחלוקת המקורבים להרב החולק הידוע, גם הם ראו כן תמהו על העונש הגדול שהיה להרב החולק בעצמו בסוף עד שעי"ז נשקט ונתבטל ממוהרנ"ת ז"ל המחלוקת, כמו ששמעתי מכל משפחתי עוד בימי נעורי ובפרט מהר' נחמן טולטשיניר ז"ל שמצווה לידע הסוף איך שמוהרנ"ת ז"ל ניצל לבסוף באופן כזה שנתקיים באמת בור כרה וכו' ולבסוף ויפול בשחת וכוי: והגם שכל הענין הוא אריכות אך מעט מזעיר ארשום מזה הסוף, כי כבר מבואר איך שהיו עליו מסירות כאלה עד שנתפס בתפיסה עשרה ימים, ואח"כ קנסו אותו שאסור לגור בברסלב, רק צריכין לשלחו, והשונאים חשבו שישלחו אותו למרחקים לסיביר, אך השי"ת היה בעוזריו ששלחו אותו לנעמירוב קרוב לברסליב, אך שיהיה בנעמירוב תחת יד הממשלה, היינו שאסור לו לזוז משם בלתי רשותם לא לנסוע אפילו לברסליב ובפרט למקום רחוק עד שיצא המשפט שעליו לאור, כי זה שיצא מבית האסורים היה רק לפי שעה, אך המשפט לא נגמר, וזה היה ממש כמו חבוש בתפיסה, כי אנ"ש נתנו עבורו להשר של ברסליב שעכ"פ ישב בנעמירוב בביתו לא בהתפיסה, ועבור זה נתנו זאלאג ב' אלפים רו"כ עד שיהיה נגמר דינו בקאמיניץ ששש היה גובערניע, והגאבינאטיר היה שם, וידוע שיצא מבית האסורים, וגירושו לנעמירוב היו בחודש מנחם אב, וכפי שהגיע הזמן סמוך לר"ה, והוא א"א לזוז מביתו בלי רש"יון מהממשלה, שלא יתנו לו הממשלה רש"יון בברסליב, ואז אמר שאפי' שיהיה הדרך בחרבות ובסכינים היה מתגלגל עצמו עליהם לבוא על ר"ה, אך בלא רש"יון מהממשלה אסור לנסוע כי בניקל יכולין להכשי1 בחילול ש"ק ולבלי להניח טלית ותפילין על ידם, הכלל מסתמא היה בוכה להשי"ת ע"ז הרבה מאוד בתפלתו ע"ז שרוצה ליסע לאומין על ר"ה ואין לו שום מבוא לזה וא"א לצייר במוחו, ולא היה יכול לצייר בדעתו שלא יהיה על ר"ד, עם הקיבוץ הק' באומין עצידדק של רבינו ז"ל, ומסתמא היה לו מזה שברון לב עד מאוד, ושפך לבו לפני השי"ית הרבה, ולב נשבר א' לא תבזה, ואנ"ש מבראסליב הבינו מעצמם את השברון לב שלו מזה, הכלל כפי שאז באותו הזמן היו

בהמקום שנותנים רש"יון גם ב' יהודים *ודים נכבדים שם בהמשרד וגם חתימתם היו נצרך לרשיון הפרישפארט, ואך בש"ק לא היו הולכים להמשרד וחתמו רק השרים מהשרים שלהם מהעכו"ם, והשרים האלו לא ידעו לקרות היטב אפילו כתבם שלהם, רק ידעו לחתום חתימות שמותם לבד, מה עשה אחד מהשדים הנ"ל של יהודים, הוא לקח ביום ששי בעש"ק בלנק ורשם שם שמו של מוהרנ"ת ז"ל והניח אותו בין הבלנקין אחרים שבש"ק לא יהיו היהודים בשם בהמשרד, והעכו"ם השרים דשם יחתמו שאר הבלנקין שיש שם ויחתמו גם זה הבלנק של מוהרנ"ת ז"ל, כי הם לא ישימו לבם להבחין מה לחתום ומה שלא לחתום, כי מכינים להם הבלנקין מעש"ק והם מניחים החותם שלהם בש"ק, וכך היה שחתמו גם הבלנק של מוהדנ"ת ז"ל כי לא ידעו כלל מזה, וכפי שהשרים היהודים ידעו שבאם יהיה מונח שם על יום א' הבלנק הלז במשרדו ישגיחו היודעים לקרות וידאו שגם זה הבלנק נחתם ויקרעו אותו, לזאת במצוש"ק זה הלכו השרים היהודים האלו למשרד וחפשו הבלנקין שחתמו היום ומצאו שגם זה הבלנק של מוהרנ"ת ז"ל נחתם, ונטלו תיכף את הבלנק הזה, כי שם נחתמו כמה בלאנקין ולא יהיה ניכר כ"כ שחסר אחד, ור' נחמן טלטשיניר ז"ל היה בכיוון משום זה על ש"ק זה בבדסליב, ותיכף מסדו לו את הרשיון הפ"פ הזה והלך ברגליו לנעמירוב למסור לו את הפ"פ, ובוודאי מוהרנ"ת ז"ל נתמלא שמחה מזה שיש לו פ"ם, אך אעפי"כ ידע היטיב שהחולקים עליו ידרשו אחריו לארוב אם יסע, אך נצרך לו ליסע תיכף מנעמירוב בהצנע בלילה שלא יראה שום ב"א שנסע, וכשיעזריהו השי"ת שיבוא לאומין אזי אפי' כשיוודע שנסע מסתמא יחרישו בימי אלול סליחות ר"ה ימי נוראים מי לא יירא מהשי"ת, וב"ה שעזרו השי"ת ובא לאומין על ש"ק קודם הסליחות, ושם בנעמירוב לא ידעו שנסע עד ש"ק שקודם הסליחות ותיכף אחר ש"ק כשראו החולקים שאינו בביתו הבינו שמסתמא נסע על ר"ה לאומין, ונסע אחד מהחולקים לברסליב והודיע להממשלה מזה שנסע לאומץ אעפ"י שאסור לו לזוז מביתו ובוודאי חרה אפם ע"ז, והגארינטשיר שהוא ראש השרים מהממשלה שלח רוכבי הסוסים שקורץ שטאפעטין לאומין עם מכתב להפקיד והשר דאומין שכפי שברח אחד מעיר נעמירוב איש שטערינהארץ שהוא תחת רשו"ת הממשלה מחמת שיש עליו משפטים ואסור לו לזוז מביתו, ולסוף נסע בלתי רשותם לזאת יראה לדרוש אחריו באומין ויחזירו אותו לחזרה ע"י הרוכבי הפרשים האלו לבראצליב לשפוט אותו גם ע"ז חוץ מן המשפטים שיש עליו מקודם, והרוכבים הרצים באו לאומין ליל זכור ברית ער"ה ומסרו המכתב להשר דממשלה באומין, והשר הבין שמסתמא ימצאו אותו בהקלויז שלנו כי גם השרים דעיר אומין ידעו שמתקבצין תמיד

על ד"ה להצדיק ז"ל, ושלח הרצים הנ"ל להקלויז שלנו שיביאו אותו להפקיד על דרישה ממוהרנ"ת ע"ז שנסע בלי רש"יון, והרוכבים הנ"ל באו עם סוסים שלהם ועם כלי זיין שלהם כדרך החיילים להקלויז ושאלו איה פה האיש שטעהרינהארץ, ומוהרנ"ת ז"ל היה אז עציוה"ק, ויראו אנ"ש לשקר ואמרו להם שהוא עציה"ק, וביקשו אג'יש אותם שימתינו עד שיבוא מהציה"ק, והרצים לא שמעו לאנ"ש, רק שמעו הצעקות והבכיות מאנשים רבים מהציוה"ק כידוע שער"ה היו כמה מאות אנשים עציוה"ק, והיו צועקים בקולות עד ששמעו מרחוק הבכיות והקולות, ובאו הרוכבים סמוך לציוה"ק וקראו למוהרנ"ת שילך אתם להפקיד על דרישה, ואיך שהלך מוהרנ"ת ז"ל הדרך הזה אתם נוכל להבין הבזיונות שראו המתנגדים מהעיר שמוליכין אותו הרוכבים, הגם שרבים מאנ"ש הלכו ג"כ, אך הפוחזים והמתנגדים מהעיר צעקו מרחוק ברסליבר, והגם שיראו המתנגדים לגשת לקרוב מחמת פחד החיילים הרצים אעפי"כ היה להם נקמה גדולה מזה, ומוהרנ"ת ז"ל אמר אז לאנ"ש שהלכו סמוך לו, תכוונו שזה הוא כוונות אלול בפשיטות שישמע בזיונו, וידום וישתוק, והובילו אותן, ובתוך כך היו לנו ידידים בעיר עשירים ג' ששמם היו ממכירי וממקורבי הפקידים והשרים הנ"ל, וכששמעו שמוליכין אותו להשרים הקדימו א"ע בזריזות והלכו להשרים בכדי שיראו וישמעו מה שישיב להם על שאלותם, הכלל הביאו אותו להשרים ושאלו אותו בזה"ל כפי שרואין פניך ביסטי איין ערליכער פרום ווייסטו אז דינא דמלכותא איז אדין אין דוא טאדסט ניט פארין אן רש"יון, ולקח מוהרנ"ת את הפרישפארט שהיה לו והראה להם, ונבהלו מאוד מזה, כי ע"פ חק כשיש לו פ"פ מותר לו ליסע, וראו תיכף שהצדק אתו, אך אעפי"ב אמרו שהם צריכין לשלחו לברסליב כמו שכתבו להם משם, עם שמירה כמו ששומרין איזה גנב ושאר תפוס, והם ידרשו מברסליב מהשרים מפני מה מגיע לו, הלא יש לו רש"יון, והזמן היה שתיכף ישלחו אותו עם הרוכבים, אך הוא ילך רגלי כמו שאר גנבים עם שמירה עם אנשי חיל, ונצרך להם להתעכב בדרך הלוכם ג' ימים, ויהיה אז צום גדלי', מה עשו אלו ג' נכבדי ונגידי העיר, נתנו משכון עבורו סכום רב כספים, שבאם שלא יבוא לשם עד ששה ימים, יהיו המעות שנתנו להשרים נחלט להממשלה, ומחמת שהיו חשובים אצלם עשירים קרובים להשרים פעלו אצלם א"ז, וב"ה נשאר בנם על ר"ה, ותיכף אחר ר"ה שלחו אותו השרים לברסליב, ונתנו לו רשו"ת שיסע ולא לילך רגלי, אך כשיבוא לאיזה מקום בדרך ללון הוא מוכרח ללון בבית הסוהר כמו כל האסירים, וידוע לאנ"ש מה שהיה לו בלאדיזשין בהתפיסה יסורים קשים, ומבואר קצת מזה בספר עלים

לתרופה עיי"ש, עד שבא לברסליב ומשם לנעמירוב, וכמה פעמים היה לו למשיב נפשו זה הר"ד, יותר משאר ר"ה אחרים:

וכשנודע להחולק שלו, שהיה באומין על ר"ה, והיו לו פ"ם ולא הבין באיזה אופן נתנו לו, והמקורבין של החולק חרקו שינם מאוד ע"ז ומסרו את הפקידים העכו"ם והם חשבו שגם היהודים חתומים ע"ז ויהיה להם עונש גדול ע"ז, אך כשנתוודע להם שהיהודים לא נחתמינז ע"ז הפ"פ חרה להם עוד יותר, כי הבינו שעשו בחכמה שלא יהיה עליהם אשמה בזה, ובין כך ובין כך עבר יום הקדוש צום כפור והגיע יו"ט סוכות, ובחוהמ"ס נסעו חשודיו היינו חסידיו מקורבים וסמוכים אל החולק לעירו סאו"ו, והבעירו את חמתו של רבם היינו ריבם, כי במוחין של חוץ נעשה מרבי ריב במובא בסי' מ"ח בלקוח"א, ונסכם שם שהוא בעצמו מוכרח ליסע תיכף אחר סוכות לקאמיניץ, כפי שהיו רואין שגם למוהרנ"ת ז"ל יש אוהבים נאמנים מבעב"ת חשובים וכשירים אנשי מעשה הן בברסליב, ואפי' בנעמירוב היו ג"כ אנשים כשרים שהיו רואין שמעלילים על מוהרנ"ת ז"ל עלילות שקרים על לא דבר, וראו שאעפי"ב היה על ד"ה באומין שלא עלה על דעתם איך נעשה זאת ומחמת זה אין שום עצה עליו רק שיראו שיגרשו אותו וישלחו אותו למרחקים לסיביר עד שלא יהיה למוהרנ"ת ז"ל שום עשיה ועסק עם אנ"ש המקורבים לרבינו ולמוהרנ"ת ז"ל ממקומות רחוקים כאלה ובזה יהיה נשכח ח"ו כל עניני חסידות בדסליביר, כי לא יהיה להם לאנ"ש למי לפנות, כי מוהדנ"ת ז"ל היה עוסק תמיד להלהיב לב אנ"ש הן להדפיס ספרי רבינו ז"ל ולכתוב ספריו היינו התפלות והלקוטה"ל הק', והחולק הריב הלז היה יודע היטב מכ"ז, כי סיפרו לו אנשי חשודיו היינו חסידיו, איך שבאים למוהרנ"ת ז"ל על שבתים ועל חנוכה ועל חג השבועות מעיירות אנשים יריאים וזקנים לומדים לשמוע דיבוריו שהם בנוים על יסוד צדיק קדוש ונורא כזה שהם ממש תורה מן השמים מננמ"ח, ובפרט ששמע שכל אחד ואחד מהנקבצים אליו נתלהבו ונתחממו ביראת שמים כ"כ עד אין לשער, ומזה היה לו להחולק חלישו"ת דעת גדול, כי הוא מפורסם ואך כל מי שבא אליו היו רק על גשמיות היינו מו"מ ועסקי מסחר לשאול אותו אם יעסוק במסחר זד. או במסחר אחר, עם שותף זה או בשותף אחר, וסיפרו לו ג"כ מהדיבורים שמוהרנ"ת ז"ל כשבאו לפניו לשאול מעניני עסקי מו"מ איזה עיצה, השיב להם מה אומר לכם, עצה מזה העולם העובר איני יודע כלל, כי להשיג העוה"ז צריכין לידע מה שנאמר בהתוה"ק כי הוא הנותן לך כ"ח לעשו"ת חיל והתרגום על תיבת כ"ח מתרגם עיטא שזה עצה, אך עצה על עבודת השי"ת יש לנו ב"ה עצות נפלאות ונוראות וקדושו"ת סדבינו ז"ל לכאו"א לפי בחינתו מקטן ועד גדול, וזה שידע

מכ"ז היו לקוץ ולמכאוב לו, אך אעפי"ב אם לא היו מחרחרי ריב דוברי לה"ר באים לו בכל פעם בלשה"ר אחר, לא היה כ"כ הקצף פועל במעשה למסור מסירות כאלה, אך ידוע שברית כרותה ללשה"ר מגדולי ישראל הקדמונים משאול המעה"ש וכיוצא, ומסתמא ידוע מכבר לאנ"ש עוד מקודם מענין האתרוג בלי פיטום, ועוד מכמה עבינים שהיו ע"י משה הינקעס הנהפך לשמה, עד שנשאר ההסכם שהוא בעצמו יסע על ש"ק לקאמיניץ ששם היה יושב וגר אחד ממקורביו עד למאוד עשיר גדול מהעיר, והוא חשוב וסמוך להגיבינאטור שהיה יושב בקאמיניץ כי שם היה הגיבעדניע של כל המחוז סביב, ובראסליב ונעמירוב היו שייכים ג"כ לקאמיניץ, שהמשפטים גדולים היו נגמרים שם ע"י הגיבינאטיר, וכשהוא יבוא לשם אל הגביר הנ"ל ששמו היה מפורסם הר' אהרן משה מעשירים קרובים להממשלה, והחולק ישבות בבית העשיר הלז פ' בראשית, ומסתמא יבואו ויתקבצו לבית הגביר לסעודת הערב של ש"ק לשלחנו נכבדי העיר, לכבודו ולכבוד הגביר, והוא יאמר שלום עליכם בניגון של חן של שקר, והזמן של ש"ק הוא לכ"א שיתמהמה, כי יש חירות לכאו"א לשהות עצמו שם עד שיגמור השלחן של סעודה, ומסתמא יאמר איזה תורה, ומחמת זה יוכל לפעול ע"י השבת הזה כל מה שירצה מהגביר ומשאר אנשים, אודות זה הענין של מוהרנ"ת ז"ל שיראו לפעול אצל האדון הגיבינאטיר בעצמו שיגרשו וישלחו אותו עוד יותר רחוק מסיביר, כי הוא נגד המלוכה, שאומר שאין צריכין לעסוק בשום מלאכה ובשום משא ומתן בעוה"ז, ובפרט עול מלכות אסור לקבל על עצמו, כי כך היה המסירה על מוהרנ"ת ז"ל שאוסף ומקבץ אגודות תמיד שרק יעסקו בעבודת השי"ת ולקבל ע"ע עול תורה ולפרוק עול מלכות, וזה היה עצתו ומחשבתו שבשביל זה הוא מוכרח ליסע בעצמו לקאמיניץ, אך בו נתקיים רבות מחשבות בלב איש אבל עצת ד' היא תקום, וממש ראו בעינים כורה שחת בה יפול, היינו מעשה שהיה כך היה, שחל אז אסרו חג סוכות יום ד', ונסע מביתו החולק הזה בוקר יום ד' הזה עם סוסים מהפאסט, כי אז עוד לא היו מסילת הברזל שקורין באן, והסוסים מהבי דואר המה מריצים ביותר משאר סוסים במהירות גדול, כדי שיוכל לבוא לקאמיניץ על ש"ק, ויוציא לפועל מחשבותיו, והדרך לקאמיניץ מוכרחין ליסע דרך נעמירוב, ובאותו אסרו חג באו למוהרנ"ת ז"ל ג' אנ"ש המקורבין ודבוקים מאוד למוהרנ"ת ז"ל, על ש"ק פ' בראשית לנעמירוב, היינו שם האחד היה החסיד הותיק הר"ר נחמן פעסחלס הכהן, והשני היה החסיד המשמש למוהרנ"ת הר' נחמן טלטשיניר הלוי, והג' היה החסיד הר' נחמן בנו של ר' יהודא ליב ישראל שהיה מגדולי אנ"ש דברסליב, והם שמעו עוד בברסליב שהרודף הנ"ל נוסע לקאמיניץ- וכשבאו לנעמירוב ולערב יום

ה' הלכו לביהמ"ד להתפלל מנחה ומעריב, ושמעו שם קול שמכינים א"ע כמה אנשים על יום מחר יום ה' לצאת לקראתו לכבודו, כי היה להם ידיעה שיבוא על יום ה' לנעמירוב, ואנשי העיר חשבו שישבות בנעמירוב ש"ק, כי הם לא ידעו שיסע מנעמירוב תיכף הלאה, והכינו עבורו אכסניא עם פרסום רב, ואנשי שלומינו שבאו למוהדנ"ת ז"ל על ש"ק היו להם ע"נ ויסורים גדולים מזה החלישו"ת דעת של מוהרנ"ת ז"ל שיהיה לו, כי מסתמא החולק ידבר בפני המון עם סרה מהחרון אף שיש לו עליו, אך המנהג עולמו בחסד עשה חסד שהיה בנעמירוב יום ה', וביקשו המתנגדים מאתו ע"ז, והשיב להם שכשישוב לחזרה ויגמור את מה שנסע עבור זה, אז ישבות בנחת אצלם ש"ק, אך עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות סיבב אז ברחמיו המרובים שנתקיים בהרודף הזה הכתוב דרך רשעים כאפילה וגוי, היינו כפי ששלושה אלו שבאו על ש"ק למוהדנית ז"ל שמעו עת הצהרים יום ה' הנ"ל, שהיה השונא בעיר ונסע תיכף משם, הבינו היטב שמחמת שרוצה לשבות העיקר בקאמיניץ כדי שיוכל אחר ש"ק לפעול מחשבתו הרעה ע"י נכבדי העיר שיהיו על שלחנו בליל ש"ק ובסעודת ש"ק שחרית וידרוש להם דרוש כזה שילבש א"ע שמצווה גדולה לשלח ולגרש את מוהדנ"ת ז"ל, כי היצה"ר מתלבש א"ע במצוות בחי' ופושעים יכשלו בהם, ובפרט שסמך א"ע בזה העיקר על ר' אהרן משה שהוא החשוד שקורין חסיד שלו, ויש לו יד וחשיבות אצל שרים דעיר, והעיקר אצל הגאבינאטיר שהוא ראש מהממשלה דעיר קאמיניץ, וכשהוא יחתום א"ע ע"ז שישלחו אותו מעבר לים למרחקים יתבטל כל ענינו וכל עסקיו של מוהרנ"ת ז"ל שעוסק רק לגלות תמיד באורים ופירושים של רבינו ז"ל, ובפרט חריקת שיניים של התפילות, לא דיי לו שכותבם אלא עוד מדפיסם ועושה דפוס בביתו, כי היה יודע מזה היטב כל הפרטים ע"י מדברי לשה"ר אליו, וזה היה ממש קנאת המלאכים שלא יתגלה קדושת וגדולת השארת הארת נוראות של אדומו"ר ז"ל בעוה"ז ח"ו, אך אז נתקיים למוהרנ"ת ז"ל הפסוק דרך הנשר דא מחא שהוא הצדיק בחי' איש אשר רוח א' בו, ויודע להלוך נגד רוחא של כאו"א הוא עושה דרך בשמים, היינו שהחולק נסע מנעמירוב עת הצהרים יום ה' ומוהרנ"ת לא ידע כלל מזה שהחולק נוסע לקאמיניץ, וגם לא ידע שהיה היום בנעמירוב, כי אנ"ש שבאו אליו לא רצו לצערו, וידעו מכ"ז והיו להם ע"נ ויסורין, אך מוהרנ"ת ז"ל הכיר בהם שיש אצלם חדשות, ואחר שבאו מביהמ"ד אחר מעריב של אור ליום ו' עש"ק שדרכו של מוהרנ"ת ז"ל היה שהלילה של אור ליום ו' היה ניעור כל הלילה וישב אתם ודיבר אתם ואמר להם הריני מכיר שיש לכם איזה חדשו"ת ספרו נא לי ג"כ, והגם שלא רצו לצערו, אך הבינו מאתו שמזלו חזא ויודע ומרגיש איזה רמזים עם רוה"ק

שלו מהרודף, והוכרחו לספר לו מכל וכל, איך שהיו שומעים עוד בברסליב שהוא נוסע לקאמיניץ על ש"ק פ' בראשית אודות המחלוקת, והיום היה בנעמירוב ובקשו אותו נכבדי העיר שישבות פה ואמר שנחוץ לו מאוד לבוא לקאמיניץ על שבת זה, ונשתומם מוהרנ"ת ז"ל רגעים אחדים, ואח"כ ענה ואמר להם שלא יהיה על ש"ק בקאמיניץ, ותיכף פקד עליהם שיזמרו? לו איזה ניגון שנתחדש באותו ר''ה באומץ, כי כך היה תמיד שבר"ה באומין מאנ"ש שהיו באין מכמה מקומות מעיירות שונות, והיו מביאין ניגון חדש, זה מעיר זה, וכן זה מעיר שאינו שלו הביא ניגון חדש לעירו, ובברסלב אנ"ש שהיו באומין על ר"ה הזה, הביאו ניגון כזה שמזמרין אותו בשפת הזשירגאן ובשפת רוסיא שזה לשונותיהם, וכך היה הניגון בל"א, אז מיע עסם דארף מען יודיש, אז מיע גייט גייט מען יודיש, אז מיע פארט פארט מען יודיש, ולסוף גמרו את הניגון, איי יודיש יודיש, כך היה בזשירגאן הניגון הזה, ואח"ב בלשונותיהם התיבה יודיש הוא נוסע, למשל כששואלין לנכרי שנוסע לאיזה מקום, ושואלין אותו לאיזה מקום אתה נוסע אומרים לו כדא יודיש, כי התיבה פארין בלשונותיחס הו* יודיש, והיו מזמרין לפני מוהרנ"ת זלל"ה זה הניגון, כדא יודעש, ניפרא יודעש, דאס איז, וויהין פארסטי, נישט פאר פארין, ומהרנ"ת ז"ל היה כופל ומשלש אז מיע פארט פארט מען יורישׁ, איי כדא יודעש, ניפרא יודעש, דאס הייסט אין אונזער לשון וויהין פארסטי וועסט ניט פאר פארין, ואמר להם אתם שלשה כהן לוי ישראל, כי הר' נחמן פעסיחליס היה כהן, ור' נחמן טולטשיניר היה לוי, והר' נחמן בד' יהודא ליב הוא ישראל, וזה כל"י שלימה, והרודף יהיה כלי נשברה, ער וועט ניט פאר פארין לקאמיניץ על ש"ק! וכך היה כי כשנסע החולק מנעמירוב אחר חצות היום ביום ה' היה אצלו החשבון כדרך הנוסעים תמיד מנעמירוב לקאמיניץ שיבוא לשם קודם חצות היום של יום ו' עש"ק, וסיבב השי"ת שהיה הגשם שוטף בזמן הזה שהיו מזמרין אלו אנשים עם מוהדנ"ת ז"ל, פה בנעמירוב לא היה שום גשם, והרודף היה נוסע בלילה זו כמעט כל הלילה בכדי שיגיע לשם קודם חצות של עש"ק, ולסוף מחמת גשמים שירדו מאוד מחצות לילה הגיע לאיזה מקום בבוקר יום ו' עש''ק רחוק מקאמיניץ עשרה פרסאות שקורין מאל, ואפפי"כ אם היו יכולין להשיג סוסים מהבי דואר כמו שרצה היה אפשר לו ביכולת לבוא לקאמיניץ באיחוד ממה שחשב עכ"ס קודם הדלקת נרות של ש"ק ב' שעות, אך מחמת שלא היו במקום הזה להחליף הסוסים, והיה מוכרח לנסוע עם הסוסים שמקודם, ובתוך כך הגשם יורד עד שהיה בערך ב' שעות קודם השקיעה, ובא אז לאיזה מקום עיר קטנה, והיו משם לקאמיניץ עוד מרחק ח"י ווערסט, והדרך היה מקולקל מחמת הגשמים שירדו מקודם, ושיער בדעתו שיוכל לבוא

לקאמיניץ בין השמשות, והוכרח להשאר שם על ש"ק, הגם שעיקר מחשבתו בנסיעתו היה רק שישבות בקאמיניץ, אך נתקיים ד' הפיר עצת וכו':

ואגב באותו העיר היה תושב אחד, שהיו סביבותיה מכמה מקומות, היו יודעים ומכירים באותו התושב הנ"ל שהוא מסור ד"ל, היינו הגם שהולך לביהמ"ד עם טלית ותפילין, ולמראית עין הוא נראה שהולך בדרך היהדות, אך היו כמה וכמה מעשיות שידעו היטב בבירור גמור שהוא הולך להממשלה ומודיע להם שאצל זה נמצא ילדים שיקחו אותם לאנשי חיל, כמו שהיה בשנים הקדמונים שהיו חוטפין ילדים מבן עשר שנים, והיו מעבירים אותם מדת ישראל, והעכו"ם היו מגדלין אותם בביתם ואח"כ היו לבני חיל להממשלה, וזה המסור המסיר להממשלה כמה ילדים מכמה מקומות, ועוד המסיר ממון ישראל כ"פ להנכרים, הכלל דיינים ורבנים גדולים החליטו ע"פ דתה"ק שמגיע לו מורידין, היינו להעבירו מן העוה"ז לשרפו או להשליך אותו לאיזה ים מן הימים שיהא נטבע שם, אך הרבנים בקשו שעל פסק דין שלהם שכתבו זאת, יחתום א"ע גדול אחד ממפורסמי הדור באותו הזמן, והחולק היה מפורסם באותו הגבול של קאמיניץ לגדול, ואנשי העיר הזאת שמחו מאוד שנזדמן להם גדול כזה על ש"ק, ובמוצש"ק הזה היה בדעתו שתיכף יסע לאור הבוקר הלאה לקאמיניץ, אך הבע"ב דעיר הזאת עשו מלוה מלכה ונתאספו כולם לאכסנייא של הגדול, והציעו לפניו הכתב והפסק דין מהרבנים ובקשו מאתו שיחתום א"ע ע"ז הכתב בכדי שיעשו ויקיימו הפסק דין של המסור הזה, והגם שעפ"י הממשלה אסור לעשו"ת דין מיתה כ"א בדיניהם, וכן מובן בחו"מ שבחו"ל אינן סמוכים לדיני נפשות, אעפי"כ כפי שכבר נגמר הדין הפצירו אותו, והוא לא רצה ולא רצה, וכך שמעתי ניט גיוואלט ניט גיוואלט ואעפי"כ כשנתנו לו סכום רב חתם א"ע על הפסק דין, ועכבו אותו יום א' הזה עד שיגמרו את הדבר, ומה עשו, כך היה כפי שהיה שם בעיר מרחץ שיש שם תנור גדול מבחוץ, גדול כזה שיוכל לשם לכנוס קומת אדם, וקראו לבעל המרחץ להגדול החולק שהוא יאמר לו להבעיר התנור הזה באופן כזה שיוכלו להשליך את המסור הזה לשם וישרף תיכף מהבל החום הזה, והבעל המרחץ אמר שיעשה זאת, אך שהגדול החולק יהיה שם בעת השלכתו להתנור, מחמת שהבלן הזה היה ירא שמים, והיה חפץ שהגדול יראה אכ"ז, ויהיה על אחריות של החולק מזה, הן בדיני ישראל, והן פן יהיה משפט בדינם בערכאות שלהם יוכל לתת א"ע שהוא פקד עלי שאעשה כך ואני מחויב על פי ד"ת לציית אותו על כל דבר והמסור הזה השיגו אותו לעת ערב באיזה מקום שהלך לטייל א"ע והוא לא ידע מכ"ז, ודיברו אתו איזה אנשים מעניני מסחר, והחושך היה מאפיל ביותר, עד שבאו אתו סמוך מאוד להמרחץ, והודיעו

להחולק מקודם שיבוא להמרחץ בכדי שיהיה שם בעת שישליכו אותו להתנור, והכינו אנשים גבורים וחטפו אותו וסגרו עיניו שלא יראה מי ומה והשליכו אותו להתנור הזה ונשרף תיכף, וביום ב' בוקר נסע החולק לקאמיניץ, ובא לבית הגביר הר' אהה משה הנ"ל ששם אכסנייא שלו, אך הגביר הלז לא היה בביתו כי נסע למסחריו שלו, וממילא נסכם אצל הרודף שימתין עד שיבוא הר' אהרן משה כי הוא חשוב אצל הגיבינאטיר, וחשב שיבוא הגביר הנ"ל ליום ג' או עכ"פ ליום ד', ולסוף נתעכב שלא בא עד עש"ק, והוכרח להתעכב שם עד שיבוא הר' א"מ הנ"ל לביתו, ובתון כך כשעבר יום או ב' ימים לאחר שריפת המסור נתוודע הדבר להממשלה שדנו בלתי רשותם דיני מיתה, כי חברא חברא אית ליה, ובאו לבעל המרחץ ותפסו אותו, והוכרח לומר שהגדול גזר עליו שיעשה זאת, ואם לא היה ציית לו היה ירא שיעשו לו איזה עונש גדול, והכריחו לו הממשלה לבעל המרחץ שיאמר להם היכן הוא הגדול כעת, ואמר להם שזה יודע שנסע מפה לקאמיניץ, אך היכן שם אכסניא שלו אינו יודע, והמשפחה של המסור הנ"ל נסעו תיכף לקאמיניץ ודרשו וחקרו במסיח לפי תמם שלא אמרו כלל לשום ב"א שהם גואלי הדם, רק שהם חסידיו של הגדול כדרך העולם, ואמרו להם שאכסניא שלו הוא בבית הר' א"מ, מה עשו גואלי הדם כתבו מקודם קובלנא להגיבינאטיר על החולק הזה שהוא עשה מעשה כזאת, והגדול הזה כשבא לקאמיניץ מסתמא נודע לחסידיו ובאו לקבל פניו כדרך המפורסם, וביקש מאתם לעסוק בענין שלו עוד קודם שיבוא הר' א"מ שיתנו ממודם פרישעניו *ל מוהרנ"ת ז"ל, שהוא עושה אגודות בישראל ומפלגות וכיוצא אמונה חדשה, וכשיבוא הר' א"מ לביתו והוא חשוב אצל האדונים מסתמא יגמור את דינו לשלחו לאיזה מקום מרחק ממדינתינו, שלא יוכל לפעול פעולתו לקבץ אנשים ולדבר אתם מהגהגות חדשו"ת שיש לו, וכפי שהוא החולק הוא רב רבנן מוטל עליו שהוא יראה לבטלו מכל פעולתו, ולמיגדר מילתא בא הוא בעצמו בבקשה מהגיבי־ נאסיר עיז, כך ביקש מאנשיו ד,מקורביו, וקיימו אכ"ז שכתבו את אשר אמר להם, ואגב קודם שכתבו זאת וקודם שהגיעו את הנרישעניע לד,אדון הגדול, כבר קידמו קרובי המסור ונתנו קובלנא להגיבינאטיר על החולק הזה שהרג הנפש בלי רשותם ובלי ידיעתם של הממשלה, וכשאנשיו נתנו כתבם לד,אדון הגדול כבר היה אזלו הפרישיעניו עליו מגואלי הדם, ורגז עליהם, ואמר הוא רוצה לעשו"ת תקנות במדינתינו, ועשה מעשה כזאת שהרג את הנפש בלי ידיעתינו, מקודם נשלח אחריו שיבוא לפה, לדון אותו ע"ז, ונדע מי האיש כזה שעשה דין בעצמו, הלא יש דינא דמלכותא, ואנשיו לא ידעו מזה כלל מה שעשה בעיר ששבת, ונתפחדו מאוד מדברי השד האדון, וחזרו תיכף להחולק,

וסיפרו לו את כל לגזו והחרון אף של האדון הגדול עליו, והבין היטב שצריך תיכף לברוח מהבית הזה, כי אנשיו סיפרו לו שישלחו אחריו שיבוא למשפט של ההרוג, והלך מבית א"מ למקום הצנע כזה שלא ידעו שום ב"א אפי' הד' א"מ כשיבוא מנטיעתו לא ידע היכן הוא, כי בוודאי שמעו האדונים שהיה בבית הר' א"מ, וידרשו הממשלה מאת הר' א"מ היכן חוא, ובד היה שבאו אנשי חיל לחפשו, ואמרו להם שהיה כאן אך נסע לחזרה לביתו, והשונא היה יודע היטיב שידרשו אחריו גם בביתו, שיבוא עם אנשי חיל לקאסיניץ כסו דינו של רוצח שקורין מיט דעם היטאם, עד שיגמרו שם את משפטו, לזאת התייעץ עצמו במי שהוא מפורסם לרבי ולרב, ואפי' אם יעקור דירתו מעירו לעיר אחרת ידרשו אחריו הממשלה לשם ג"ב, ע"ב מוכרח לעקור למדינה אחרת בגניבה, כי הממשלה ל*ו יתנו לו רשו"ת כשיש עליו משפט, ומובן שלא בניקל היה עקירתו ובריחתו ממדינתינו, עד שמחמת הטלטול בא לו שבר כזה שיצאו מעיו ונעשה חולה מזה עד סופו, ומוהרנ"ת ז"ל אמר לאנשיו שהיו אצלו בנעמירוב באוד ליום ו' 1' בראשית אתם כלי שלימה. והוא כלי נשברה, ואז נתקיים אויבי יבושו רגע, ומאז נשקט מעט הריב כי ראו עין בעין שנתקיים שמא תכווה בגחלתן, ואעפי"ב היד, השטן מרקד באיזה אנשים החולקים, בהחורף הזה, עד שאח"ב ראו המתנגדים שיתנו לו רשו"ת לחזור לברסליב כמקודם, ובוודאי לא הפיקו רצון מזה ועשו אח"ב בהצנע יסורים בכדי שלא יתגלה שהם עשו זאת, אך מעת שראו ושפעו מה שגרמו מהאברך מבערשיד, היינו בסי שידוע ונדפס מעט מזה בהעלים לתרופה. מה שהיה מוהרנ"ת ז"ל בא לאומין על פורים מטשעהרין, שהיה שם כמעט מאחר חנוכה הזה, שסבבו הבית בעת שלש סעודות אנשי צבא, וחפשו שם את כחב ידו מהתפילות, שמסרו אותו שעשה דפוס בביתו בלי רש"יון, ואז באותו הש"ס היו אנשים ממקומות אחרים שהיו על חנוכה בברסליב אצל מהרנ"ת ז"ל ונשארו על ש"ק, וקצת ידוע לאנ"ש מזה מכבר, ותפסו כמה מאנשים שהיו לתפיסה על ימים אחדים, הכלל אחר זה החנוכה היה מוכרח מוהרנ"ת ז"ל לברוח על איזה זמן מעירו ברסליב לטשעהרין ונתעכב שם עד קודם פודים מחמת שכתבו לו ב"ב שאינו רשאי לבוא לביתו, והממשלה מחפש בביתם בכל פעם סן יש עוד כתבים, אך קודם סורים נסע לאומין על ציון הק' בכדי שאחר סורים יסע עכ"ם לביתו על חג הפסח, ובאותו הפורים בערב אחר קריאת המגילה נתאספו פוחזים כאלו ששברו החלונות והדלתות של הקלויז שלנו ועשו כמה הזיקות כמבואר וידוע לאנ"ש מזה, ובוודאי היה למוהרנ"ת שברון לב מזה, אך הודיעו לאנשי ווינבארג דאומין שהיו ידידים למוהרנ"ת ז"ל עד שביקר יום פורים שלחו הממשלה שומרים סן ישלחו ע"ד את ידיהם הפוחזים והזרים,

וכמה מהם תפסו לתפיסה עבור זה, וגדרו ותיקנו אחר פורים מה שקלקלו, ומוהרנ"ת ז"ל שלח מכתבים לב"ב שיודיעו לו אם יוכל לבוא עכ"פ על חג הפסח לביתו, הכלל עד שהגיע ער"ח ניסן והיו על ציון הק' כמעט יותר מחצי היום, ואכסניא שלו היה בעליית הקלויז שלנו, שהיה הר"ר נפתלי ז"ל דר שם כידוע מזה לאנ"ש, וכשבה מעציוה"ק אמר להר"ר נפתלי ז"ל, כעת אסע אי"ה לביתי על פסח, וביום זה קרוב למנחה הביאו לו מכתב מבי דואר שב"ה נשקט הריב ויבוא לביתו, והר"ר נפתלי ז"ל אמר ע"ז שממש ראה ממוהרנ"ת ז"ל רוה"ק בעת שבא מעציה"ק בשמחה כזה ואמר כעת אני אסע, כי לא היה עוד שום ידיעה מברסליב, אך קרוב למנחה הביאו לו מבי דואר מכתב ארוך שנמתקו הדינים מהממשלה ויוכל לבוא לביתו, וכשבא לברסליב לביתו חלף ועבר יום או יומיים משבא, והרע עין של המתנגדים היו ע"ז בלי שיעור, שיש לו רשו"ת אחר כל המסירות שהיו עליו ולסוף הוא חסשי מכל, ואגב היה נצרך להממשלה עבור אנשי חיל שלהם רצענים שמתקנים ותופרים מנעלים לאנשי הצבא, בית גדול על איזה חידש ימים, והראו המתנגדים על בית מוהרנ"ת דיל, כי היה שם אצל מוהרנ"ת ז"ל כמו ביהמ"ד וביהכנ"ס בעת שהיו מתאספים על חנוכה ועל חג השבועות כו"כ אנ"ש למוהרנ"ת ז"ל ובא ראש הצבא לשם והוטב בעיניו הדירה והכנים לשם כל הכלים השייכים להעבודה הזאת, ונעשה בית חרושת שקורין שוואלניץ, והבעלי מלאכה עבדו שם מלאכתם, ואכלו ושתו שם, וזהו הזמן של ער"פ, שצריכין הכנות לנקות מהחמץ כל חדר וחדר, מובן ממילא הע"נ והיסורים שהיה למוהרנ"ת ז"ל מזה, ונגד הממשלה א"א לעשו"ת שום דבר, ומהם שמעו שצריכין לעבוד בבית זה יותר מחודש ימים, הכלל כפי שב"ה היו לנו ג"כ איזה אנשים חשובים מהעיר פעלו שעכ"פ ער"פ בוקר יפנו ויצאו מבית זה לאיזה מקום 11חר, וזה היה בנם גדול, ושעה קודם חצות היום ער"ס עקרו משם ,והיה נצרך לנקות את הבית ולבדוק מהחמץ של אלו הבעלי מלאכה, ושכרו תיכף אנשים כאלו לנקות ולכבד את הבית כמו שצריכין עבור חג הפסח, והמתנגדים כשראו שלא נתקיימו מחשבתם, כי חשבו שגם בפסח יעבדו הרצענים שם בבית מוהדנ"ת, וראו שיש לנו ב"ה ג"כ אנשים מכובדים כנגדם להפיר עצתם הרעה, ולא יכלו לעשו"ת עוד שום פעולה, ואגב היה בימים הראשונים של יו"ט ראשון והיה להם שעת הכושר להתאסף המתנגדים יחד כי אז בטלים ממו"מ וכן ממלאכה, והיה אצלם איש נכבד אחד שהיה לו בעיר בערשיד בת, שבעלה שהוא חתנו הוא יידע כמה לשונות. וכן כתבם יודע היטב, והוא איש אמיד ג"כ, וכן מלומד בכמה חכמות, ומכונה בשם חסיד ג"כ לסאור להחולק הנ"ל, הגם שהרודף לא היה עוד בעירו, אך מחמת זה בעצמו חרה למקורביו עוד ביותר

שנהפוך ממש ממחשבותם, מהיפוך אל היפיד, הם חשבו שמוהרנ"ת ז"ל יהיה מגורש, ולסוף השיב השי"ת גמולו בראשו והוא נעשה מגורש, ורצו עכ"פ שמוהרנ"ת יהיה ג"כ מגורש, לזאת ביקשו מאוד את חותנו בברסליב, שישלח לחתנו לברשיד, שיבואו הוא ובתו על יו"ט האחרון לברסליב, והוא יתן להם עצות טובות, וידבר עם האדונים עבורם, איך שישלחו את מוהרנ"ת ז"ל מעירו, וכאשר שמעו זאת אנ"ש אכ"ז, היו להם יסורים גדולים מזה כי ידעו שבאם יבוא לברסלב האיש הזה על כך, יעורר דינים הרבה מחדש על מוהדנ"ת ז"ל, אך הגם ששמעו שמדברים מזה אעפי"כ לא הגידו למוהרנ"ת ז"ל מזה כלל, כי לא רצו לצערו, אך כפי שראו יום ראשון דחוהמ"פ ששכרו עגלה עם בעל עגלה ונסע לבערשיד להביאו לברסליב, לא ידעו אנ"ש מה לעשו"ת אם להודיע למוהדנ"ת ז"ל מזה או לא, אך הצדקת מרת אדל ז"ל בתו של אדומו"ר ז"ל, לא יכלה להתאפק, מחמת שחשה פן ביו"ט האחרון יבואו פתאום לבית מוהרנ"ת ז"ל, ופן ח"ו יקחו אותו לתפיסה ביו"ט, לזאת הלכה קודם תפילת שחרית של מוהרנ"ת ז"ל שהיה בעליה שלו, והטלית על כתיפו, וכשפתחה הדלת של העליה שתכנוס, ראה מוהרנ"ת ז"ל אותה, ונבהל מאוד, איזה רמז מרמזין לי בזה שבת אדומו"ר ז"ל תבוא בוקר למחנהו, וסיפרה לו כל הענין מסתמא בשברון לבה, שראתה שנסע הבע"ג, ושאלה אותו להיכן אתה נוסע ואמר לה לבו־שיד, ומחמת זה מיהרה להודיע למוהרנ"ת ז"ל, וענה לה תיכף שלא יב א, ער וועט ניט קומין, והצדקת מרת אדל ז"ל בחזרתה נחה דעתה מעט, אך לא היתה יודעת איך יוכל היות שלא יבוא כי שלחו עגלה אחריו, ולסוף היה כשהבע"ג בא לשם לברשיד ובא סמוך לבית של האיש ששלחו אחריו שמע קול בכיה, וכמה אנשים עמדו שם, ואגב ראה שגם מטה שנושאים בו הנפטרים עומד שם ושאל מרחוק של מי הוא זה, ואמרו לו שזה הוא שבא עבורו, שפתאום בלילה הזה נחלה עד למאוד, ובוקר השכם הלך לעולמו ב"מ, והוכרח הבע"ג לחזור א"ע לברסליב בחרפה ובושה ריקם, ובברסליב היו חותנו וב"ב מכינים הכנה גדולה לכבוד חתנו ובתו שיבואו על יו"ט האחרון, והמתנגדים היו מצפים כל יום עריו"ט האחרון על ביאתו, והבע"ג מחמת בושה היה מתאחר בדרך שלא יבוא קודם שקיעה, ובעת שהתפללו מעריב של שביעי של פסח בא מנסיעתו בכדי שלא יראו אותו בפומבי ב"ב מחמת הבושה, והמה ראו כן תמהו ונבהלו המון העם, ומאז והלאה נשקם גם מהמתנגדים הריב והמחלוקת כי ראו עין בעין כי הא' יבקש את הנרדף אפי' כשהרודף הוא צדיק כמובא, ומוהרנ"ת ז"ל אמר שרחמו על האיש ששלחו אחריו מן השמים שע"ז נאמר יש נספה בלא משפט, בכדי שלא יגרום ח"ו עוד העלמת עיניי אדומו"ר ז"ל שנתגלה על ידו, כי העיקר רוצה השטן ר"ל בהמחלוקת על מוהרנ"ת ז"ל

בכדי שלא יתגלה גדולתו של רבינו ז"ל על ידו, אך ואתה מרום לעולם די, ונתקיים מה שאמר הנביא ואומר אבד נצחי ותוחלתי וכר אך חסדי ד' כי לא תמנו וכוי היינו כפי שאדומו"ר ז"ל הוא מספר שמו הק' נצח, ואמר נצחתי ואנצח, וכפי שמובא בליקוה"ל, שעם משה שהוא הצדיק האמת בעצמו, הסט"א בחי' עמלק א"א ליגע בו, רק העיקר בזה המלחמה הוא יהושע, בחי' צא הלחם בעמלק שאמר משה ליהושע, ומחמת זה עבר על מוהרנ"ת ז"ל מלחמות ומחלוקות כאלו שהוא התלמיד בחי' יהושוע, וכמו יהושוע כבש ל"א מלכים והכל בכחו של משה כמובא שאמר לו הקב"ה ליהושוע ג' פעמים חז"ק שזה מספר מש"ה לרמז לו שהכל בזכות ובכוח של משה, כן עזר לו למוהרנ"ת ז"ל השי"ת בכל ענייניו שעסק לגלות ולהאיר ע"פ תבל האורות הק' של רבינו ז"ל, היינו הן בדיבוריו עם ב"א מהתכלית האמיתי, והן בחידושיו הק' על תורותיו של אדומו"ר ז"ל, והן בבנין הבית תפלה ע"ש הצדיק הק', שידוע איך שעברו עליו גלים וגלים שממש נתקיים בו סבוני גם סבבוני, שע"ז היה יכול לומר ולחשוב ה"ו אבד נצחי שהוא רבינו ז"ל הנקרא נצח, אך אעפי"כ התאזר א"ע בחרב שזה התפלה בכוח, ובפרט בהליקת"פ על התורות הק' של לקמוהר"ן, וכבש בזה כל המלחמות ואת כל המחלוקות, עד שהוריש לנו ג"כ את כל דיבוריו ושיחותיו הק' של רבינו ז"ל עם כל תודותיו הק' לחיותינו כיום הזה לכאו"א כפי מדרגתו, וכן נזכה ונירש טובתם הק' לשמור ולעשו"ת ולקיים עצותיהם הק' כל ימי חיינו א"ס:

ט.

לעניו מה שאמר רבינו זלל"ה מיין זאך וועט זעו נישט אויס לאהזין נצחתי ואנצח שזה בחי' נצח, שמעתי מחבירי הר' מרדכי שו"ב ז"ל שבזה מרמז הכי בתהלים בסוף קאפ' ט"ז שמסיים שם הכתוב נעימות בימינך נצח שהם ג' במסורה, כי ג' תיבות אלו מרמזים על ג' צדיקים שעליהם נאמר בפירוש שהם בחי' נצח, והם דוד המלך ע"ה, ומרדכי הצדיק ואדומו"ר הננמ"ח זלל"ה, נעימות, זה מרמז על דוד המלך ע"ה שעליו כתוב נעים זמירות ישראל, ואנו אומרים תמיד דוד מלך ישראל חי וקים שזה בחי' נצח, בימינך, זה מרמז על מרדכי הצדיק שהוא בן ימיני, ובו כתוב וזכרם לא יסוף מזרעם שזה ג"כ בחי' נצח, ולסוף מסיים הכתוב נצה, שזה מרמז על אדומו"ר ננמ"ח זלל"ה שאמר בפירוש על עצמו ואנצח בזה"ל מיין זאך וועט זען נישט אויס לאד,זין שזה בחי' נצח, וכן שמו הק' בגי' נצח, וספירתו הוא נצח, ולכן גם הסתלקותו הי' ביום ד' דסוכות שאז ספירת משה רבינו ע"ה שספירתו נצח כידוע, נמצא מבואר שבאלו הג' תיבות מרומזים ד,ג' צדיקים הנ"ל שהם בחי' נצח, בטוב טעם ודעת: ובזה ניחא לי ג"כ מה שמצינו כתוב במרדכי ומרדכי

מתהלך לפני חצר בית הנשים וכר ופירש אדומו"ר זלל"ה בסי' נ"ו בליקו"א שמבואר בפסוק זה שהצדיק האמת מתקן כל ג' מדריגות פחותות הרחוקים מהשי"ת שנקראים בשם נשים, היינו כי יש שהם בבחי' שנשו וקפצו ממקומו של עולם שנתרחקו מהשי"ת, ויש שכבר היו קצת אצל השי"ת אך שכבר שכחו אותו יתברך ועש"ז הם נקראים נשים מלשון שכחה כמ"ש כי נשני אלקים וכו' שכבר שכחו את השי"ת, ויש שגם עתה זוכרים את השי"ת אך שנשתה גבורתם ואין לאל ידם להתגבר על יצרם, וכל אלו הג' מדריגות פחותות נתתקנין ע"י מרדכי שהוא בחי' הצדיק האמת שע"י שהוא הולך לפניהם תמיד, כמורה דרך שהולך לפני בני אדם להורות להם את הדרך, עי"ז הוא מראה להם את הדרך בה ילכו וישובו אל השי"ת, עד שסוף כל סוף מתקן את כולם אפי' אותן שנפלו כ"כ עד שנתרחקו מהשי"ת בבחי' הג' מדריגות הנ"ל, וזה פי' הפסוק ומרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים, לפני דייקא, היינו שמרדכי שהוא הצדיק האמת הוא מתהלך אפילו לפני כל אלו הרחוקים מהשי"ת הנקראים בשם נשים, ועי"ז יש להם תקוה טובה לשוב אל השי"ת ולתורתו, וענין זה מציגו ג"כ אצל אדומו"ר הקדוש והנורא זלל"ה, שאמר בפירוש ג"כ בזה"ל וואס האט איר מורא צוא האבין אז איך גייא פאר אייך, היינו שרבינו הק' והנורא שהוא הוא הצדיק האמת עד סוף כל הדורות, הזהירנו והבטיחנו, שהוא הולך לפנינו אפי' לפני פחותים כמונו בדורות האלה, והוא מתהלך לפנינו תמיד להורות לנו הדרך בה ;לך, ומיישר לפנינו את הדרך מכל מיני פחתים וקוצים ונחשים ועקרבים, כי ככחו אז בחייו הק' כן כחו עתה, ובוודאי שעתה כחו וזכותו הק' גדול ביותר ויותר כי גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ולכן אין לנו להתיירא ולהתפחד וליפול משום דבר שבעולם הן בגשמיות והן ברוחניות כלל וכלל רק להתחזק ולהתאמץ לעמוד על עמדינו בכח וזכות רבינו הק' והנורא הנעלם"ח זלל"ה זיע"א, ועל ידו יש לנו תקוה טובה שנזכה לאחרית טוב ולחיים נצחיים אכי"ר:

.1

שמעתי מידידינו החסיד ותיק מפורסם בין 'אנ"ש שמו הר' משה ברסליביר ז"ל נ"ע, שנתגדל בבית מוהרנ"ת ז"ל מימי ילדותו והיה ג"כ משמש אצלו כידוע לאנ"ש, וסיפר לי שפעם אחד כשנסע מוהרנ"ת ז"ל על ערב ראש חודש לאומין על קבר אדומו"ר זלל"ה, לקח ג"כ אותו ליסע עמו, לשרת אותו בדרך, ודרכו היה ששכר עגלה עם הבע"ג באופן שהעגלה שנוסע בה תהיה מכוסה כמו חדר בית שקורין בויד, בכדי שיוכל שם להתפלל וללמוד לקיים ודברת בם וכו' ובלכתך בדרך וכו', וכשהעריב היום באו לאיזה אכסניא ועמדו שם לנוח בלילה, ונסעו משם כמה שעות קודם אור הבוקר, וכשהאיר השחר

לבש מוהרנ"ת ז"ל את הטרי ת שלו, וכיסה את פניו הק' בטליתו כדרכו תמיד בעת התפלה, והתחיל להתפלל סדר התפלה, הברכות והקרבנות והקטרת בקול נמוך ובלב נשבר מאוד, שלא כמנהגו, וכן התחיל לומר הודו ג"כ בקול נמוך ובלב נשבר כזה, והיה לפלא בעיני הר' משה ז"ל כי תמיד דרכו של מוהרנ"ת ז"ל להתפלל בשמחה ובהתלהבות ובקולות, ועכשיו מתפלל בלי שום התלהבות רק בקול נמוך ובלב נשבר כמי שמתגעגע וכוסף ומתחנן להשיג דבר מה, עד שמרוב המרירות שהיה לו למוהרנ"ת ז"ל כ"כ נתרגש ג"כ הר' משה ז"ל ונשבר לבו בקרבו לשברי שברים ממש והתחיל לבכות בדמעות שליש בלי הפוגה, וכשהגיע מוהרנ"ת ז"ל למזמור שיר חנוכת וכו' בפסוק זמרו לה' חסידיו וכו' הפסיק ושתק איזה רגעים בלי שום דיבור, והר' משה לא ידע מה זאת ועל מה זאת, ואח"ז התחיל מוהרנ"ת ז"ל לזמר הניגון של אשת חיל בקול מאוים מאוד ובדביקות גדול מאוד בלי דיבורים רק הניגון לבד, עד שהר' משה לא היה יכול לישב בהעגלה מחמת הפחד, וממש כל גופו היה רועד וארכבותיו דא לדא נקשן מעוצם הפחד שנפל עליו אז, וכך היה מזמר בערך עשרים מינוט, ופתאום עשה מוהרנ"ת ז"ל מחאת כפיים כ"פ ממש בוקע רקיעים, והתחיל לצעוק זמרו לה' חסידיו והודו לזכר קדשו בקולות נמרצות ובשמחה גדולה, וכך היה מתפלל סדר התפלה במחאת כפיים ובקולות נוראות ובדביקות נפלא כזה שא"א לצייר בשו"א, ובתוך כך הגיעו לאיזה כפר בבוקר השכם, והרועים דרכם הוא אז להנהיג הבהמות להשדות לרעותם, ואנשי הכפר כאו"א הולך לעבודתו, וכששמעו הקולות והמחאת כפיים כאלו. מתוך העגלה, נבהלו תשתוממו כי לא שמעו מעולם קולות נפלאים כאלו, והעגלה נסעה חיש מהר לדרכה כדרך הנוסעים, והתחילו הרועים לרדוף אחרי העגלה וכן כל אנשי הכפר מקטון ועד גדול כולם רצו אחרי העגלה בהתפעלות עד מרחק רב מהכפר, לשמוע הדביקות והנעימות מהקולות של מוהרנ"ת ז"ל, וסיפר הר' משה ז"ל שעוצם תפארת יופי המראה הלזו הי' נפלא ונורא, כי ראו עין בעין איך שכל העולם ומלואו, התבואות והעשבים והאילנות והבהמות ובני אדם כולם אצים רצים ומשתוקקים להכלל בתפלת מוהרנ"ת ז"ל, ממש כמו שמובא בדברי רבינו זלל"ה בליקו"ת סי' א' תקעו ממשלה בזה"ל כי כן חובת כל העשבים וכל שיח השדה כשאדם עומד להתפלל, שאזי הוא בבחי' דבר ה' שהוא שורשם העליון, אזי הם מחזירין כחם לתוך התפלה שהוא שורשם העליון, ע"כ, ואז ראה הד' משה ז"ל איך שנתקיים זאת בפועל אצל מוהרנ"ת ז"ל, עד שלסוף היו מוכרחים, כולם לחזור לאחוריהם לעבודתם ולרעות בהמתם, ומוהרנ"ת ז"ל לא היה יודע מזה כלל מחמת התלהבותו כ"כ בתפלתו, עד שבעת שהגיע :?והרנ"ת ז"ל ל"עזרת אבותינו" באו לאיזה

כפר, והבע"ג רצה לפוש קצת וגם לנוח סוסיו ליתן להם שחת לאכל, והיה שם קרעטשמי ישראלית ונסע לשם, והר' משה לא ידע מה לעשו"ת כי איך מבלבלים את מוהרנ"ת ז"ל עכשיו קודם שמ"ע בתוך התלהבות כזאת, אך כשהגיעה העגלה ליכנם להשער של הקרעטשמי עלתה העגלה על מפתן השער שהיתה עשויה מקורה גדולה ועבה מאוד, ובשירדה אח"כ מהמפתן דפקו האופנים לארץ בחוזק כ"כ עד שמוהרנ"ת ז"ל הרגיש את חוזק הדפיקה ושתק לרגע והבין שזה איזה בית מושב, ואז היה יכול הר' משה לגשת אליו ולקח אותו בידו והוליכו להאכסניא, הגם שמוהרנ"ת ז"ל צעק גם אז "ועונה לעמו ישראל" בקולות עצומות מכוסה בטליתו, והעמידו אצל כותל אחד באכסניא שם, וכשגמר מוהרנ"ת ז"ל את התפלה וחלץ תפילין דרש"י ז"ל ורצה להגיח תפילין דר"ת ז"ל, אמר להר' משה ז"ל בוודאי תמוה לך מה שבתחילת התפלה הייתי בלב !.שבר, ומה שהפסקתי אח"כ במזמור שיר חנוכת וכר, ומה שהרחלתי לזמר הניגון של אשת חיל, מה אומר לך אהובי תלמידי, שמתי אל לבי בתחילת התפלה להיכן אני נוסע שזה על ער"ח על קבר אדומו"ר זלל"ה, ונזכרתי שדרכי היה בחיי אדומו"ר זלל"ה כשבאתי לפניו ז"ל היה שואל אותי מהנעשה את/ יש לך איזה התחדשו"ת בעבודתך מדברינו שדברנו מכבר, וכוי, וכשאבוא עכשיו על ציון אדומו"ר זלל"ה ואיני מרגיש בעצמי חדשו"ת כזאת, נשבר לבי בקרבי והתחלתי להתפלל בלב נשבר ובבושת פנים עד מאוד בהיאד אנפין איעול על ציונו הק', עד שכמעט לא נשאר בי שום חיות, ולא ידעתי במה להחיות את עצמי, ועזר לי השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו שנזכרתי מה שאדומו"ר זלל"ה אמר לי אז מיע האט זעך שוין גאר נישט מיט וואט מחיה צוא זיין איז מען זיך מחיה מיט אניגון, והתחלתי לחשוב באיזה ניגון להחיות את עצמי, ונזכרתי בגודל עוצם החיות שהיה לי בעת ששמעתי הניגון הראשון אצל אדומו"ר זלל"ה בש"ק הראשון מהתקרבותי אליו ז"ל שזה הניגון של אשת חיל, ונכנס בלבי שמחה עצומה ונתחזקתי מאוד, ונתחדש אצלי הניגון הזה מאוד והתחלתי לנגנו מחדש בחיות נפלא מאותו החיות שהיה לי אז בש"ק הראשון אצל אדומו"ר זלל"ה, שע"ז נאמר תבואי תשורי מראש אמנה, מראש דייקא, היינו הניגון ששמעתי בראש ותחילת התקרבותי אליו ז"ל, ועי"ז החייתי את עצמי עד מאד, אח"כ התבוננתי בדעתי שאני צריך לומר עכשיו הפסוק זמרו לה' חסידיו וכר, וב"ה שעזר לי השי"ת שאני מחסידיו ז"ל, וגם עכשיו אני נוסע על ער"ח על ציונו הק/ אמרתי אל לבי טוב להודות לה' ולהלל את שמו הגדול ית' על כל החסד והטובה שעשה עמי, ועיכ"ז נתחזקתי והתחלתי להתפלל במוחין חדשים ובחיות חדש, וזה והודו לזכר קדשו. והד' משה ז"ל זלגו עיניו דמעות שליש כשסיפר זאת מרוב התרגשו"ת שהיה לו

בעת שסיפר זאת, כי נזכר לו את כל הנעשה אז באותה הנסיעה מה שא"א לבאר ולספר בע"פ וכ"ש בכתב, ואמר שמאז נפתח לו לבו, והתחיל להבין קצת איך שאפשר לחיות חיות נפלא כזה בתפלה, בכחו של אדומו"ר הק' זלל"ה, מה שלא ידע ולא ראה עד אז פליאה כזאת, ועד הנה לא היה יודע מזה אם לא היה רואה זאת בעיניו, איך שמתוך מרירות כזה שהיה לו למוהרנ"ת ז"ל מקודם, בא אח"כ לשמחה עצומה נוראה ונפלאה בהתלהבות וביראה קדושה כזאת:

תם וככולם עובדז לאל עליון בררא הערכפיים